FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR

MORGONGÅVA TÄTORT

HEBY KOMMUN

Antagen av kommunfullmäktige 2023-02-07 § 12
Beslutet vann laga kraft 2023-03-07

Östervåla Harbo Vittinge Huddunge Tärnsjö Runhällen Morgongåva Heby

FÖRORD

Morgongåva är en ort som har stor utvecklingspotential genom sitt läge och sina goda kommunikationer. De senaste tio åren har orten upplevt en stark expansion vad gäller verksamheter och arbetstillfällen. Denna fördjupade översiktsplan vill bidra till att den potential som finns i orten tas tillvara och att Morgongåva kan fortsätta att bygga vidare på de värden som redan idag gör orten till en uppskattad plats för boende, arbete och rekreation.

Erik Mörtsell
Översiktsplanerare

Innehåll

FÖRORD 3

EN FÖRDJUPNING AV ÖVERSIKTSPLANEN 5

Morgongåva i Heby kommun, länet, riket och Agenda 2030 7
Regionala samt nationella planer och program av betydelse för en hållbar utveckling 7
Omvärldsanalys 10
Morgongåva då och nu 11

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLINGSINRITKNING 14

Strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning 14
Social hållbarhet 15
Bebyggelsestruktur 16
Kommunikationer och transportinfrastruktur 23
Grön- och blåstruktur 31
Areell näring 43

GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN 44

KLIMATANPASSNING 45

Riskområden för skred 48
Miljö- och riskfaktorer 48
Teknisk anläggning 49

RIKSINTRESSE 52

FÖRESLAGEN FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING 53

Plankarta, mark- och vattenanvändning 53
Plankarta, mark- och vattenanvändning 54
Plankarta, grön- och blåstruktur 55
Plankarta, transportinfrastruktur 60
Plankarta, bebyggelsestruktur 64

EN FÖRDJUPNING AV ÖVERSIKTSPLANEN

Plan- och bygglagen (PBL) fastslår att kommuner ska ha en översiktsplan. Denna kan dock ändras för geografiskt avgränsade områden eller vid särskilda allmänna intressen som tematiska tillägg. Denna geografiska fördjupning av översiktsplanen ersätter ställningstaganden från FÖP 2010 gällande mark- och vattenanvändning i Morgongåva tätort. Fördjupningen ska inarbetas i kommunens nästa översiktsplan.

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som anger hur kommunen ska utvecklas hållbart samt hantera riksintressen och allmänna intressen. Heby kommuns översiktsplan antogs 2013 och benämns som Kommunplan.
Generella riktlinjer och ställningstaganden hittas i översiktsplanens huvuddokument.

Samtliga delar av översiktsplan hittas på Heby kommuns hemsida:

https://www.heby.se/organisation-plats-och-politik/vision-analys-och-plan/vision-och-plan

Fördjupningen möjliggör kommunens bedömning av allmänna intressen i mer detalj än vad som kan göras på den övergripande nivån. Det finns även ett tematiskt tillägg till översiktsplanen som benämns Landsbygdsutveckling i strandnära läge (2013) samt en fördjupad översiktsplan för Julmyra med omnejd (2007). Riktlinjerna och vägledningen som anges i den fördjupade översiktsplanen gäller inom det avgränsade området.

Syftet med denna fördjupning är att tydliggöra kommunens syn på utvecklingen av Morgongåva tätorts fysiska miljö. Detta i ett sammanhang där Morgongåvas strategiska läge och expansion tillvaratas för kommunens utveckling genom bostads- och verksamhetsutveckling med hänsyn till natur- och kulturvärden samt främjande en trygg och levande miljö.

Planen består av bakgrund, planeringsförutsättningar, utvecklingsinriktningar, plankartor och planbeskrivningar. Plankartorna visar kommunens syn på hur allmänna intressen bör samordnas i mark- och vattenanvändningen i och kring Morgongåva tätort. I plankartan har planeringsförutsättningar, hållbarhetsbedömningar, strategisk miljöbedömning, utvecklingsinriktning och ställningstaganden inarbetats. Plankartan kommunicerar och sammanfattar alltså planhandlingen. Plankartan följer Boverkets ÖP-modell, och skiljer sig i detta avseende från Heby kommuns tidigare delar av översiktsplanen.

Av miljöbedömningsförordningen fastslås att översiktsplaner vid genomförande alltid får en betydande miljöpåverkan. Heby kommun har gjort bedömning att detta även gäller förändringar av översiktsplanen. Tillhörande strategiska miljöbedömning samt efterföljande miljökonsekvensbeskrivning har under processens gång integrerats i planförslaget. Även innebörd och konsekvenser av planförslaget på andra aspekter än naturmiljön redogörs för löpande i dokumentet.

Fördjupningen är vägledande, men inte bindande. Det innebär att i lokaliseringsprövningar och senare planläggning så är översiktsplanen ett betydande planeringsunderlag. Strider efterföljande detaljplanering eller lovgivning mot översiktsplanen så bör det tydligt framgå, det bör motiveras hur samt varför planläggning enligt översiktsplan inte är möjlig eller lämplig.

Fördjupningen kommunicerar kommunens viljeriktning och underlättar samordning samt efterföljande bindande prövningar. Det skapar även en förutsägbarhet kring kommunens syn på mark- och vattenanvändning samt ett underlag som andra myndigheter måste ta hänsyn till enligt hushållsförordningen.

Process

I plan- och bygglagen anges bestämmelser om vad som ska redovisas i en översiktsplan och hur processen ska genomföras. Miljöbalken anger hur en miljöbedömning av planen ska genomföras. I planprocessen ingår att upprätta ett planförslag som ska samrådas med myndigheter, kommuner och andra berörda. Samrådsskedet startar och pågår från att planuppdraget ges och avslutas med en remittering av den sammanställda samrådshandlingen.

Heby kommun har inom ramen för samrådet utfört ett flertal medborgardialoger genom olika förfaranden. Bland annat enkätundersökningar, sociala medier, digitala medborgardialoger samt innan covid-19 på plats i Morgongåva. Inom samrådet har även digitala workshops, frukostmöten och dialoger skett med föreningsliv och näringsliv i Morgongåva. Länsstyrelsen och regionen har också deltagit i samrådsdialoger med kommunen samt i Länsstyrelsens fall även ett specifikt avgränsningssamråd inför miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Ett omfattande utredningsarbete och samrådsarbete bedrevs under år 2020 och har fortsatt under år 2021.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan (PBL 3 kap. 8§).

Ett slutligt samrådsförslag framarbetades som utgångspunkt för ytterligare inflytande, synpunkter och inhämtade av planeringsunderlag. Denna avslutande remitteringsrunda för samrådskedet pågick mellan 2021-05-07 – 2021-07-02.
Planförslaget översändes till obligatoriska remissinstanser i form av myndigheter, kommuner och andra offentliga organ. Det översändes även till sammanslutningar med väsentligt intresse av samrådsförslaget, näringslivsföreningar, lokala föreningar, nätägare med mera. Det översändes till enskilda med väsentligt intresse av förslaget. För allmänheten och övriga så tillgängliggjordes samrådsförslaget

genom digitala samrådsmöten pga. covid-19, kommunens hemsida, digitala medier, på anslagstavlor på kommunhuset samt flera ställen i Morgongåva.

Efter att samrådet avslutats så ska alla synpunkter redogöras för, samt bemötas kring om synpunkten föranleder en förändring av förslaget, varför eller varför inte enligt kommunens bedömning. Granskningshandlingen presenteras tillsammans med samrådsredogörelsen.

Efter samrådet ska planförslaget bearbetas efter inkomna synpunkter och det slutgiltiga förslaget ställs ut för granskning under 6 veckor. Såvida planförslaget inte förändras i större utsträckning efter granskningen kan förslaget antas av kommunfullmäktige.

Den geografiska avgränsningen syns på plankartorna som innefattar Morgongåva tätort samt mark- och vattenområden omkring tätorten.

Läsanvisning

Planförslagets huvuddrag, hänsynstaganden och förutsättningar redogörs för i avsnittet för planeringsförutsättningar och utvecklingsinriktning. Avsnittet har delats in i bebyggelsestruktur, transport- och infrastruktur samt grön- och blåstruktur. Avsnittet är strukturerat efter förutsättning, ställningstagande och riktlinje. Efter detta följer andra planeringsförutsättningar och andra värden såsom riksintressen, klimatanpassning, nationella intressen med mera.

Efterföljande kapitel visar, sammanfattar och beskriver mark- och vattenanvändningen på karta. Strukturerat efter tema på utvecklingsinriktning och förutsättningar. Plankartan följs av en beskrivning av respektive planområde som medför en förändring, följt av motivering samt innebörd och konsekvens. Efter detta hittas en sammanställning och hänvisning till särskilda bilagor och andra planeringsunderlag.

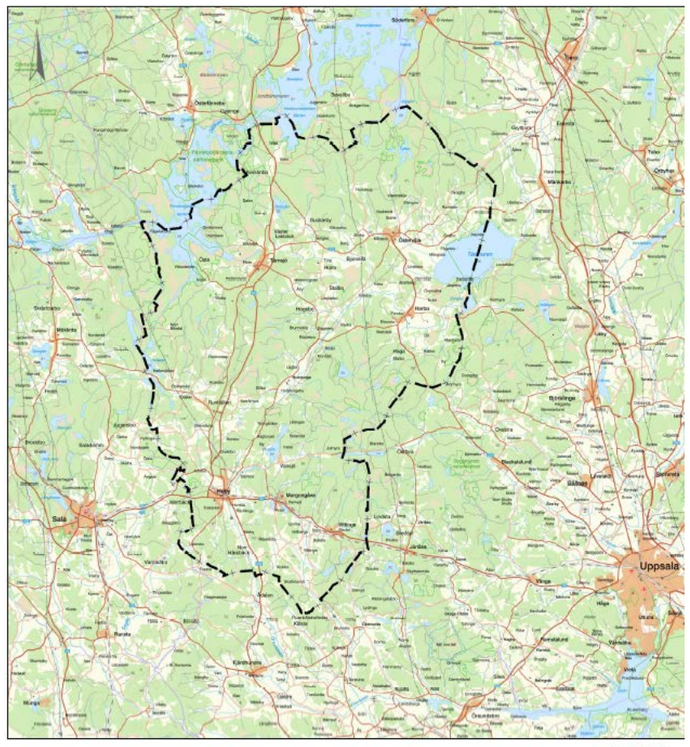

Morgongåva i regionen.

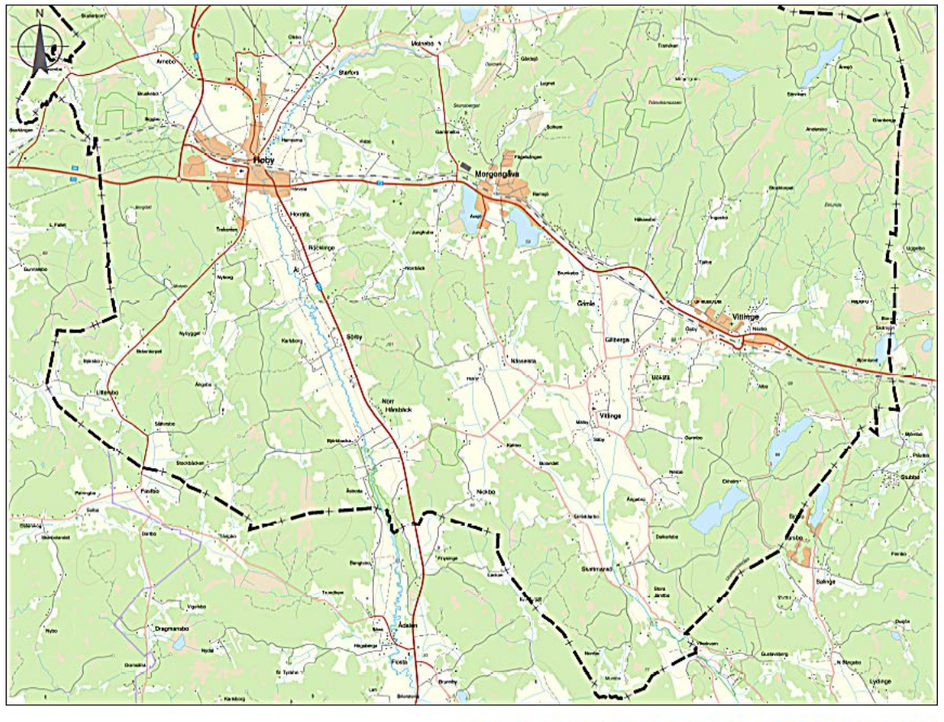

Morgongåvas läge längs stråket Vittinge-Heby.

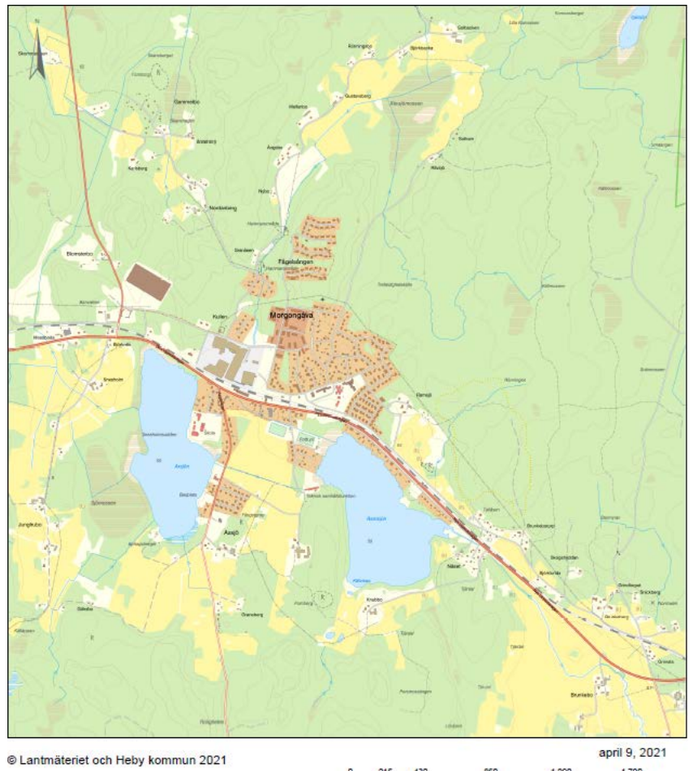

Morgongåva tätort med omland.

Morgongåva i Heby kommun, länet, riket och Agenda 2030

Enligt PBL ska översiktsplaneringen förhålla sig till planer och program på nationell och regional nivå med betydelse för hållbar utveckling. Heby kommun arbetar aktivt med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Samtliga 17 globala mål är integrerade i varandra samt inkluderar social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Läs mer om Sveriges Handlingsplan Agenda 2030 här:

https://www.regeringen.se/rapporter/2018/06/handlingsplan-agenda-2030/

Mål 2045 I SVERIGE:

- Inga nettoutsläpp av växthusgaser och 100 % förnybar elproduktion
- Utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium vara minst 85 % lägre än utsläppen 1990.

Dessa mål är viktiga att främja i den bindande planeringen och behöver samordnas med verksamhets- och bostadsutveckling samt inom befintlig byggd miljö. Riktlinjerna och strategierna i denna FÖP syftar till att ge stöd i hur detta kan uppnås.

I Heby kommun sätter Agenda 2030 tonen i planeringen och arbetet. Målet är att nå visionen ”Heby kommun – en växande landsbygdskommun med närhet, trygghet och livskvalitet” på ett långsiktigt hållbart sätt. Kommunfullmäktige har antagit följande inriktningar för Agenda 2030:

- Heby kommun ska vara en trygg och säker kommun som strävar efter ökad social hållbarhet.
- Heby kommun ska tillhandahålla tjänster av god kvalitet med möjlighet till delaktighet, inflytande och valfrihet
- Heby kommun ska vara en attraktiv och jämställd kommun att leva, bo och verka i
- Heby kommun ska ha en ekonomisk hållbarhet med en jämställd, växande och resursmedveten ekonomi
- Heby kommun ska ha en ekologisk hållbarhet och bidra till ett fossilfritt, resurseffektivt och klimatanpassat samhälle

Dessa inriktningar syns genomgående i hela plandokumentet samt plankartan.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Regionala samt nationella planer och program av betydelse för en hållbar utveckling

Människor bor och arbetar i allt större arbetsmarknadsregioner och Heby kommun ingår i den expansiva regionen Uppsala, Stockholm och Mälardalen. Morgongåva har goda kommunikationer till Uppsala och Sala med Dalabanan och riksväg 72.

Uppsala län har en stark befolkningsutveckling och hög sysselsättning. Den höga nettoinflyttningen till Uppsala län gör att länet har en positiv befolkningsökning, mellan år 2015 till år 2020 har länet ökat procentuellt mest i riket. Sedan år 2010 har Heby kommuns befolkning ökat med 921 personer.

Nationella mål

Flera av de nationella målen för samhällsutvecklingen löper parallellt, som de gällande avfall och klimat samt näringspolitik och cirkulär ekonomi. Här presenteras mål som även behandlas löpande genom dokumentet fast inte alltid uttryckt som ett nationellt mål. Till exempel gällande avsnittet om biologisk mångfald och ekosystem.

Ekonomi och resursanvändning - en sammanhållen landsbygdspolitik

Målet för en sammanhållen landsbygdspolitik är att ha en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.

I länken bredvid hittas även de nationella målen för bland annat samhällsplanering, kulturmiljö, arkitektur, demografi med mera.

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/nationella-mal/

Jämställdhet och integration

På Boverkets hemsida beskrivs att det övergripande nationella målet för jämställdhetpolitiken innebär att kvinnor och män är lika värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att forma samhället och sina egna liv.

https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationell-planering/nationella-mal-for-planering/jamstalldhet-i-samhallsplaneringen/

Det handlar till stor del om processer och hur den fysiska planeringen bedrivs, men också hur resultatet av den fysiska planeringen påverkar olika människor olika. Jämställdhet och social hållbarhet behandlas under eget kapitel i planförslaget.

Regional utvecklingsstrategi

Region Uppsala har ansvaret att ta fram en utvecklingsstrategi som utgår från de regionala förutsättningarna för att skapa hållbar tillväxt och utveckling i länet. Utvecklingsstrategin fungerar som en länk mellan nationella styr- och policydokument till kommunerna på lokal nivå. Den regionala utvecklingsstrategin ska fungera som länets regionala Agenda 2030-strategi, där de globala målen kommer att fungera som en kompass i arbetet. Utpekade boende-, arbets- och serviceorter är viktiga i en regional samverkan och möjliggör utbyggnadspotential och arbetsplatskoncentrationer av regional betydelse. Utbyggda kommunikationer bidrar till att samspelet mellan Heby kommun och Uppsala län blir allt starkare. Heby kommuns syn på utveckling av Morgongåva överensstämmer med de övergripande inriktningarna i den regionala utvecklingsstrategin.

Regional vattenförsörjningsplan

Uppsala läns regionala vattenförsörjningsplan fungerar vägledande för yt- och grundvatten i länet samt utgör planeringsunderlag. Planen visar hur ökade uttag till följd av bevattning, befolkningsökning med mera kan leda till vattenbrist. Planens mål är att förbättra statusen, skydda grundvattnet och samverka i vattenfrågor. I planområdet finns inga regionalt utpekade vattenförekomster, men ytvattnet, vattendrag, sjöar och dricksvattenförsörjning behandlas i planen under egna avsnitt. Vattenförsörjning behandlas även under klimatanpassning och grundvattennivåer. Miljökvalitetsmålen behandlas specifikt och ingående i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

Regionalt trafikförsörjningsprogram

Region Uppsala antog det regionala trafikförsörjningsprogrammet under år 2020. Programmet fungerar som ett planeringsunderlag för länets kollektivtrafik och hanterar tre viktiga perspektiv för att uppnå ett hållbart resande – samhälle, medborgare och resenär. Planens avsnitt om väg- och trafikinfrastruktur har ett starkt fokus på hållbara transporter och resande.

Länstransportplan och väginfrastruktur - LTP

https://regionuppsala.se/globalassets/samverkanswebben/regional-utveckling/samverkan-inom-regional-utveckling/infrastruktur/lansplan-u-a-lan_2018-2029.pdf

I länsplanen för regional transportinfrastruktur i Uppsala län 2018-29 beskrivs tre övergripande mål:

- Ett hållbart transportsystem
- Ett tillgängligt och inkluderande transportsystem
- Ökat bostadsbyggande

Målen bygger i sin tur på nationella transportpolitiska mål, regional utvecklingsstrategi, trafikförsörjningsprogram för kollektivtrafik, cykelstrategi samt regeringens direktiv. Kortfattat handlar det om mer klimateffektiv transport för varje individ och i det regionala

systemet. Samt att detta samtidigt möjliggör och möjliggörs av ökat bostadsbyggande i anslutning till transportsystemet. Detta utgör också grund i planförslagets inriktning för infrastrukturen i och genom Morgongåva.

Färdplan för ett hållbart län - åtgärder för minskad klimatpåverkan

Länsstyrelsen har i samråd med Uppsala läns miljö- och klimatråd valt att arbeta med åtgärdsprogram för miljömål genom ”Färdplan för ett hållbart län”.

Hållbarhetslöften driver på länets miljömålsarbete

Hållbarhetslöften är en frivillig avsiktsförklaring mellan länsstyrelsen Uppsala och övriga aktörer i länet med syfte att stärka genomförandet av de fyra regionala åtgärdsprogrammen inom ”Färdplan för ett hållbart län”. De fyra åtgärdsprogrammen är Klimat och energi (2019-2022), Ekosystem och biologisk mångfald (2020-2023), Vatten (2021-2024) och Samhällsutveckling (2022-2025).

Heby kommun har undertecknat löften och åtaganden gällande klimatpåverkan samt senast ekosystem och biologisk mångfald. Genom att underteckna hållbarhetslöftena förbinder sig Heby kommun att genomföra ett antal åtgärder ur det regionala åtgärdsprogrammet för Ekosystem och biologisk mångfald som pågår fram till 2023. Liknande program för Vatten är under framarbetande.

https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/miljo-och-vatten/miljomal/atgardsprogram-inom-miljomal.html

Regional klimat- och energistrategi

Den regionala klimat- och energistrategin är länsstyrelsens strategiska dokument för att uppnå de nationella målen. I denna strategi lyfts vikten av att planera i stråk, transporteffektivitet, kollektivtrafik samt gång- och cykel. Förutsättningarna är olika för varje ort och Heby kommun jobbar kontinuerligt för att underlätta hållbara transporter.

Strategin fokuserar på de fyra delområdena transporter, energi- och effektanvändning, förnybar energi samt indirekt klimatpåverkan från konsumtion. Dessa behandlas och integreras i plandokumentet, med fokus på vad som bör ges plats på plankartan samt i senare tillämpning av planen.

https://www.lansstyrelsen.se/uppsala/tjanster/publikationer/tillsammans-for-ett-fossilfritt-uppsala-lan---klimat--och-energistrategi.html

Heby kommun har tecknat hållbarhetslöften inom dessa områden för ekosystem och biologisk mångfald:

- *Återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag.*
- *Bevara och återskapa våtmarker.*
- *Bevara bete och slåtter i jordbrukslandskapet.*
- *Motverka invasiva främmande arter.*
- *Öka hänsyn till biologisk mångfald i fysisk planering.*
- *Bevara och öka biologisk mångfald i parker och grönområden.*
- *Öka hänsyn till biologisk mångfald genom inköp av hållbara varor och tjänster.*

Hållbarhetslöften kring åtgärdsprogrammet Klimat och energi arbetas med fram till 2022.

- *Öka gång och cykling*
- *Säkerställ att cykel- och gångvägar hänger ihop i stråk.*
- *Utforma riktlinjer för, och anlägg, säkra gång- och cykelvägar till skolor*
- *Anlägg säkra och attraktiva parkeringsmöjligheter för cykel vid viktiga målpunkter som skolor, stationer, resecentra, affärer och arbetsplatser.*

Underlätta att kombinera alika färdmedel och linjebyten

- *Samverka med de största arbetsgivarna i kommunen om kollektivtrafikfrågor*
- *Iordningställ trygga och tillgängliga pendlarparkeringar för bil och cykel, gärna med laddmöjlighet och väderskydd.*
- *Upplåt mark för kollektivtrafikanläggningar och pendlarparkeringar vid viktiga knutpunkter för kollektivtrafiken.*

Avfallshantering

Avfallshantering och återvinning är ett allmänt intresse enligt PBL som kräver redovisning i översiktsplaneringen. Enligt miljöbalken 15 kap 41 § ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning som antas av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen består av avfallsplan och föreskrifter. Kommunens avfallsplan är ett viktigt planeringsunderlag som VafabMiljö ansvarar för.

VafabMiljö är ett kommunalförbund bildat av kommunerna i Västmanlands län samt Heby och Enköpings kommuner. Inom regionen bor cirka 330 000 personer och här finns cirka 16 000 företag.

I planen nämns bland annat att

- Sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökade avfallsmängder måste brytas. Innebörden av detta är att den mängd avfall varje person ger upphov till minskar.
- Vid planperiodens utgång 2030 ska avfallsmängden ha minskat med 7 % per person.
- Kommunalt verksamhetsavfall ska minska.

Elektronisk infrastruktur

Mål med särskild relevans för fysisk planering

I propositionen Utgiftsområde 22 Kommunikationer (jfr prop. 2020/21:1 Utgiftsområde 22) uttrycks två delmål för digitaliseringspolitiken. Dessa delmål är av särskild relevans för fysisk planering:

Det övergripande målet för energipolitiken uttrycks i propositionen Utgiftsområde 21 Energi (jfr prop. 2020/21:1 Utgiftsområde 21) och bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU. Målet syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet.

Elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta samt tillgodose användarnas behov. Elektroniska kommunikationer ska i första hand tillhandahållas genom en väl fungerande marknad, men staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden

Sverige ska ha bredband i världsklass. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

År 2040 är målet 100 procent förnybar elproduktion. Detta är ett mål, inte ett stoppdatum, som förbjuder kärnkraft men innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut.
Källa: Boverket

Heby kommuns antagna energiplan med klimatbilaga från år 2011 anger att Heby kommun ska vara nettoproducent av energi år 2030 och att energin som produceras inom kommunen ska vara förnyelsebar. Detta får olika betydelse i planeringen av olika delar av kommunen. I Morgongåva tätort behöver elnätet förstärkas för att kunna ta emot all solel som produceras under sommarhalvåret. Vid detaljplanering

är möjligheten till kraftförsörjning en del av undersökningen i planprocessen.

Mellankommunala och regionala frågor

Trafikinfrastruktur och kommunikationer, flöde av människor, gods och information är alla frågor som sträcker sig över orts- och kommungränser. En ökning av arbetstillfällen och befolkning innebär utvecklingsmöjligheter längs med stråket, för andra delar av Heby kommun, grannkommuner och Region Uppsala. Det innebär också en ökad belastning och tryck på nuvarande struktur. Speciellt om resmönster förändras och kollektivtrafiken får en ännu större roll i framtiden.

Även bostadsmarknaden och arbetsmarknaden, som till sin natur rör sig över administrativa gränser, är tydliga exempel på mellankommunala och regionala frågor. Ytterligare ökning av arbetstillfällen och bostadsmöjligheter ligger väl i linje med prognoser och inriktningar för regionens utveckling. Detta går åt båda håll, Morgongåva bidrar till regionens utveckling och regionens utveckling möjliggör Morgongåvas utveckling. Även vatten ur avrinningssynpunkt måste vid till exempel kommande revidering av översiktsplan hanteras som en mellankommunal fråga.

Riktlinje

» *Kontinuerlig dialog krävs för utvecklingen av mellankommunala och regionala frågor.*

Omvärldsanalys

Heby kommun tar årligen fram en omvärldsanalys som bedömer trender med stor betydelse för Heby kommuns utveckling. Omvärldsanalysen genomgår en fördjupad analys vart fjärde år. Den senaste blickar mot åren 2021-2031 och baseras på Sveriges kommuner och regioners (SKR) fastslagna trender. Omvärldsanalysen syftar till att ligga till grund för kommunens översiktsplan samt budget och planer. De trender och förändringar som bedöms vara aktuella för Heby kommun är:

- Handlingsutrymmet förändras
- Stigande förväntningar på välfärden
- Konkurrens om kompetens
- Ökad polarisering
- Ökat fokus på landsbygden
- Minskad tillit
- Effektivisering med ny teknik
- Kommunalt fokus på integration
- Från kunskaps- till nätverkssamhälle

För fördjupad läsning läs omvärldsanalysen i sin helhet: https://www.heby.se/organisation-plats-och-politik/vision-analys-och-plan/omvarld-och-analys

SKR har tagit fram en omvärldsanalys som beskriver trender som drivs och driver på digitaliseringen i samhället. E-handeln växer kraftigt i Sverige med 15-20 % tillväxt årligen. Nästan var tredje vara köptes via telefon, dator eller surfplatta under år 2019. Samtidigt ökar användningen av digitala brevlådor och allt mindre fysiska brev skickas. Detta för med sig ett ökat behov av utlämningstjänster och även ett ökat behov av att slänga emballage i närheten av sin bostad. E-handeln förväntas att dubbleras om fem år, och fyrfaldigas om tio år.

Föreslagna planområden tar hänsyn till olika former av handel och verksamheter. Från storskaligare e-handelsdistribution till centrumutveckling, dagligvaror och mindre verksamheter.

Under tidiga dialoger med medborgare och kommunens förvaltningar har andra framtidsutmaningar framkommit. Efter att Covid-19 pandemin drabbade Sverige så har det blivit ett ökat fokus på människors hälsa och välbefinnande. Möjligheten för social interaktion och fysisk aktivitet utomhus blev allt viktigare och miljöer behöver bevaras och skapas för att fylla behoven.

Riktlinjer för bostadsförsörjning

En väl fungerande bostadsmarknad är grundläggande för Morgongåvas tillväxt och invånarnas välbefinnande. Heby kommuns *Riktlinjer för bostadsförsörjning* fungerar vägledande och är ett underlag till översiktsplanen gällande utvecklingen av bostadsbeståndet. Välplanerade orter som möjliggör centrala bostäder i naturnära läge gör Heby kommun till en fortsatt attraktiv landsbygdskommun. I Morgongåva finns det ett behov av flera bostäder i varierande upplåtelseform. Morgongåva har i och med de goda kommunikationerna från Dalabanan och närheten till Sala och Uppsala grundläggande goda förutsättningar för att uppfylla efterfrågan på bostäder.

Morgongåva då och nu

Rester av boplatser, gravfält samt bevarade runstenar vittnar om att människor bott i området under lång tid.

Hur orten Morgongåva fick sitt namn finns det olika berättelser om. Enligt en sägen ska orten fått sitt namn genom att en dräng skänktes ett torp i hemgift med namn Morgongåva under 1700-talet. Enligt andra historiska källor ska det redan under 1600-talet funnits ett torp med namn Morgongåva.

Under 1700-talet startade bruksverksamheten i Ramsjö bruk och fram till sent 1800-tal var verksamheter knuta till järnhantering dominerande i orten. År 1873 stod järnvägen klar med stambanan mellan Uppsala och Sala och vidare mot Norrland. I nära ett sekel stannade tågen i Morgongåva. Därefter skulle de dröja 35 år innan tågen återigen stannade i orten. Efter bruksverksamheten nått sitt slut tog maskinindustrin över och skulle under kommande 100 åren vara den största verksamheten på orten. När industrin i slutet på 1900-talet lämnade orten försvann nära 300 arbetstillfällen. Lösningen för många Morgongåvabor blev utpendling vilket även idag har en stark prägel på orten. Mer utförlig historisk beskrivning om Morgongåva finns att läsa i kommunens nya kulturmiljöprogram som färdigställs under 2022.

I början på 2000-talet förvärvades det återstående industrianläggningarna av en ny ägare och har sedan dess drivits under namnet Morgongåva företagspark. Idag präglas orten av lagerhantering med företag som Adlibris och Apotea som etablerat stora lager för e-handel i Morgongåva. Från att under många år varit ett samhälle med stor utpendling har nu inpendlingen ökat och återigen genomgår orten stora förändringar.

Befolkning och bebyggelse

Morgongåva samhälle har vuxit fram med bebyggelse från 1930-talet längs med riksväg 72 och mellan sjöarna. Mellan 1930 och 1950 byggdes det främst småhus i orten, men därefter även flerbostadshus. Morgongåva tätort upptar 149 hektar, kommunens yta är 1 225 000 hektar. Morgongåva är alltså 0,01 procent av kommunens yta, där ungefär 10 procent av kommunens invånare bor.

I Morgongåva tätort bodde vid årsskiftet 2021/22, 1534 personer. En ökning med 125 invånare sen år 2010. Befolkningsmängden har legat relativt stabilt runt 1400 invånare sen år 1960. Med en topp på 1561 invånare år 1990, varefter flera större lägenhetshus revs i slutet av 1990-talet och befolkningen sjönk till nästan 1300 vid millennieskiftet. I Vittinge distrikt, tidigare församling, där Morgongåva och Vittinge tätorter ingår så bodde det vid årsskiftet 2021/22 2687 personer.

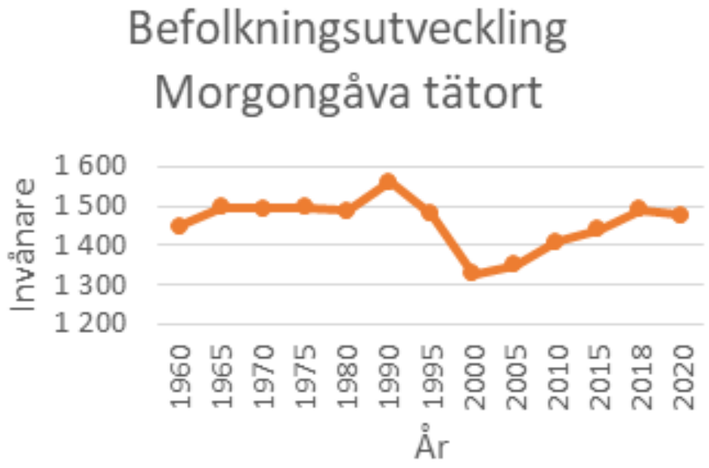

Riket, länet, Heby kommun och Morgongåva står inför en ökande bostadsbrist. I Morgongåva finns det planlagt för ca 80-120 bostäder, beroende på upplåtelseform och lägenhetsstorlek. Om dessa byggs och flyttas in i så innebär det i sin tur en befolkningsökning på 100 till 250 personer.

Heby kommuns senast framarbetade befolkningsprognos (2022) för Morgongåva tätort baseras på de senaste tre årens befolkningsförändringar i ett-årsklasser samt antaganden om bostadsutveckling. Denna visar en utveckling till 1 751 invånare till år 2030 samt 1 866 invånare till år 2040. Befolkningsprognoser är mycket osäkra och bör tolkas som konsekvensanalyser förutsatt att vissa antaganden blir verkliga. I FÖP 2010 förutsågs inte e-handelsklustrets utveckling eller flyktingvågen i mitten av årtiondet. *Förutsättningar kommer att förändras*, men det ger en indikation på möjlig utveckling.

För detaljplan Rävsjöbäcken pågår under 2021 arbete för markanvisning, här avgör till stor del exploatör antal bostäder. Inflyttning dröjer ytterligare ett eller ett par år, men då innebär det ett för Morgongåva större befolkningstillskott.

Det finns även detaljplanelagd mark med byggrätter vid Wibecks äng och Lilla Ramsjö I. Skulle bostadshus på denna mark uppföras innebär det ytterligare befolkningstillskott. Exakt prognosticerat tillskott är osäkert, men sett till totalt byggnadsarea och byggrätter så skulle Rävsjöbäcken, Wibecks äng och Lilla Ramsjö I kunna möjliggöra cirka 110 bostäder. Vilket i sin tur innebär 1,4–2,1 invånare/bostad, beroende på upplåtelseform och hustyp. Dessa ligger också närmast i tiden.

För *ny* utpekad mark för bostadsbebyggelse skulle minst en fördubbling av antalet nya bostäder möjliggöras. Det faktiska antalet bostäder som kan tillkomma enligt förslaget beror på ett flertal faktorer såsom inriktning på efterföljande bindande planering samt marknadens efterfrågan vad gäller typ av boendeformer.

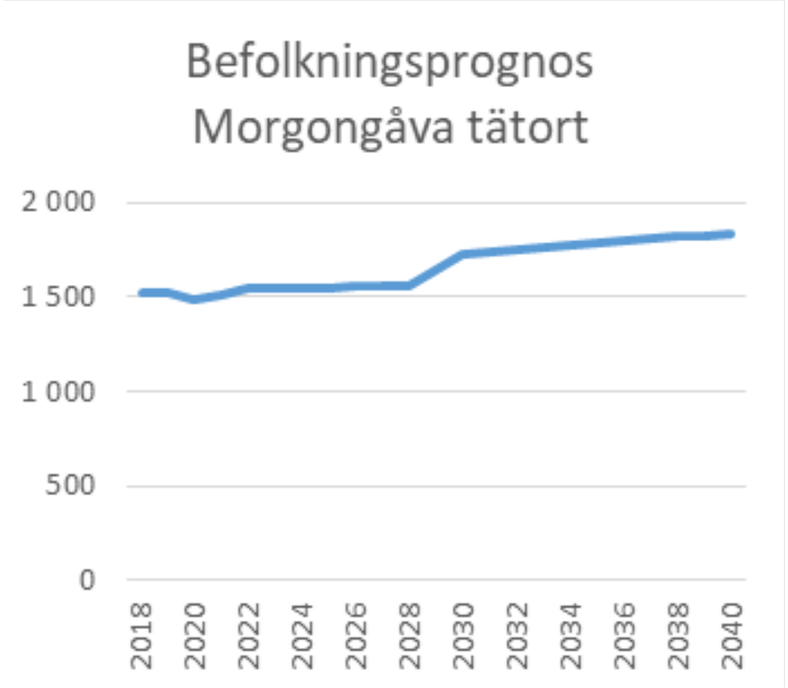

Centrum

Morgongåvas centrum har flyttas flera gånger under ortens historia. Centrum har funnits både längs med den dåvarande landsvägen och vid ”Torget” (korsningen Allévägen- Tjusarvägen-Björkvägen). I byggnadsplanen från 1961 pekas området norr om järnvägen ut för centrumanläggning, längs nuvarande Ramsjövägen. Här anlades centrumhus, livsmedelsbutik, skola och ålderdomshem. Idag finns det två tydliga centrumbildningar, stråket längs med Ramsjövägen och genomfarten längs med väg 72.

Skola

Tätorten har en kommunal förskola med fem enheter, en fristående förskola (Lek & Lär) samt en pedagogisk barnomsorg i egen regi (Morgongåva familjedaghem). En grundskola från åk F till 6 ligger belägen vid Axsjöns östra strand.

Vård och omsorg

År 1967 uppfördes ålderdomshemmet Rungården på platsen, med 50 vårdplatser. Byggnaden har ritats av arkitekten Viking Göransson.

Social miljö

Social hållbarhet och den sociala miljön kan kopplas till syftet med denna FÖP och till varje eget avsnitt. Boverket sammanfattar det i folkhälsa, jämställdhet, barnperspektiv, trygghet, delaktighet och integration. Generellt gäller riktlinjer från ÖP och vision om närhet, trygghet och livskvalitet som sammanfattar social hållbarhet i sig själv till viss mån.

Jämlikhet och jämställdhet

Delaktighet och inflytande i samhället ses som en av de viktigaste, grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. I invånardialogen som genomfördes hösten 2020 framkom det ett behov av mötesplatser och ökad trygghet i Morgongåva. Tillgång till goda boendemiljöer, mötesplatser och rekreationsmöjligheter är grundläggande för att skapa en social hållbarhet samt ett varierat bostadsbestånd och närhet till kollektivtrafik. Närhet och tillgänglighet till god samhällsservice är en grundförutsättning för att kunna leva ett gott liv, speciellt för äldre och personer med funktionsvariation.

Barnperspektivet

Sedan år 2020 är barnkonventionen lag i Sverige, det innebär att alla beslut som fattas som rör barn ska ta hänsyn till barn och ungas behov. Syftet med lagen är att stärka barnens rätt i samhället och ge barn möjlighet att påverka utvecklingen. Barn och ungas inkludering i samhällsutvecklingen är en viktig förutsättning för att bygga ett hållbart samhälle samt att skapa goda uppväxtmiljöer och hög livskvalité.

Näringsliv

Morgongåva har ett starkt näringsliv under kraftig tillväxt, främst inom e-handelsverksamhet. Småföretagande bidrar till ett levande samhälle och en hållbar utveckling. Tillgång till kompetens, attraktiva boendemiljöer och goda kommunikationer är väsentligt för att Morgongåvas näringsliv ska fortsätta att utvecklas. I centrumområdet finns utöver livsmedelsbutik även flertalet restauranger, träningslokaler, regional godisbutik, veterinär, frisör, laddstation med mera.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLINGSINRITKNING -

Morgongåva i en växande landsbygdskommun, med närhet, trygghet och livskvalitet

Morgongåva har en rik historia av företagsamhet och som bostadsmiljö. I Morgongåva möts landsbygd och tätortsbebyggelse. Sjöar, skog och åkermark med rika natur- och kulturmiljöer finns likväl som ett rikt föreningsliv, 25 hållbara reseminuter från Uppsala, Sala och vidare.

Översiktsplanen och översiktsplaneringen utgår ifrån kommunens vision:

Heby kommun – en växande landsbygdskommun, med närhet, trygghet och livskvalitet.

Närhet innebär både geografisk närhet, men också mellan människor. Trygghet innefattar personlig livssituation, kommunal service och offentliga miljöer. Livskvalitet innefattar föregående ledord samt ska genomsyra den fysiska planeringen. (Kommunplan 2013, del 1 sida 4-5)

Heby kommuns översiktsplan antogs år 2013 och har en planeringshorisont om 15-20 år. Kommuner har en översiktsplan, med olika delar. Denna fördjupning är en vidareutveckling av det kommunomfattande dokumentet gällande utveckling av den fysiska miljön i Morgongåva tätort som del av Heby kommuns helhetsutveckling. Översiktsplanens huvuddokument beskriver de grova dragen, generella riktlinjer och Morgongåvas plats i hela kommunens utveckling.

Utveckling av mark- och vattenanvändning inbegriper både förändring och bevarande, och dessa är inte nödvändigtvis motsättningar. Utveckling kan stärka bevarande, och bevarande kan stärka utveckling. Det finns inga konfliktfria vägval för mark- och vattenanvändningen. Mark- och vattenanvändningskartan visar en viljeriktning, särskilt viktiga frågor att hantera i senare planläggning och hur kommunen ställer sig till dessa. Syftet med planen är helhetsgreppet och tydliggörande av kommunens syn på utvecklingen av mark- och vattenanvändning i Morgongåva.

Heby kommun har en decentraliserad befolkningsstruktur, med sex relativt sett jämnstora tätorter. Heby i söder och Östervåla i norr utgör centralorter. I Heby kommun ligger också två mindre småorter, och cirka 40 procent av befolkningen är bosatt utanför tätorterna. Översiktsplanens huvudriktning syftar till att stärka ett nordligt och ett sydligt kommuncentrum, vilket också kan ses i kommunen arbete med de två stråken som löper genom Heby kommun.

Riktlinjer i denna FÖP har framarbetats och inarbetats från Heby kommuns viljeriktning och utvecklingsstrategier som fastslås i översiktsplanen. Planförslagets mark- och vattenanvändning är tillämpning av översiktsplanens generella riktlinjer förenad med kommunens vilja kring Morgongåvas utveckling efter de senaste årens kraftigt förändrade förutsättningar. Aktuella utvecklingsstrategier från huvuddokumentet beskrivs löpande i fördjupningen.

Konsekvenser och innebörd rör bland annat ökad belastning på samhällsstrukturen, energiförsörjning, vägnät, och de ingrepp som exploatering medför. Det innebär även ökade möjligheter till utveckling, service, kulturutbud och välmående. Konsekvenser och innebörd redogörs för löpande genom hela plandokumentet. Det behandlas även i den bilagda miljökonsekvensbeskrivningen.

Strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning

Precis som innebörd och konsekvenser så har den strategiska miljöbedömningen till stor del inarbetats och integrerats i planförslaget. Utöver det som tagits upp i detta dokument så hittas en mer specifik miljökonsekvensbeskrivning som bilaga till handlingen.

Social hållbarhet

Socialt hållbar tätortsutveckling

I linje med kommunens inriktning och globala mål, avtal och målsättningar bör en bedömning gentemot hållbar utveckling göras.

Boverket menar att en socialt hållbar tätortsutveckling handlar om dels en process och ett tillstånd (Boverket 2010). Processer formar de sociala villkoren för Morgongåvas framtida generationer i ett långsiktigt perspektiv. En socialt hållbar tätortsutveckling som ett tillstånd handlar om konsekvenserna för det sociala och ekonomiska livet idag i Morgongåva. Boverket menar att en socialt hållbar tätortsutveckling innebär en utveckling med ökad integration och minskad boendesegregation, och de insatser som görs i strävan mot detta inom ramen för tätsortsutvecklingen. Socialt hållbar tätortsutveckling bör kännetecknas av att hänsyn till olika gruppers behov, förutsättningar för möten och jämställdhet mellan kvinnor och män förbättras och främjas (Boverket 2010).

Översiktsplanen (Kommunplan 2013) pekar ut riktlinjer för de sociala värden Heby kommun strävar mot och de gäller även för Morgongåvas utvecklingsriktning. De handlar bland annat om att Heby kommun ska ha trygga bostadsmiljöer. Tillgängligheten till miljöer och användbarheten av dessa ska vara för alla. Folkhälsa och jämställdhet ska främjas. Inför framtagandet av planförslaget har medborgardialoger genomförts samt samråd hållits med näringslivet och den civila sektorn. En enkät har skickats till hushåll i tätorten med en svarsfrekvens på 89 hushåll. Svaren i dialogerna, enkäten och samråden har utgjort grunden i utformningen av planförslaget.

Planförslagets konsekvenser och innebörd för social hållbarhet

Planförslaget tar grepp om tätortens övergripande utveckling som är i linje med översiktsplanens riktlinjer kring social hållbarhet och det som lyfts i dialoger med invånare, näringslivet och civilsamhället.

Medborgardialogen, näringslivsdialogen och enkätundersökningen har gjorts med syftet att utvecklingen av tätorten och planförslaget ska tas fram i samverkan med berörda. Det innebär också ett ansvar att lyssna, låta alla komma till tals och att sedan göra och visa på resultat. I detta fall, i framtagandet av planförslaget och miljöbedömningen, har enkäten och inkomna synpunkter från medborgare och näringsliv varit det forum där uttryck kan ges för planförslagets utveckling. Det gjordes i ett tidigt skede och bidrar förhoppningsvis till att planförslaget är väl förankrat hos de som planförslaget berör. Under samrådet finns också möjlighet att ge uttryck för åsikter kring och påverka innehållet i planförslaget.

I dialogen med medborgare och i enkäten framkommer det att många förknippar Morgongåva med sjöarna, lugnet och naturen. Det kan ses viktigt att möjliggöra, bejaka och stötta denna identifiering med platsen. Planförslaget har tagit hänsyn till detta i form av att integrera, bevara och värna de kulturminnen och kulturmiljöer som finns i tätorten. Kultur- och fornminnen som finns i naturmiljöerna i Morgongåva får mer framtoning och integreras mer i det vardagliga livet till följd av planförslaget.

Utvecklingsriktningen med att förstärka kulturminnen och

Svar på frågan "Beskriv Morgongåva med ett ord" i medborgardialogen.

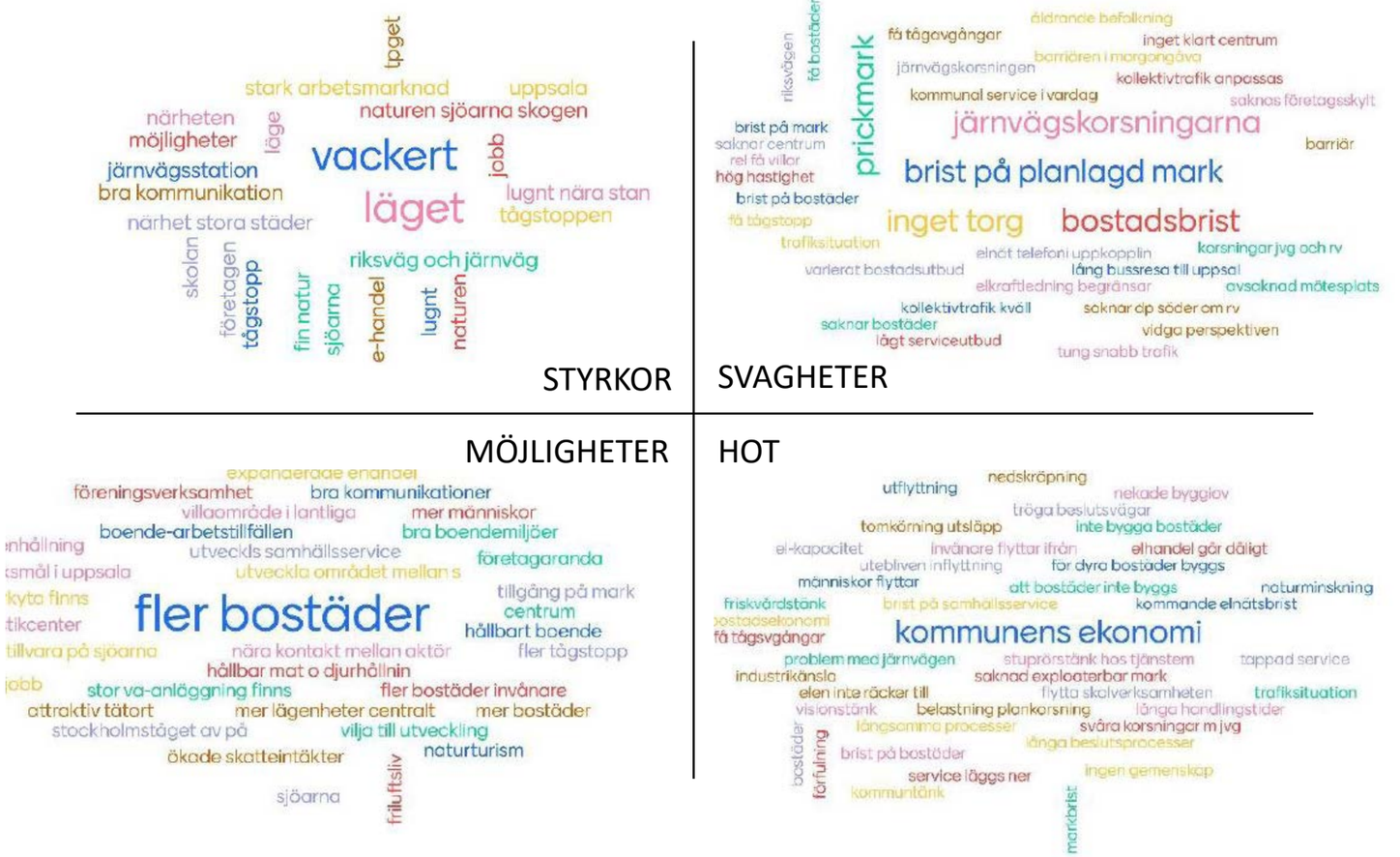

Resultatet av SWOT-analys genomförd under dialog med näringslivet.

naturmiljöer kan tänkas skapa målpunkter och möjliggöra möten människor emellan. Planförslaget föreslår också ett förtydligande av en utveckling för att binda samman centrumstråket som också kan skapa målpunkter och möjliggöra möten. Sjöarnas status kommer i planförslaget ges förutsättningar att få en bättre ekologisk och kemisk status som kan tänkas stärka den positiva identifieringen invånarna har till dessa. Planförslaget har därmed potential att vidareutveckla de värden Morgongåvas invånare identifierar sig med och det som skapar karaktär till tätorten. En platsidentitet och en tätortskaraktär kan tänkas skapa en känsla av stolthet och en stärkt områdesanknytning till orten.

I medborgardialogen vittnar en stor andel om den dåliga och farliga trafiksituation som uppstår vid bomfällning vid Dalabanan. Planförslaget ger en utvecklingsriktning och åtgärder för att hantera barriäreffekterna som går i linje med vad invånarna och översiktsplanen lyfter. Dels ur ett trafiksäkerhetsperspektiv men också på ett sätt som underlättar förbindelsen mellan de norra och södra delarna av orten. Planförslagets åtgärder och riktning kommer innebära en utveckling och förbättring av stationen och järnvägskorsningen vilket ger en förbättrad trafiksituation och att tätorten binds samman. Då planförslaget också för med sig en inflyttning till orten och att godstrafiken troligtvis ökar på väg 72 är det viktigt att trafiksituationen utvecklas i rätt riktning så att invånarna på ett tryggt sätt kan bo och leva i Morgongåva.

I tätorten finns incitament att röra sig mellan områden och dess målpunkter då de är relativt spridda. Väg 72 och järnvägen utgör den största barriären. Att utveckla cykel- och gångbanor minskar barriäreffekter, skapar förbindelser och tillgänglighet att röra sig mellan målpunkterna och områden i orten. Det främjar även fysisk aktivitet och hälsa.

Trafiksäkerheten är viktig ur ett barnperspektiv då många barn behöver korsa järnvägen och väg 72 för att ta sig till skolan. Att barn tryggt och trafiksäkert själva kan ta sig till skolan är viktigt. Barnens säkerhet och sociala liv påverkas av den barriär som Dalabanan och väg 72 idag utgör i orten. Barnperspektivet tas också hänsyn till i planeringen av Morgongåva. Mötesplatser och lekparker samt gång- och cykelstråk som är säkra för barn att röra sig vid gör att barn och ungas sociala liv ökar och de kan röra sig tryggt och säkert i tätorten.

Bostadsutvecklingen som planförslaget föreslår påverkar både den sociala och ekonomiska hållbarheten positivt då bostadsbehov säkerställs. En variation av ny bostadsbebyggelse föreslås i planförslaget och det är också något som efterfrågas i medborgardialog. Inflyttning och flytt inom tätorten möjliggörs därmed och Morgongåva har möjlighet att växa. Ett stärkt underlag för både kommunal och kommersiell service samt en ökad ekonomisk aktivitet kan därmed tänkas följa utvecklingen. En variation i nybebyggelsen riktar sig till målgrupper som unga, familjer och äldre. En varierad bebyggelse ger också större möjlighet till integration i orten.

Ett tydligt och sammanhängande centrum skapar en attraktiv tätort och kan främja utvecklingen av service och handel. Tillsammans med bostadsutvecklingen och en eventuell inflyttning kan ett tydligt centrumstråk bidra till att öka den ekonomiska aktiviteten och möjliggöra en tätort som erbjuder service och handel för invånarna. Ett mer tydligt centrum, utveckling av den gröna mötesplatsen och promenadstråk innebär också att invånarna har en plats att mötas och socialiseras på. En attraktiv ort med bland annat ett tydligt centrum och ett bra handels- och serviceutbud ger också större möjlighet till att förbipasserande väljer att stanna i Morgongåva.

Rekreationsområden och naturområden har en viktig betydelse för Morgongåvaborna. Planförslaget bidrar till att utveckla nya promenad- och cykelstråk och rekreationsområden i orten som gör att tillgängligheten till naturen ökar. Detta kan främja rekreation och friluftsliv för invånarna. Planförslagets hantering av bland annat dagvatten och åtgärder för att förbättra sjöarnas status kan leda till att invånarna söker sig till sjöarna för rekreation, friluftsliv och bad. Promenadstråk och att tillgängligheten till sjöarna och dess närliggande natur ökar är positivt för att skapa möten, välbefinnande och hälsa bland invånarna och kan också stärka ortens attraktivitet.

Planförslaget lägger en grund för att skapa en attraktiv ort där det finns möjlighet till en trygg tillvaro, varierade bostadsmöjligheter, ett kultur- och friluftsliv och en stolthet för orten. Det kan även tänkas skapa en bra utvecklingsriktning för framtidens boende som tillgodoser de miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekterna för hållbar utveckling i Morgongåva.

Bebyggelsestruktur

Landskapsbilden och markanvändningen i västra Morgongåva har de senaste 5 åren förändrats då stora logistikbyggnader har planlagts och uppförts. De senaste åren visar hur förutsättningarna plötsligt kan förändras. Det finns därför ett behov av att nytillkommen bebyggelse och även plankartan har en viss flexibilitet, samtidigt behöver översiktsplanen vara tydlig i sina ställningstaganden. I Heby kommun finns sex stycken tätorter med olika karaktär. Fysisk planering av samhällsfastigheter i Morgongåva behöver därför ske i relation till de andra orterna och kommunen i helhet.

Bostadsbehovet i Heby kommun ligger på 60 nytillkomna bostäder i snitt per år till år 2030 baserat på bostadsförsörjningsprogrammet från 2019. Denna siffra baseras i sin tur på de senaste årens positiva befolkningsutveckling i kommunen, befintligt bostadsbestånd samt ambitionen att liknande trend fortsätter. År 2013 så vände kommunens befolkningsutveckling i antal invånare uppåt, direkt efterföljande år möjliggjordes den av tidigare outnyttjade bostadsmöjligheter. Sen år 2013 så har kommunen ökat från dryga 13 300 till över 14 300 invånare. Om befolkningsökningen fortsätter och Heby kommun kan möta ett lokalt, regionalt och nationellt behov av bostäder är beroende av att ytterligare bostadsmöjligheter tillkommer. Vissa bostadsområden har en tydlig särprägel medan andra är mer vanligare bostadsområden.

Befintlig bebyggelse

En stor del av Morgongåvas befintliga bostadsstruktur karaktäriseras av bebyggelse från första hälften av 1900-talet. Bebyggelsestrukturen har vuxit fram genom en stark koppling till industriverksamheten på orten såsom arbetarbostäder och genom utveckling av egnahemsområden.

Riktlinje

» *Det är viktigt att bevara äldre godsmagasin i orten som vittnar om industrihistorien*

Under andra delen av 1900-talet utvecklades bostadsområden på främst den norra delen av tätorten. Bostadsområdet Fågelsången utvecklades på 1980-talet i den nordligaste delen av samhället. Området ligger inbäddat i topografin och följer de organiska formerna.

Bostadsbestånd Morgongåva	Upplåtelseform	Antal lägenheter
Småhus	Hyresrätt	36
	Bostadsrätt	20
	Äganderätt	342
Flerbostadshus	Hyresrätt	188
	Bostadsrätt	129
	Äganderätt	0
Övriga hus	Hyresrätt	4
	Bostadsrätt	0
	Äganderätt	0
Specialbostäder	Hyresrätt	44
	Bostadsrätt	0
	Äganderätt	0

Längs väg 72, genomfarten i Morgongåva, så ligger det vid Ramsjöns norra strand egnahems-byggnader som uppfördes främst under 1920 och 1930-talet. Bostadsstrukturen skapar en tydlig karaktär i Morgongåva. Byggnaderna består mest av tvåvåningshus med mansardtak och större trädgårdar. Byggnaderna är placerade mellan väg 72 och Ramsjön.

Riktlinje

» *Gestaltningsmässigt bör nytillkommen bebyggelse längs väg 72 följa den arkitektoniska karaktären på platsen för en god gestaltad bebyggd miljö där hänsyn tas till den befintliga bebyggelsen.*

» *Ny bebyggelse i anslutning till befintlig struktur ska beakta kulturella och gröna värden som vittnar om ortens historia med målet att åstadkomma en god gestaltad livsmiljö.*

Bostadsbebyggelsen söder om järnvägen är blandade kulturmärkta områden tillsammans med bostadsområden från 70-talet. Söder om järnvägen så är flera villaområden inte planlagda sedan tidigare, vilket försvårar fortsatt utveckling. Vid eventuell planläggning så är det först vid ny- eller ombyggnation, d.v.s. åtgärd inom planområdet, som eventuellt nya krav träder i kraft.

Plan- och bygglagen reglerar byggnaders yttre utformning och hänsyn till bland annat landskapsbild samt kulturhistoria, både generellt och inom särskilt värdefulla miljöer. Fornlämningar regleras genom kulturmiljölagen.

Ett nytt kulturmiljöprogram har antagits av Heby kommun under 2022 och utgör ett vägledande kunskapsunderlag om de mest värdefulla kulturmiljöerna i Morgongåva, såväl som hela Heby kommun.

Fornlämningar (fyndigheter av ämnen och material)

Kulturmiljölagen 2 kap. 2§:

Till en fornlämning hör ett så stort område på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde.

Om fornlämning och/eller tillhörande fornlämningsområde berörs krävs tillståndsprövning enligt kulturmiljölagen. Om tillstånd medges att ta bort en fornlämning kan det behövas både arkeologisk förundersökning och arkeologisk undersökning för att frigöra marken från fornlämning. När en fråga om fastställelse av gränserna för ett fornlämningsområde uppkommer, prövas frågan av länsstyrelsen.

Morgongåva, och hela Heby kommun, är rikt på fornlämningar. En arkeologisk utgrävning utfördes år 2014 på fastigheterna Vittinge 18:1 och Lilla Ramsjö 2:1. Delar av områdena bedömdes som bevarandevärt på grunds av de många fornlämningar som finns i området. Området verkar ha använts under stenålder och yngre järnåldern. Det finns tre runstenar i området som visar på att bygden troligtvis var en rik järnåldersbygd (SAU rapport 2014:24). Runstensområdet har tidigare pekats ut som bevarandevärt område tillsammans med en bit av den äldre jordbruksmarken. Runstensområdet som kulturlandskap framhävs i planområdet och de forntida värdena tillgängliggörs.

Ny sammanhållen bebyggelse

Morgongåva har goda pendlingsmöjligheter och attraktiv livsmiljö med naturen runt hörnet. I arbetet med denna FÖP har vissa planeringsutmaningar påträffats. Söder om järnvägen är det svåra och riskfyllda geotekniska förhållanden samt värdefull tätortsnära jordbruksmark och naturmiljöer. Västerut planeras och exploateras för verksamhetsmark. Österut ligger kulturhistoriskt värdefullt område och viktiga rekreationsplatser. I norra Morgongåva utgör en luftburen kraftledning och blockig terräng med stora höjdskillnader betydande planeringsutmaningar och även skogsmark kräver hänsyn. Centrala Morgongåva är till största del redan ianspråktagen med begränsade förtätningsmöjligheter.

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Utöver utbyggnad i befintliga planområden söks lämpliga områden för förtätning inom orternas befintliga struktur*

» *Tillgänglighetsaspekter, framför allt med avseende på geografisk lokalisering, är styrande i frågor som rör planering av och för olika former av service*

Generella riktlinjer gäller från det kommunomfattande plandokumentet men förtydligas här i relation till Morgongåva och har inarbetats i plankartorna gällande den fysiska miljön. De uttrycks här för att tydliggöra viktiga principer för kommunen om det skulle tillkomma större exploateringsföretag i Morgongåva som avviker från plankartan, vilket kan bli aktuellt om nya eller förändrade förutsättningar istället gör ett annat område mer lämpligt för bebyggelse.

Riktlinje

» *Större bostadsexploateringar bör tillkomma i anslutning till befintlig tätortsbebyggelse och infrastruktur*

» *Värdefulla natur- och kulturområden tillvaratas och utvecklas. Varierande bebyggelse med täta inslag av natur eftersträvas för att uppnå en god livsmiljö. Med detta menas att inslag av natur vid nytillkommen eller förändrad bebyggelse bör anpassas och integreras till den gröna strukturen som löper genom Morgongåva, vilket är viktigt för växter, djur och människa.*

» *Vid eventuella nytillkomna förtätningsmöjligheter så bör flerbostadshus prioriteras vid direkt anslutning till tågstation*

» *Vid markanvisning och senare plan- och lovgivning bör klimatsmarta och hållbar inriktning uppmuntras. Detta kan gälla allt från lokala materialval, passivhus och anslutning till fjärrvärmenät.*

Plankarta
Befintlig bebyggelse

Teckenförklaring

Planområde

Befintlig byggd miljö

Ortofoto färg 0,16 m upplösning

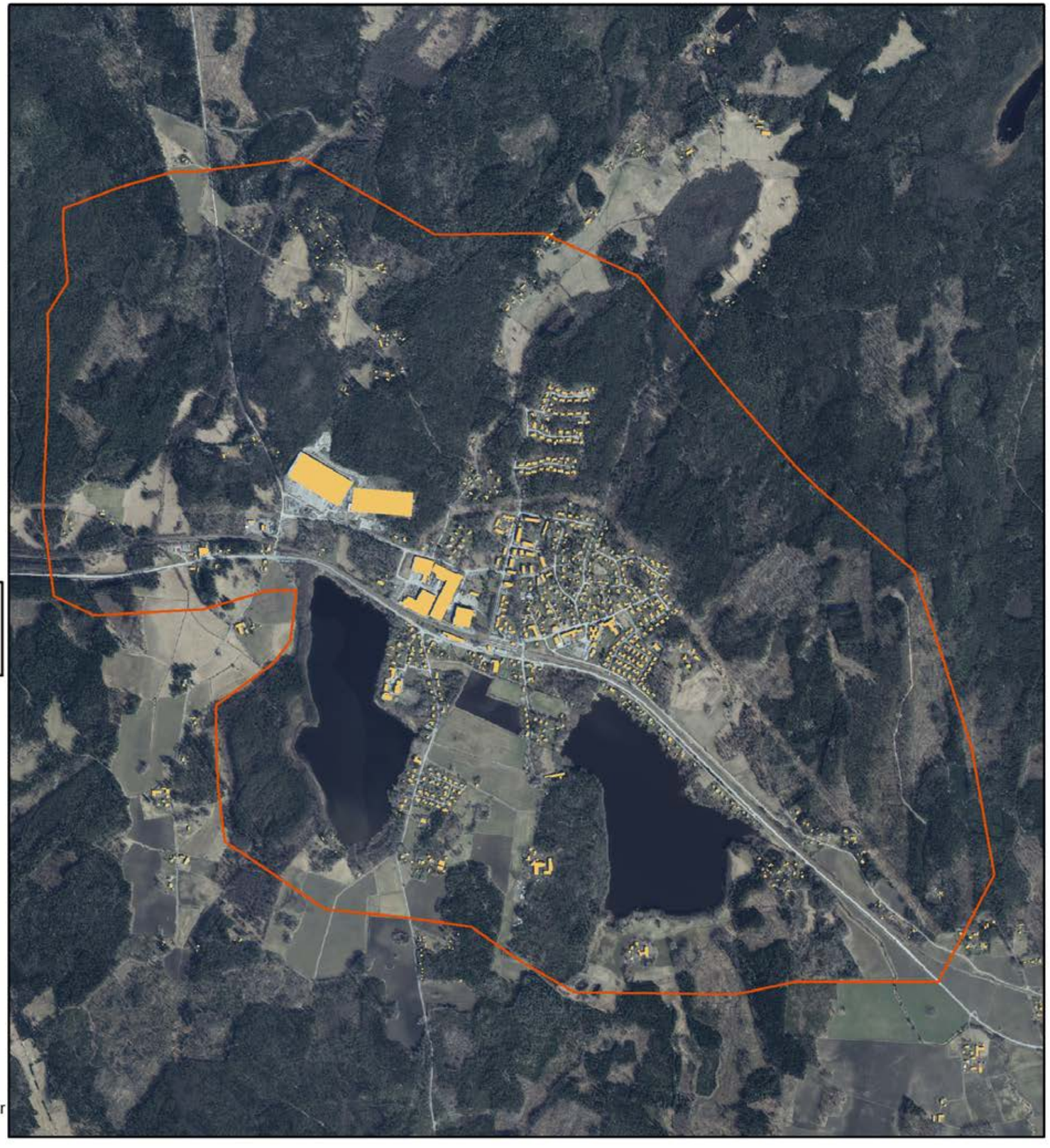

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

N

0 125250 500 750 1 000 Meter

Plankarta Fornlämningar

Teckenförklaring

Planområde

Fornlämning

Fornlämningsområde

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

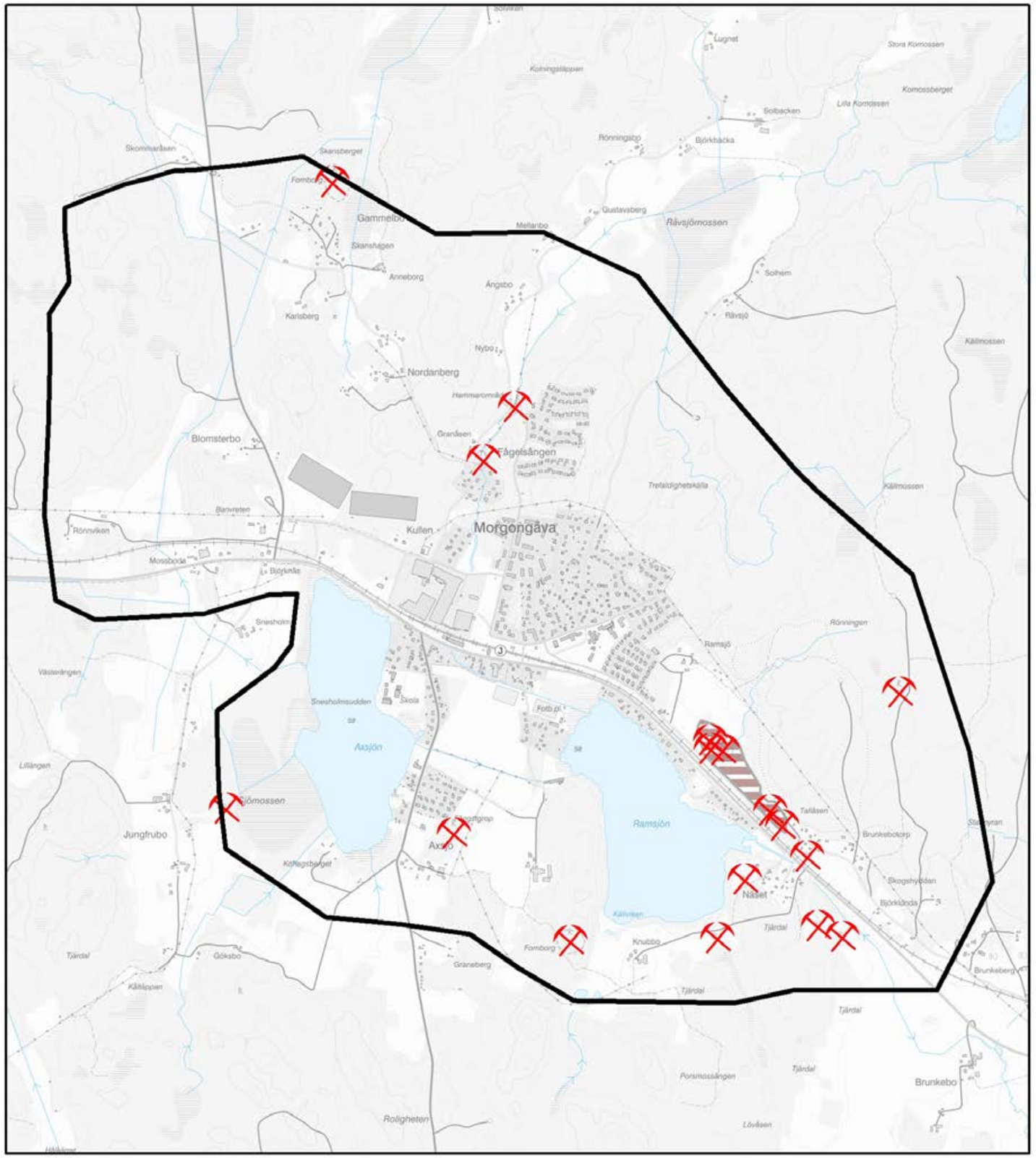

N

0 125250 500 750 1 000 Meter

Tätortsnära bostäder

Morgongåva karaktäriseras av sin närhet till landsbygden och naturen, och möjligheten att bosätta sig på landsbygden i närheten av tätorter bör tillvaratas. Hållbara transporter för barn och unga samt arbetspendling är möjligt då bostäder ligger inom ett rimligt avstånd till service och kollektivtrafik. Enstaka tillkommande bostäder kan beviljas genom förhandsbesked.

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Utökade boendemöjligheter på landsbygden uppmuntras*

För en livskraftig landsbygd och sambandet mellan tätort och omland är det fortsatt viktigt att enstaka bostadsbebyggelse kan tillåtas utanför detaljplanelagda områden. Huvudfokus ligger på tätortens utveckling men det är också viktigt för Heby kommun att aktivt uppmuntra bostadsbyggande på tätortsnära landsbygd. Samtidigt behöver framtida utveckling ske konsekvent och kommunen bör inte hamna i en situation där byggnation sker utan sammanhang. Kommunen behöver också vara flexibel om framtida planeringsförutsättningar på något sätt skulle påverka nuvarande möjligheter. Beroende på lokalisering och läge så får småskalig bebyggelse olika konsekvenser i förändring av landskapet och den levda miljön, det är därför viktigt att se till det enskilda fallet.

I randzonen omkring tätorten finns kluster av sammanhållen bebyggelse på landsbygden.

Byggnadsnämnden prövar om förhandsbesked kan ges vid byggnation för bostadsändamål i varje specifikt fall, eller om det kräver samordning genom detaljplan. Översiktsplanen kan visa viljeriktningen, och det blir ett underlag bland andra i den senare prövningen. Syftet med detaljplaneringen är hantering planeringsfrågor som kräver samordning och sammanhang, exempelvis VA-försörjning och vägförsörjning. I översiktsplanen (2013) så uttrycker kommunen en utvecklingsstrategi om att boende på landsbygden ska uppmuntras.

Riktlinje

» *Eventuell bebyggelse som tillåts utanför detaljplan bör om möjligt lokaliseras i anslutning till befintlig väginfrastruktur och kommunikationer samt utformas på ett sätt som tar hänsyn till landskapet.*

» *Efter lämplighetsbedömning så bör småskalig bebyggelse inom tätortens omland kunna uppföras utan krav på detaljplan men hänsyn bör tas till aktuellt och framtida krav på samordning av VA och annan service.*

Plankarta
Tätortsnära bostäder

Teckenförklaring

Planområde

Tätortsnära bostäder och landsbygd

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

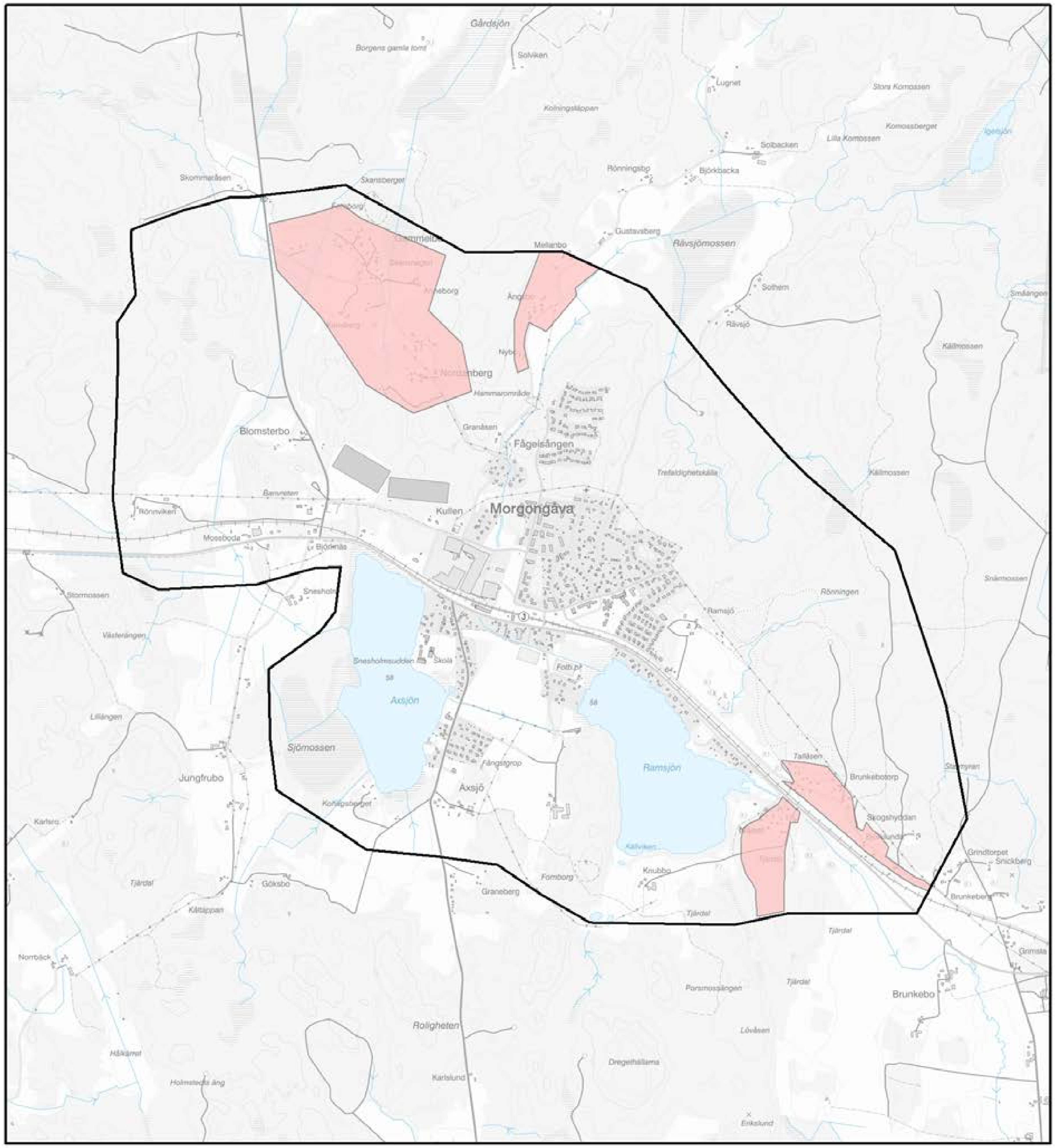

N

0 125 250 500 750 1 000 Meter

Verksamheter och industri

Näringslivet i Morgongåva har genomgått stora förändringar under det senaste decenniet. Flera större E-handelsföretag har etablerat sig på orten genom Morgongåva företagspark. Framöver ser utvecklingsmöjligheterna goda ut för Morgongåvas näringsliv och arbetstillfällen har både lokalt och regionalt upptagningsområde. Det finns däremot ett stort behov av en markreserv för både mindre och större verksamheter.

Verksamhetsmarken på Morgongåva 15:33 exploaterades under år 2021 och byggnaden dimensioneras för 300 personer.

Det innebär både incitament för utvecklingen av kollektivtrafiken, men också ökad belastning på nuvarande system. Det kan också bidra till ökade möjligheter till kommersiell service och inflyttning.

Hur många arbetstillfällen, upptagningsområde och vilken typ av resor det innebär behöver följas upp. Heby kommuns vilja, bland annat genom projekt *Hållbara transporter*, är att fler väljer att resa hållbart.

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Mer omfattande industriella verksamheter förläggs samlat för att minska störande effekter för omgivningen och för att underlätta transporter*

Utvecklingsstrategi

» *Verksamheter och ett levande näringsliv skapar ett mervärde i tätorten genom ett ökat underlag för service.*

» *Större industriverksamheter ska främst lokaliseras i den nordvästra delen av tätorten. Samlokalisering ger positiva effekter och uppmuntras. Närhet till väg 72 och Dalabanan är förutsättningar för att marken används effektivt och att befintlig infrastruktur nyttjas.*

» *Möjliggörande av ett ökat (icke-störande) näringsliv i tätortens centrala delar uppmuntras. Grundläggande service ska bibehållas och utvecklas.*

» *Verksamheter som identifieras som risk för att förorena dagvatten behöver tillföras åtgärder som säkerställer att mark- och vatten inte förorenas.*

Kommunikationer och transportinfrastruktur

Med geografisk placering i närhet till, och mellan, storstadsregioner är Morgongåva en ort som attraherar företag och besöksnäring. Stadsnärhet och naturnära livsmiljöer kompletterar varandra och gör Morgongåva rikt på olika kvaliteter. Expanderande verksamhetsutveckling, service, friluftsliv och en variation av bostäder bidrar till en god livsmiljö samtidigt som det är möjligt att nå Uppsala och Sala inom en halvtimme via kollektivtrafik på Dalabanan. Längs väg 72 finns även goda inomkommunala förbindelser, med buss- och tågtrafik samt framöver gång- och cykelmöjligheter mellan Vittinge – Morgongåva – Heby – Sala.

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Kommunen arbetar för att skapa och bibehålla ett bra underlag för service och kollektivtrafik.*

» *Kommunstrukturen med ett nordligt och ett sydligt kommuncentrum stärks.*

Den rika blandningen mellan tätort, natur och service behöver sammanfalla med hållbara färdmedel att tillgå för de som behöver förflytta sig inom och utanför kommungränsen. Tillgång till Dalabanan skapar förutsättningar för resvanor och resmönster som möjliggör för hållbara transportsätt sett ur hela-resan-perspektivet, genom användning av olika färdmedel under resans gång. Täta avgångar för olika färdmedel med korta restider skapar attraktivitet och ökad jämställdhet.

Bilburen och kollektiv arbetspendling har kraftigt ökat efter de senaste årens stora verksamhetsexpansioner. Järnvägsstationen behöver rustas upp i förhållande till de kraftigt ökande antalet resande, samt även för att inspirera ännu fler att resa kollektivt.

Vid ytterligare expansion av bostäder och verksamheter i Morgongåva ökar flödet av både människor och trafik. Det innebär också i sin tur att fler vistas runt och passerar centrala Morgongåva, i bil, på besök eller på väg till skolan.

Statlig, regional, kommunal och enskild infrastruktur ska samspela med varandra. För Riksväg 72, Molnebovägen (väg 860) och Axsjövägen (väg 833) är det Trafikverket som är ansvarig väghållare och ansvarig för underhåll och utveckling av vägarna. Trafikverket är även ansvariga för järnvägsinfrastrukturen (Dalabanan) som löper genom Morgongåva. Trafikverket ansvarar för åtgärder som finansieras genom Nationell plan för transportsystemet eller via Länsplan för regional transportinfrastruktur som Region Uppsala ansvarar för att upprätta.

För Heby kommun gäller att Riksväg 56 och järnvägen (Dalabanan) omfattas av den nationella planen (12-årig plan) och att övriga statliga vägar inom kommunen omfattas av länsplanen (12-årig plan). Länsplanen tas fram av Region Uppsala på direktiv av regeringen och innefattar planering och prioritering av investeringar i det regionala statliga vägnätet, gång- och cykelvägnätet samt kollektivtrafikanläggningar.

I samband med att länsplanen revideras vart fjärde år ges länets kommuner möjlighet att inkomma med prioriterade brister och behov i det statliga vägnätet. Därefter sker en prioritering av de inkomna bristerna på regional nivå som bygger på de framarbetade målen för länsplanen:

- Ett hållbart transportsystem
- Ett tillgängligt och inkluderande transportsystem
- Ökat bostadsbebyggande

I Genomförandeplanen för infrastruktursatsningar beskrivs de infrastruktursatsningar som finansieras av nationell plan, länsplan och Region Uppsala.

Riktlinje

» *Ökade trafikflöden för både personresor och godstransporter i takt med e-handelns snabba tillväxt och bostadsbehovet behöver hanteras tidigt i planeringen för att möjliggöra en trafiksäker lösning med god framkomlighet.*

» *Vid detaljplanering ska Trafikverket tidigt involveras och trafikutredningar bedöms som nödvändiga vid ytterligare tillkommande logistiketableringar.*

» *Tidigare förfarande vid detaljplanering av logistikområdena är vägledande med trafikutredningar, trafikalstring och överenskommelser genom tidig dialog med Trafikverket.*

Transportinfrastruktur och vägnät

Genom Morgongåva går riksväg 72 i öst-västlig riktning. Hastigheten på genomfarten är 50 km/h, med två övergångsställen. Centralt i höjd med järnvägspassagen sänks hastigheten till 30 km/h, på den sträckan finns ljusreglerat övergångsställe.

Riktlinje

» *Tung trafik bör hänvisas till den västra järnvägsöverfarten vilket leder till mindre trafik i centrala delarna av orten.*

Då många fordon passerar genom orten är det viktigt med låga hastigheter och trafiksäkra åtgärder för att de boende ska ha en bra trafikmiljö. Genomfartstrafiken ska heller inte stanna upp utan ska flyta på bra då ett bra flöde leder till mindre utsläpp och mindre luftföroreningar i orten. Detta står till viss del i konflikt med behovet av att trafiken stannar för kommersiell verksamhet, rekreation och boende. Tung trafik bör hänvisas till den västra järnvägsöverfarten vilket leder till mindre trafik i centrala delarna av orten.

Bashastigheten på Morgongåvas vägar är 40 km i timmen. Vägarnas hastighet är dock ganska jämnt fördelat mellan 30 och 40 km i timmen. I allmänhet är biltrafiken i orten gles.

En åtgärdsvalsstudie (ÅVS) på väg 72 mellan Heby-Kvarnbolund påbörjades år 2020 och blev klar år 2022. En ÅVS är en metodik från Trafikverket som grundar sig i dialog. Metoden används tidigt i planeringsskedet för att få en helhetsbild och hitta åtgärder som medverkar till ett mer hållbart transportsystem enligt fyrstegsprincipen. Den genomförs för att se över trafiksäkerhet, cykelbarhet, kollektivtrafik och hela resan-perspektivet. ÅVS innefattar riksväg 72, Axsjövägen och Molnebovägen i Morgongåva. Resultatet av denna är vägledande för Trafikverkets och regionens åtgärdsplanering, och inarbetas i möjligaste mån i denna FÖP.

Ramsjövägen som går förbi ICA-affären behöver utvecklas. Idag är vägen otydlig utan gatumarkeringar vilket gör det svårt för trafikanter att veta hur de ska förhålla sig på vägen. Vägen behöver också kopplas samman på ett bättre sätt med området söder om järnvägen, förslagsvis via gröna mötesplatsen. Gatumarkeringar som visar vart körbanan går, tydligare parkeringsplatser utanför affären samt en tydlig gång- och cykelväg gör vägen mer trafiksäker. Ett förslag för att göra Ramsjövägen säkrare är att göra den till bygdeväg. Detta möjliggör också ett mer utvecklat centrumstråk. Exakt utformning hanteras i mer detaljerat skede och kommunen är sen tidigare medveten om parkeringsutmaningen vid ICA-affären. I detaljplanen finns ingen parkeringsmark fastslagen. Ramsjövägen behöver rustas upp och ytterligare parkering kräver i sådana fall detaljplaneändring.

Järnvägsinfrastrukturen

Dalabanan genom Morgongåva trafikeras av Mälartåg på sträckan Uppsala-Sala och stannar vid Morgongåva station. Morgongåva har från och med 2022 dagliga direktförbindelser med både Västerås och Eskilstuna, samt Norrköping i rusningstid, med samma trafikutbud som tidigare. Även SJ:s tåg mellan Dalarna och Stockholm samt godståg trafikerar sträckan men stannar inte i orten. Stationen har två plattformar för av- och påstigning. Det finns pendlarparkering och cykelparkering placerade på båda sidor av spåret. I dagsläget bedöms parkeringsmöjligheterna som tillräckliga vid Morgongåva station.

Riktlinje

» *Idag är plattformarna separerade av järnvägsspåren och enda sättet att ta sig till den andra plattformen är att passera över spåret vid plankorsningen vilket kan leda till risktagande vid bomfällning. Järnvägen är den största barriären i Morgongåva och delar orten i två delar. Det är därför av vikt att åtgärder för at minska dess barriäreffekter genomförs. Plattformarna ska också vara tillgänglighetsanpassade.*

» *Behovet av pendlarparkeringar i orten ska succesivt ses över då goda möjligheter till pendlingsparkering ökar kollektivtrafikens attraktivitet.*

Järnvägsövergången vid stationen är en konfliktpunkt som skapar stora problem för trafiken i och genom orten. Spåret kräver bomfällning som påverkar bil, gång, och cykeltrafikanter. Farliga situationer kan lätt uppstå vid bomfällningarna, framför allt för tågresenärer som måste korsa spåret för att ta sig till rätt plattform. För genomfartstrafiken uppstår störningar då bilar som ska svänga av vid Ramsjövägen från väg 72 och korsa spåret måste vänta längs genomfartsleden.

Planskildhet kan uppnås centralt genom att företräde visas för gång- och cykeltrafikanterna, vilket också optimerar utrymmesanvändningen. För övriga motoriserade trafikslag är möjligheterna att skapa planskilda korsningar både strax väster respektive öster om tätorten, vilket i sin tur underlättar trafikbelastningen i centrala Morgongåva och skapar en säkrare och tryggare stadsmiljö.

På plankartan reserveras mark för åtgärder vid och omkring plankorsningen vid Järnvägsstationen för detta ändamål vilket har införts. Det pågår ett ständigt och kontinuerligt arbete från Heby kommun med att lösa och förbättra trafiksituationen. Vid ytterligare exploatering behöver dialog föras mellan kommunen och Trafikverket gällande ansvar för de åtgärder som krävs för att tillskapa trafiksäkra och kapacitetsstarka lösningar.

Svängfält från både höger och vänster vid korsningen mellan väg 72 och Ramsjövägen skulle ge ett bättre flöde för genomfartstrafiken då bilarna kan svänga av från vägen och inte blockera övrig trafik. Denna lösning har gjorts vid västra överfarten vid korsningen mellan väg 72 och Molnebovägen. En tunnel för gång- och cykeltrafik skulle öka tryggheten för de som cyklar eller går. En centralt belägen tunnel för gående och cyklister gynnar dessa transportsätt och är ett sätt att få bort biltrafik ifrån centrala delarna av orten. En tunnel för biltrafik skulle kunna placeras i utkanten av orten vilket också skulle bidra till ett mer bilfritt centrum. En gångtunnel mellan plattformarna gör situationen säkrare vid stationen då inga risktaganden av att ta sig över spåret behöver göras.

Det pågår flertalet parallella processer tillsammans mellan Heby kommun, Region Uppsala och Trafikverket. Bland annat åtgärdsvalstudie (ÅVS) och stråkutredning.

Trafikverket uppmärksammade i samrådet att ÅVS är en process som gör det möjligt att välja åtgärder trafikslagsövergripande enligt fyrstegsprincipen. I åtgärdsvalsstudien analyseras lämpliga åtgärdsalternativ för identifierade problem utifrån fyrstegsprincipen. Processen ska leda till att man prioriterar åtgärder som ger effektivare utnyttjande av befintligt transportsystem och minskar efter-frågan på transporter framför mer kostnadskrävande och miljöpåverkande åtgärder. Att en åtgärdsvalsstudie genomförs förändrar krav på finansiering av åtgärder i Trafikverkets anläggning uppkommen av exploateringar. Processen med framtagande av avtal för åtgärder i den statliga infrastrukturen bör vara med från samma tidiga skede.

Flödet av människor har ökat och kommer att öka. Skulle trafiksituationen vid järnvägskorsningen lösas så minskar risken för olyckor, flaskhalseffekter reduceras och ortens utvecklingsmöjligheter inom bostadsförsörjning, kultur- och fritidsliv samt verksamhetsutveckling ökar.

Väg 72 kommer att belastas med en ökad mängd trafik om utpekade exploateringsområden bebyggs. Orterna som ligger längs med väg 72 kan bedömas få en ökad trafikbelastning bland annat Vittinge, Järlåsa och Heby samt regionalt genom ökad godstrafik, genomfartstrafik och arbetspendling.

Dalabanan trafikeras av både gods- och persontåg. Det är trångt på spåren eftersom det endast är ett spår som förbinder orterna samt att det är låg standard som innebär att full hastighet inte alltid kan uppnås. Arbete pågår att få ökad turtäthet och flera mötespunkter som kommer att effektivisera kommunikationerna. Banan är enkelspårig med få mötespunkter som begränsar antalet gods- och persontåg som kan trafikera sträckan. Det finns inte tillräcklig kapacitet på sträckan för att få in ytterligare avgångar i dagsläget.

- Genomförande av planskildhet i centrala Morgongåva är av största vikt för att kunna matcha och främja befolknings- och arbetstillväxten i Morgongåva samt öka säkerheten för de som korsar järnvägen mellan olika målpunkter.

Vid ett noll-scenario där ingenting görs så kommer centrala Morgongåvas flaskhalsartade funktion samt risker att öka i skala.

Framtida industrispår
Inom ramen för samarbetet mellan kommunen, näringslivet i Morgongåva och regionen så har en tidig dialog om möjligheter kring utveckling av ett industrispår för godstrafiken i Morgongåva startat. I dialogen deltar även Trafikverket. Förflyttning av varutransporterna från vägnät till järnväg skulle ha väldigt många fördelar. Exempelvis minska belastning på vägnätet, minska klimatpåverkan, minska luft- och bullerföroreningar med flera.

Processen följer Trafikverkets standardprocess där nästa steg vore att lyfta ärendet till så kallad idéstudie och senare förstudie.

Det finns flertalet utmaningar att hantera, främst gällande kapacitet på det regionala järnvägsnätet samt kapaciteten genom Uppsala central. En annan utmaning är teknisk utformning och om det finns tillräckligt utrymme för den mark som krävs för utbyggnad. Det är i så pass tidigt skede att Heby kommun inte kan peka ut lämplig dragning eller reservera mark på plankarta för järnvägsutbyggnad från kommunens syn.

Ställningstagande

» *Kommunen ser positivt på spåranslutning av verksamheter då det är ett stort steg mot mer hållbara transporter och en hälsosam livsmiljö i Morgongåva.*

Gång- och cykelvägar

Från Morgongåva station finns det gång- och cykelvägar till Morgongåva skola, Apotea, längs med Ramsjövägen fram till Sandavägen och Skyttevägen längs med Allévägen. Det går en cykelväg mellan Morgongåva och Heby längs med väg 72 som går hela vägen fram till Axsjövägen.

En gång- och cykelväg ska anläggas mellan Brunkullsvägen och Gamla landsvägen, för att sedan fortsätta hela vägen till Vittinge genom att befintliga vägar anpassas för att öka cykelbarheten. En gång- och cykelväg som knyter samman Axsjövägen med stationsområdet längs med väg 72 är under planläggning.

Heby kommun vill inom en snar framtid även se en cykelväg längs Axsjövägen, som är en statlig väg, via Axsjöns badplats. Detta är ett behov som uppdagades genom medborgardialog med boende i Morgongåva. Vägen är i dagsläget under utredning och flertalet olika alternativ för ombyggnation finns. Alternativt byggs en separat gång- och cykelväg eller en bygdeväg som innebär en smal körbana med vägren på varje sida för gående och cyklister.

Bygdeväg kan också vara ett alternativ på Brunkullsvägen där gång- och cykelstråk går på vägen. Denna vägtyp kan också vara aktuell på Ramsjövägen förbi ICA. Ett förslag på gång- och cykelstråk på gata är längs Hammarvägen upp till bostadsområdet Fågelsången, för att binda samman området mer med de centrala delarna. Även att förlänga den gång- och cykelväg som finns mellan Tångvägen och Bälgvägen upp till Släggvägen och Härdvägen finns som förslag för att ytterligare binda samman området.

Riktlinje

» *Gång- och cykelvägnätet ska prioriteras i trafikplaneringen.*
» *Trafikstråken ska integreras så att barriäreffekterna minskar i orten.*
» *Heby kommuns antagna riktlinjer för gång- och cykel är vägledande.*

Plankarta
Gång- och cykelvägar

Teckenförklaring

- Planområde
- Stationsområde
- Busshållsplats
- Målpunkter
- Befintligt GC-nät
- Planerat GC-nät
- Möjlig GC

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

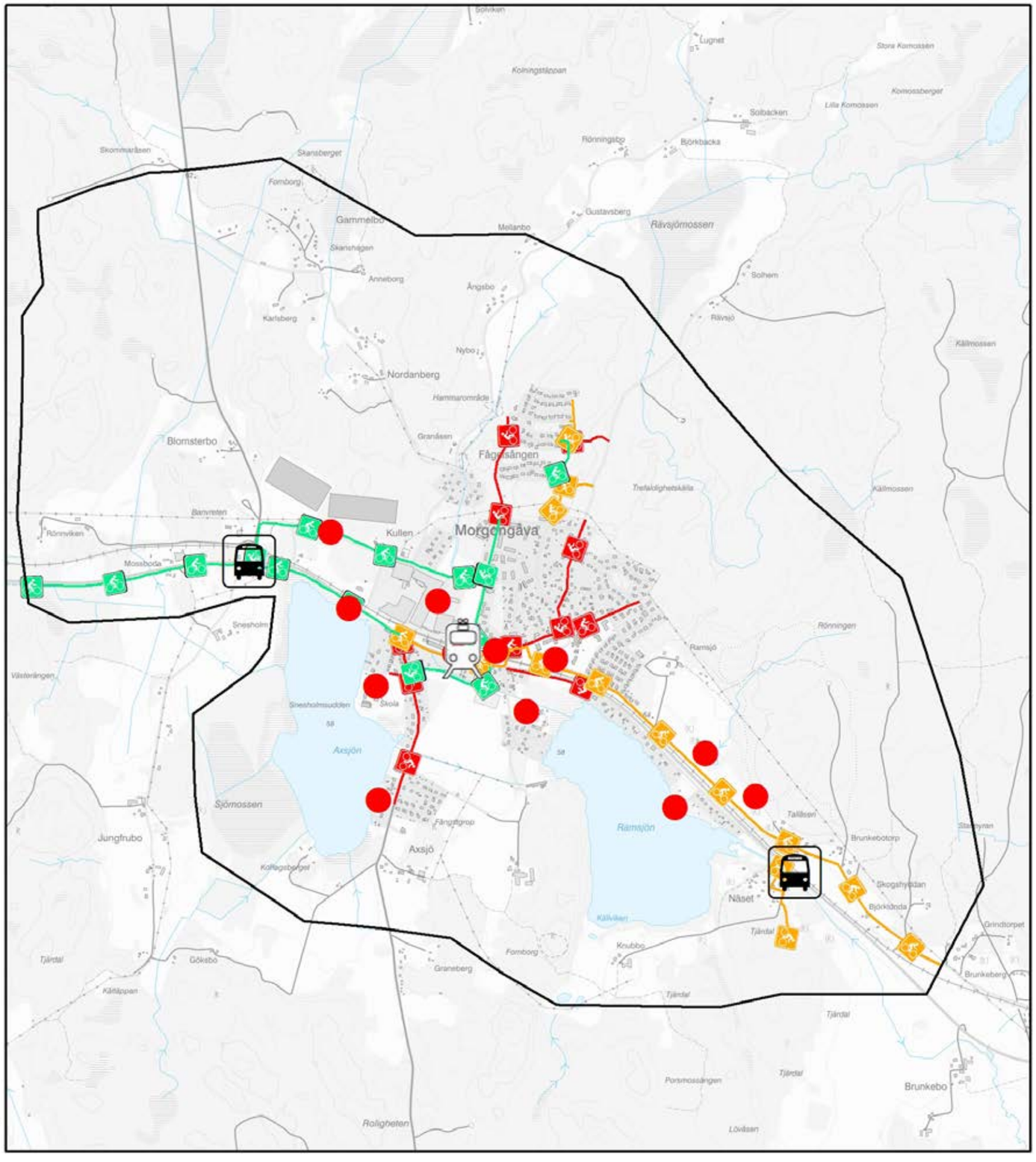

N

0 125 250 500 750 1 000 Meter

Plankarta
Gång- och cykelvägar
Centrala Morgongåva

Teckenförklaring

- Planområde
- Stationsområde
- Busshållsplats
- Målpunkter
- Befintligt GC-nät
- Planerat GC-nät
- Möjlig GC
- Pendlarparkering
- Parkeringplatser

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

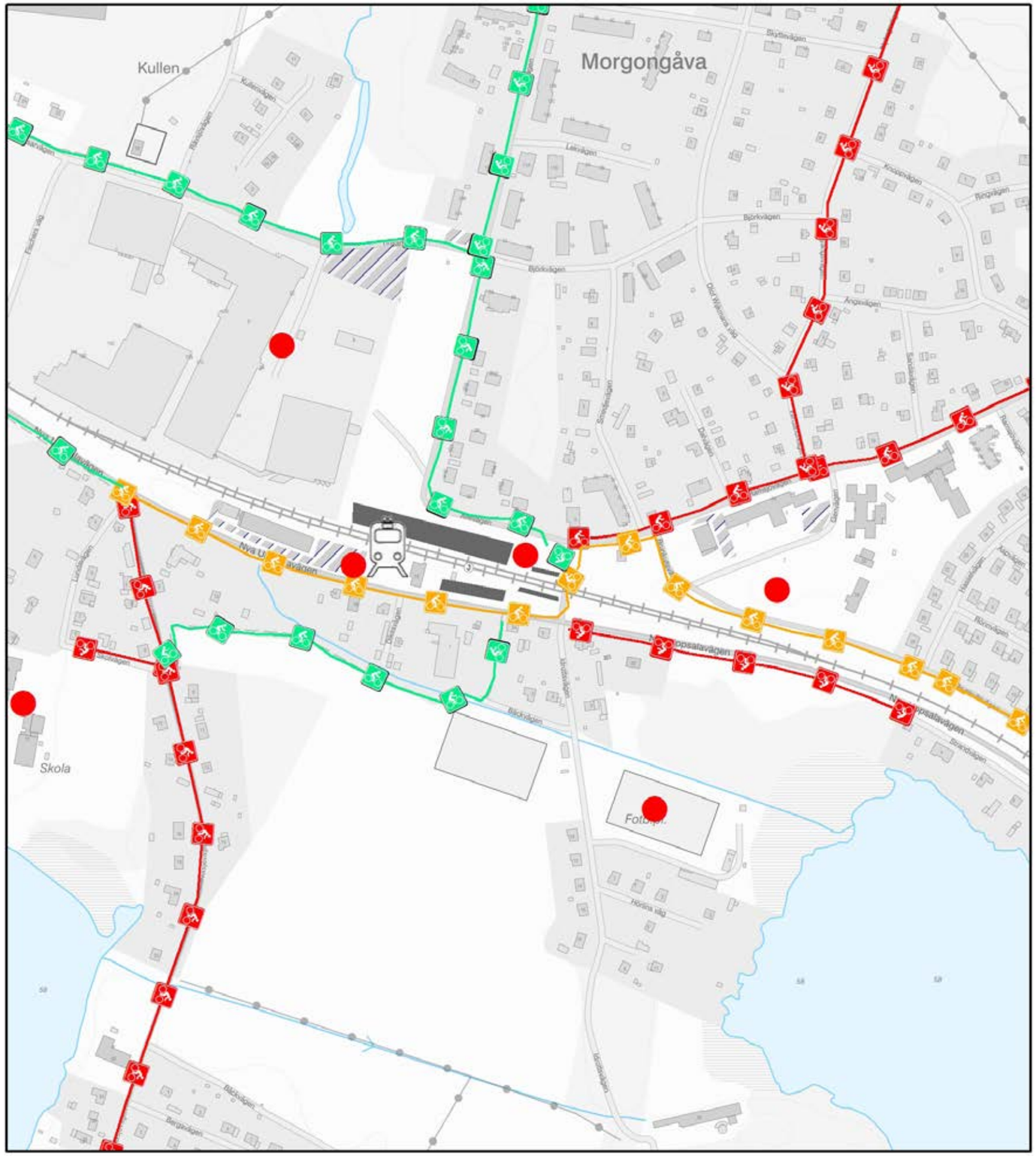

Hållbara transporter

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Varje resa börjar i hemmet, varför hela resekedjan och kommunikationer inom kommunen i anslutning till de stora stråken måste beaktas.*

» *Regionala samarbeten är ett huvudsakligt verktyg för utveckling av infrastruktur och för att säkra ett tillräckligt resandeunderlag i gemensamt utpekade kollektivtrafikstråk.*

Andra färdmedel än bilen måste prioriteras i statlig, regional och lokal trafikplanering för att öka andelen hållbara transporter. Hållbara transporter till och från Morgongåva är ett pågående samarbetsprojekt mellan Heby kommun, Region Uppsala, Morgongåva Företagspark och de större företagen i företagsparken. Syftet är att möjliggöra hållbara resor och transporter, minska antalet bilresor och öka trafiksäkerheten.

Riktlinje

» *Fortsatta samarbetsprojekt är av stor vikt för en utveckling mot hållbara transporter.*

» *För hållbara transporter i Morgongåva behövs kollektivtrafik och cykel. Kollektivtrafikförsörjningen genom Morgongåva och längs stråket Uppsala-Sala bedöms som god men insatser krävs för att stimulera valet att använda den. Detta är synnerligen viktigt i Morgongåva, en av de två orter i kommunen med tågförbindelse.*

Hela resan-perspektivet innebär att människor ska kunna ta sig hela vägen från dörr till dörr. Möjligheterna till att välja cykeln framför bilen ökar genom cykelvägar till Heby och Vittinge samt att hållplatser och stationer är tillgänglighetsanpassade. På sikt skulle det kunna bli aktuellt att utveckla järnvägskopplingen till att även kunna försörja den ökande godstrafiken i Morgongåva.

Regionen lyfter att liksom tågtrafiken har busstrafiken en stark roll i ett robust kollektivtrafiksystem som passerar Morgongåva. En god kollektivtrafikförsörjning och ett tydligt hela resan-perspektiv i arbetet med hållbara transporter bidrar till och skapar förutsättningar för tillgänglighet och för en hållbar samhällsutveckling. Tillgång till kollektivtrafik med både buss och tåg skapar resvanor och resmönster som möjliggör både lokal och regional utveckling för ökad tillväxt, tillgänglighet för arbete, utbildning och tillgång till fritidsaktiviteter och rekreation. Likt utformningen av infrastruktur är samverkan en viktig faktor för att bidra till ett ökat hållbart resande där det regionala trafikförsörjningsprogrammet och de kommunala utvecklingsplanerna är viktiga styrdokument för att uppnå uppsatta mål.

Framkomligheten och gena körvägar för busstrafiken både inom och genom Morgongåva men även längs väg 72 är förutsättningar för att öka busstrafikens attraktivitet för att öka konkurrenskraften gentemot bilen. Utformning och upprustning av hållplatser är också viktiga för att öka attraktiviteten.

Mjukare åtgärder som informationskampanjer, testresenärer, miljön kring stationer med mera är viktiga faktorer som kan påverka transportval.

Hållbara transporter både bidrar till och underlättar för barns möjligheter att på ett tryggt och enkelt sätt gå, cykla och använda kollektivtrafiken.

Hållbara transporter som del av hållbarhetsmålen och Agenda2030 inbegriper även ökad jämställdhet. Skillnaden i resebeteende mellan kvinnor och män i Sverige är så stor att om män reste som kvinnor, skulle energianvändningen och utsläppen från persontransporter minska med nästan 20%.

https://www.vinnova.se/publikationer/jamstalldhet-och-transportsystemet/

Nationella mål för transporter i Sverige inbegriper bland annat:

- Minska utsläppen av inhemska transporter med 70% från 2010 till år 2030.
- Minska utsläppen från vägtrafiken med 80% från 2010 till år 2030.
- Transportsektorns energianvändning ska till drygt hälften vara med lokalt ursprung och förnybar energi.

Hälsa och säkerhet

Dalabanan och väg 72 ger orten stora möjligheter vad gäller arbetspendling. Framför allt är det många som pendlar till Morgongåva och företagsparken som finns i orten. År 2020 var över 1400 personer anställda i företag som verkar i företagsparken där de flesta är anställda på Apotea och Adlibris. Under 2021-2022 exploateras ytterligare en större verksamhetsbyggnad i Morgongåva som dimensioneras för 350 personer, och fler arbetstillfällen tillkommer i orten. Detta påverkar orten i stora drag och under vissa tider på dygnet belastas vägarna av pendlare som ska ta sig till eller från arbetet. I och med att företagsparken också växer behövs fler förbättringar för att trafiksituationen ska vara säker i orten.

Riktlinje

» *Vid bostadsbebyggelse är buller en risk som behöver beaktas. Se miljö- och riskfaktorer. Skulle bulleråtgärder bli aktuella vid bostadsbebyggelse ska åtgärderna placeras utanför Trafikverkets fastighet/vägområde och bekostas av exploatören.*

Ökade godsflöden till översiktsplanens tilltänkta verksamhetsområden kan generera behov av utökat antal uppställningsplatser. Vid etablering av verksamheter som innebär ett ökat godsflöde måste tillgången på uppställningsplatser ses över och det ökade godsflödet konsekvensbeskrivas. Blir inte uppställningsbehovet tillgodosett kan godstrafiken få problem med lagstadgade kör- och vilotider. Risken finns då att parkering sker på ytor som inte är avsedda för uppställning, så som på villagator, ramper, industriområden m.m., vilket innebär att den tunga trafiken uppehåller sig på ett vägnät som inte är anpassat för det. Detta är redan i dagsläget ett påtagligt problem i Morgongåvas industriområde. Gällande godstransporter krävs ytterligare utredning i senare detaljplanering. Ytorna för detta utformas för att maximera klimatnytta samt minimera luftföroreningar och trafikbelastning i tätortens bostad- och rekreationsdelar.

Riktlinje

» *Uppställningsplatser behöver utredas i revideringen av översiktsplanen då platser längs väg 72 kan vara mer lämpliga utanför denna fördjupnings planområde och avgränsning.*

Barnperspektivet

I Morgongåva är plankorsningen ett stort hinder för barnen och kan leda till farliga situationer. Merparten av bostäderna är placerade norr om järnvägen och Morgongåva skola ligger på den södra sidan. Detta gör att många barn måste korsa spåret för att ta sig till skolan. Morgongåva skola har mycket höga värden utifrån läge och utformning, och är en av ortens viktigaste målpunkter. Detta bör beaktas i planering av plankorsning.

En bättre trafikmiljö och gång- och cykelprioritering för boende gör det tryggare för framför allt barn att ta sig till skolan och olika aktiviteter på egen hand. Säkra vägar från framför allt skolan till olika aktiviteter och hemmet är viktigt för att det ska vara tryggt att låta barn transportera sig på egen hand. Detta gör att föräldrar inte behöver ta bilen. Riktlinjer för säkra skolvägar arbetas separat med för hela kommunen och kommer att fungera vägledande. Barnperspektivet är viktigt i samhällsplaneringen då unga är mer känsliga för trafiken och sträckorna de rör sig på. Att minska luftföroreningar i orten är extra viktigt ur barnets perspektiv då de är mer utsatta för sådant.

Mellankommunala och regionala frågor

Trafikinfrastruktur och kommunikationer, flöde av människor, varor och information är alla frågor som sträcker sig över orts- och kommungränser. En ökning av arbetstillfällen och befolkning innebär utvecklingsmöjligheter längs med stråket, för andra delar av Heby kommun, grannkommuner och Region Uppsala. Det innebär också en ökad belastning och tryck på nuvarande struktur. Speciellt om resmönster förändras och kollektivtrafiken får en ännu större roll i framtiden.

Innebörd och konsekvenser

Väg 72 kommer att belastas med en ökad mängd trafik om utpekade exploateringsområden bebyggs. Orterna som ligger längs med väg 72 kan bedömas få en ökad trafikbelastning, bland annat Vittinge, Järlåsa och Heby men även mer regionalt

Dalabanan trafikeras av både gods- och persontåg. Det är trångt på spåren eftersom det endast är ett spår som förbinder orterna samt att det är låg standard som innebär att full hastighet inte alltid kan uppnås. Arbete pågår att få ökad turtäthet och flera mötespunkter som kommer att effektivisera kommunikationerna. Banan är enkelspårig och med få smidiga mötespunkter som begränsar antalet gods- och persontåg som kan trafikera sträckan. Det finns inte tillräcklig kapacitet för att få in ytterligare avgångar i dagsläget.

Riktlinje

» *Kontinuerlig dialog med omkringliggande kommuner samt med Region Uppsala ska föras gällande transporter, infrastruktur och kommunikationer*

Infrastruktur- och kommunikationer pekas ut som mellankommunal och regionala frågor, detta gäller även bostadsmarknaden och arbetsmarknaden som till sin natur rör sig över administrativa gränser. Ytterligare ökning av arbetstillfällen och bostadsmöjligheter ligger väl i linje med prognoser och inriktningar för regionens utveckling. Detta går åt båda håll, Morgongåva bidrar till regionens utveckling och regionens utveckling möjliggör Morgongåvas.

Grön- och blåstruktur

Morgongåvas landskap runt omkring tätorten är småbrutet med mindre arealer jordbruksmark insprängt i kuperad och blockrik skogsmark. Skogen består främst av barr- och blandskog. De två sjöarna, Axsjön och Ramsjön, är viktiga för landskapsbilden och friluftslivet i Morgongåva. Förutom att vara livsmiljö för biologiska mångfald skapar naturen omkring och i Morgongåva ett stort värde för samhället genom möjlighet till friluftsliv, rekreation och besöksnäring.

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Natur- och kulturmiljöer värnas och nyttjas för kommunens attraktivitet som bostadsort och för besöksnäringen.*

All grönska och vatten i orten bildar tillsammans ortens grön- och blåstruktur. Ett nätverk av parker, grönområden, skogsdungar, naturmark, villaträdgårdar, vattendrag m.m. I grön- och blåstrukturen finns en rad olika värden; sociala, ekologiska, kulturhistoriska, estetiska och ekonomiska. Grönska i tätorten är viktig för människors hälsa, ortens klimat, ekosystem, biologiska mångfald samt kulturellt.

Den aktivt hävdade jordbruksmarken i tätortens södra delar är en stor tillgång för orten som kulturmiljö samt ur nationellt perspektiv för livsmedelsproduktion och djurhållning. Det bidrar även med ekosystemtjänster som vattensväljande förmåga i landskapet, vattenfördröjning och biologisk mångfald med mera. Genom plankartan stärks och lyfts jordbruksmarken som tillgång och bevarandevärde för människa och natur i och kring Morgongåva.

Ett tidigare planeringsunderlag benämnt ”Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturvärden” är en rapport sammanställd av länsstyrelsen i Västmanland år 1991. Rapporten var vägledande till fysisk planering samt ett verktyg för samordning av jordbruksstöd och lagskrifter som sedan dess har ersatts av nya. Stödet, ”NOLA”, naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet som inventeringen utgör grund till är numera nedlagt. Förutsättningarna har förändrats så pass mycket under dessa 30 år att programmet har tappat sin vägledande funktion och bör hanteras mer som ett informationsunderlag.

Det är viktigt att biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras och främjas så att förmågan till återhämtning efter eventuell störning stärks. Exempelvis är sjöar och vattendrags kantzoner viktiga för att främja goda ekologiska förhållanden i vattnet, på stranden och i en fastmarkszon. Vilket i sin tur kan säkerställa arters fortlevnad. Kantzonerna fungerar både som livsmiljö, förflyttningskorridor och som rening mot omkringliggande marker.

I Morgongåva finns en variation av parker, promenadstråk och allmänna grönytor. Utöver dessa finns även kommunala lekplatser och tätortsnära skogar är viktiga komplement till de anlagda platserna i tätorten.

Riktlinje

» *Utomhusmiljöerna i Morgongåva ska utgöra trivsamma platser för lek, rekreation, möten och vila. De ska vara funktionellt utformade och skötta så att de bidrar till kommunens arbete med klimatanpassning, dagvattenhantering och ekosystemtjänster.*

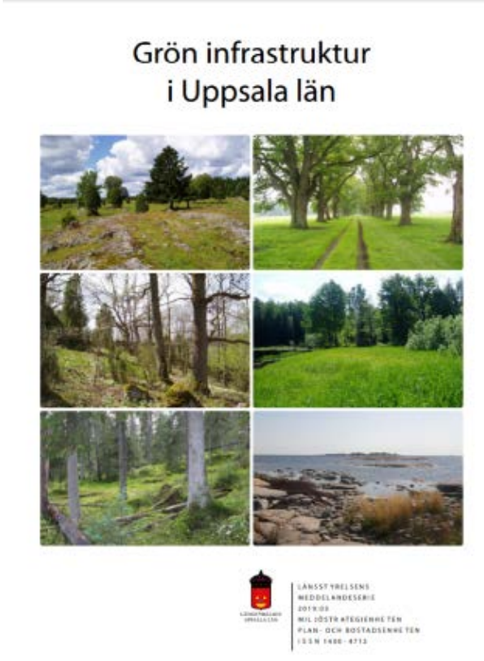

Figur 1, läs mer om grön infrastruktur i Grön infrastruktur i Uppsala län

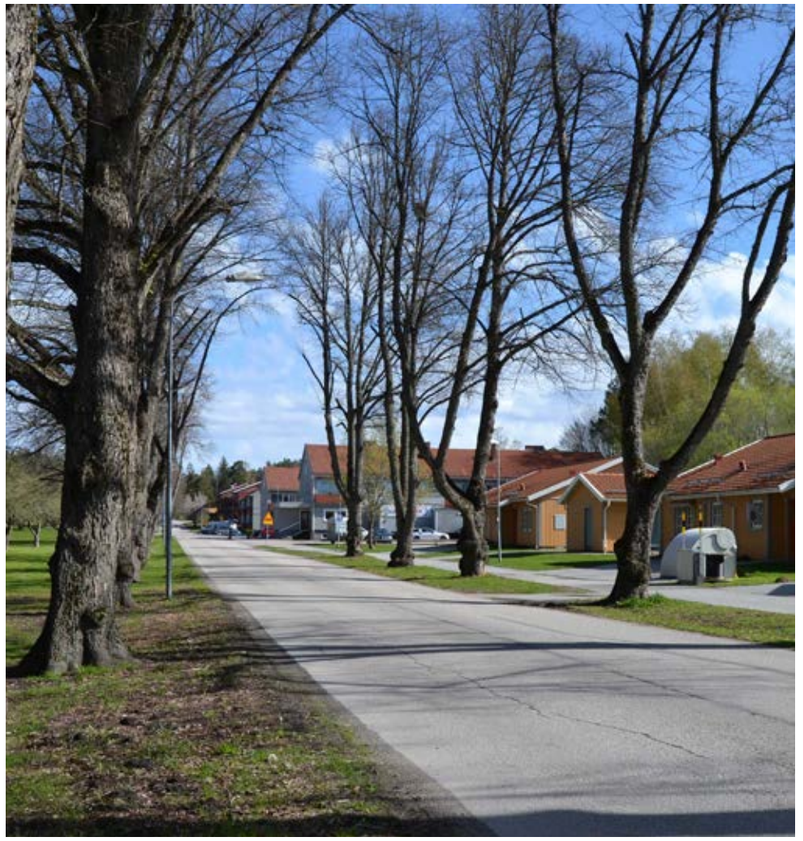

Ekonomiska värden

Grönstrukturen bidrar med ekonomiska värden för orten, invånarna och samhället. De gröna värdena bidrar bland annat till ortens attraktivitet vilket påverkar både fastighetspriser och företagsetableringar. Utöver detta bidrar grönstrukturen också till dagvattenhantering och att rena luften, vilket annars kan kräva dyra tekniska lösningar. Grön- och blåstrukturens positiva effekter för hälsan ger också lägre kostnader för ohälsa. Många av dessa värden sammanfattas i begreppet ekosystemtjänster.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster definieras som ”ekosystemets direkta eller indirekta bidrag till människans välbefinnande.”

Ekosystemtjänster delas upp i:

- Försörjande: till exempel dricksvatten, spannmål, bioenergi
- Reglerande: till exempel pollinering luftrening, klimatreglering
- Kulturella: till exempel friluftsliv, hälsa, naturarv
- Stödjande: till exempel fotosyntes, bildning av jordmån

Sociala värden

Tätortens grönska påverkar upplevelse, vardagsmiljö, hälsa och livskvalitet. Parker och grönområden fyller en viktig funktion som mötesplatser för lek och rekreation. Detta är något kommunen tagit fasta på i arbetet med gröna mötesplatser i tätorterna.

Eftersom offentliga platser ska vara tillgängliga för alla ger det förutsättningar att möta och lära ny känna personer som bidrar till en stärkt gemenskap. Vistelse i gröna miljöer har flera positiva effekter på vår hälsa. Utomhusvistelse stärker immunförsvaret, minskar sömnproblem och ökar välbefinnande. För barn ger naturvistelse ett flertal fysiska och psykiska vinster. Bland annat förbättrad koncentration och motorik, ökad fysisk aktivitet samt bidrar till att utveckla sociala förmågor och språkutveckling.

Ekologiska värden

I tätortens gröna och blåa miljöer finns stora värden för både växt- och djurliv. Utöver specifika platser är det även viktigt hur dessa hänger ihop eftersom det skapar ett nätverk av spridningsvägar mellan olika områden. Vattendrag med god ekologisk status bidrar till ekonomiska, sociala och ekologiska ekosystemtjänster. Det kräver att sjöarnas välmående och miljökvalitetsnormer säkerställs.

En av inriktningarna för Hebys Agenda 2030 arbete är att Heby kommun ska ha en ekologisk hållbarhet och bidra till ett fossilfritt, resurseffektivt och klimatanpassat samhälle.

På kommunens ytor finns bland annat alléer, ängsytor, planteringar och vattendrag som hyser höga ekologiska värden. Minst lika viktigt är dock de värden som finns i privata trädgårdar och på övrig privat mark.

Ställningstagande

» *Utveckling och skötsel av ortens grönytor ska göras med hänsyn till de biologiska värdena och med syftet att stärka den biologiska mångfalden.*

» *Riktade och ytterligare naturvärdesinventeringar ska vid behov genomföras vid exploatering som kräver krav på samordning genom detaljplan.*

» *Vid de delar som inte inventerades inför samrådsförslaget behöver riktade naturvärdesinventeringar genomföras inför eventuella markintrång för större exploateringsföretag. Detta bör ske under växtsäsong.*

Som planeringsunderlag och till den strategiska miljöbedömningen utfördes en naturvärdesinventering över möjliga exploateringsområden eller andra särskilt utpekade områden.

Natura 2000

Natura 2000 är det nätverk av områden som alla EU:
s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet. Inom ramen för sina befogenheter och ansvarsområden ska myndigheterna vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att ett Natura 2000-området pekats ut.

Natura 2000-områden utgör även riksintresseområden enligt 4 kap. 8 § MB. Det innebär att en mark- och vattenanvändning som kan påverka ett Natura 2000- område och som omfattar verksamheter och åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § får komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

Myndigheter som meddelar ett beslut som kan påverka miljön i ett natura 2000-område skall särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området. Innan ett sådant beslut meddelas, skall myndigheten ha gjort en bedömning av beslutets konsekvenser för det ifrågavarande naturområdet. Bedömningen skall göras utifrån områdets ingående arter och naturtyper med de kriterier gällande bevarandestatus som anges i 16 § förordning (1998:1252) om områdesskydd 2.

Enligt 7 kap 28 a § krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

Fridlysta arter

Bestämmelser om fridlysta arter finns i 4-9 §§ artskyddsförordningen och innebär förbud mot att genomföra vissa åtgärder. Artskyddsförordningen är meddelad med stöd av 8 kap miljöbalken. Enligt 6 kap 2 § miljöbalken ingår arter skyddade enligt 8 kap miljöbalken i de miljöeffekter som ska beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen vid en strategisk miljöbedömning.

Länsstyrelsens möjlighet att medge dispens från förbuden i fridlysnings- bestämmelserna är begränsade till vad som framgår av 14-15 §§ artskydds- förordningen. Gemensamt för samtliga arter är att det inte får finns någon annan lämplig lösning och dispensen får inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. För arter fridlysta enligt 4 och 7 §§ ska dessutom ett av sex kriterier (14 § p3 a-f) vara uppfyllt.

Inför exploateringar behöver således följande utredas och redovisas:

- Vilka fridlysta arter som påverkas.
- Arternas bevarandestatus och risk för försämring, även lokalt.
- En beskrivning av hur exploateringen kan påverka arterna och deras livsmiljöer.
- Vilka förebyggande åtgärder som kan vidtas för att undvika eller mildra negativa effekter.
- En redogörelse för om det finns andra alternativ att nå syftet som påverkar arterna mindre.

Naturvårdsverkets kartmaterial visar inte på särskilda planeringsförutsättningar utöver äldre våtmarksinventering och betesmarksinventering. Dessa områden pekas ut på plankarta som förutsättningar. Dock menar Heby kommun att ytterligare riktad inventering behöver genomföras för att säkerställa betydelsen och karaktären av områdena. Det är svårt att både hitta och tolka de gamla inventeringarna. Artportalen ska kontrolleras tidigt.

Biotopskydd

Vissa biotoper i odlingslandskapet, t.ex. alléer, stenmurar, odlingsrösen, öppna diken och åkerholmar, omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kap 11 § miljöbalken. De definieras i förordning om områdesskydd (1889:1252), bilaga 1. Inom ett biotopskyddsområde får inte åtgärder vidtas som kan skada naturmiljön. För sådana åtgärder krävs dispens från Länsstyrelsen. Dispens från förbudet får endast ges i det enskilda fallet om det finns särskilda skäl. I första hand ska möjligheten till anpassningar och skyddsåtgärder utredas och det ska framgå av en eventuell dispensansökan varför skyddsåtgärder eller anpassningar av planen inte är möjliga.

Odlingslandskapets bevarande och ställningstagande hittas på plankartan. Dessa värnas enligt samrådsförslaget men förtydligas till granskning vid respektive område.

Särskilt skyddsvärda träd

Jätteträd, mycket gamla träd och grova hålträd bör enligt åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd betraktas som omistliga. Grova, gamla eller ihåliga träd har en mycket stor betydelse för olika djur- och växtarter. Förekomsten av sådana träd är i många fall avgörande för många hotade arters överlevnad. Generellt gäller att ju äldre och grövre ett träd blir desto fler arter kan det utgöra livsmiljö för. Med tiden får ett träd en mängd olika miljöer, till exempel grov bark, solexponerad ved och håligheter som utgör grunden för trädens stora biologiska mångfald.

Länsstyrelsen anser att särskilt skyddsvärda träd, rödlistade träd samt träd med känd förekomst av rödlistade arter i första hand ska bevaras.

De områden som har högst naturvärden är gravfältet, bäckravinen och viss betesmark nära Ramsjö gård, beteshagar med åkerholmar och hasseldungar vid Knubbo samt ett område på Ramsjöhöjden.

Ställningstagande

» *Områdena ovan är klassade som högt naturvärde (naturvärdesklass 2) och de värden som finns i respektive område bör bevaras och om möjligt stärkas vid eventuell framtida exploateringar. Dessa verkar sammanfalla med annan bevarandeklassning, som biotopskydd.*

» *Ytterligare områden bedöms ha påtagliga naturvärden (naturvärdesklass 3), se plankartor, och särskild hänsyn bör också tas till dessa.*

Naturvärdesinventering

Naturvärdesobjekt vid naturvärdesinventering utförd av Naturföretaget 2020. Se planeringsunderlag och utförligare områdesbeskrivning vid respektive planområde under *Föreslagen framtida mark- och vattenanvändning.*

Naturvärdesinventeringen följer svensk standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) (SS 199000:2014). Det finns gott om gräsmark samt gammal tall och ek. Bäckravinen i Lilla Ramsjö, hasseldungarna i Knubbo och svinrotsbestånden vid södra tjusarvägen bedömdes som särskilt värdefulla. Även sumpskogen i Knubbo har särskilt höga värden och många olika arter trivs i den permanent fuktiga och skyddade miljön. Mossboda, Snesholm och Björknäs åker med åkerholmar. 100 år gamla träd vid åsen. Tibast objekt 21. Vid Ramsjö gård kan det finnas Solvända och Grönkulla. Blåsippa finns vid flera områden.

Riktlinjer och områdena beskrivs utförligt vid plankartorna i mark- och vattenanvändning.

Artfynd vid naturvärdesinventering utförd av Naturföretaget, 2020. Inventeringskartorna här, samt tillhörande bedömning har till granskningen inarbetats som delar av planområdena med krav på hänsyn i senare planering. I vissa fall överlappar fynden med andra skyddsvärda allmänna intressen, som fornlämningsområdet och bäckravinen vid Lilla Ramsjö. I andra fall gjordes bedömningen att t ex åkerholme ges den lägsta naturvärdesklassen (4) men det ändå utgör generellt skyddsområde på grund av sina höga värden enligt länsstyrelsens förordning. *I plankartorna lyfts de områden som kräver särskild hänsyn, och som även förklarar utformningen av planområdena.*

Kulturhistoriska värden

I grön- och blåstrukturen finns stora kulturhistoriska värden. Element som fornlämningar, alléer och gamla vägar vittnar om hur området en gång i tiden har använts och skapar en kulturhistorisk förankring och identitet. Även landskapsbilden i större drag, med kopplingen mellan sjöarna, åkermarken och skogen ger en känsla för hur livet i Morgongåva tidigare har sett ut.

Riktlinje

» *Kulturhistoriska värden ska beaktas vid utveckling av nya eller befintliga grönytor.*

» *I områden med höga kulturhistoriska värden bör dessa vara utgångspunkt för hur området utvecklas.*

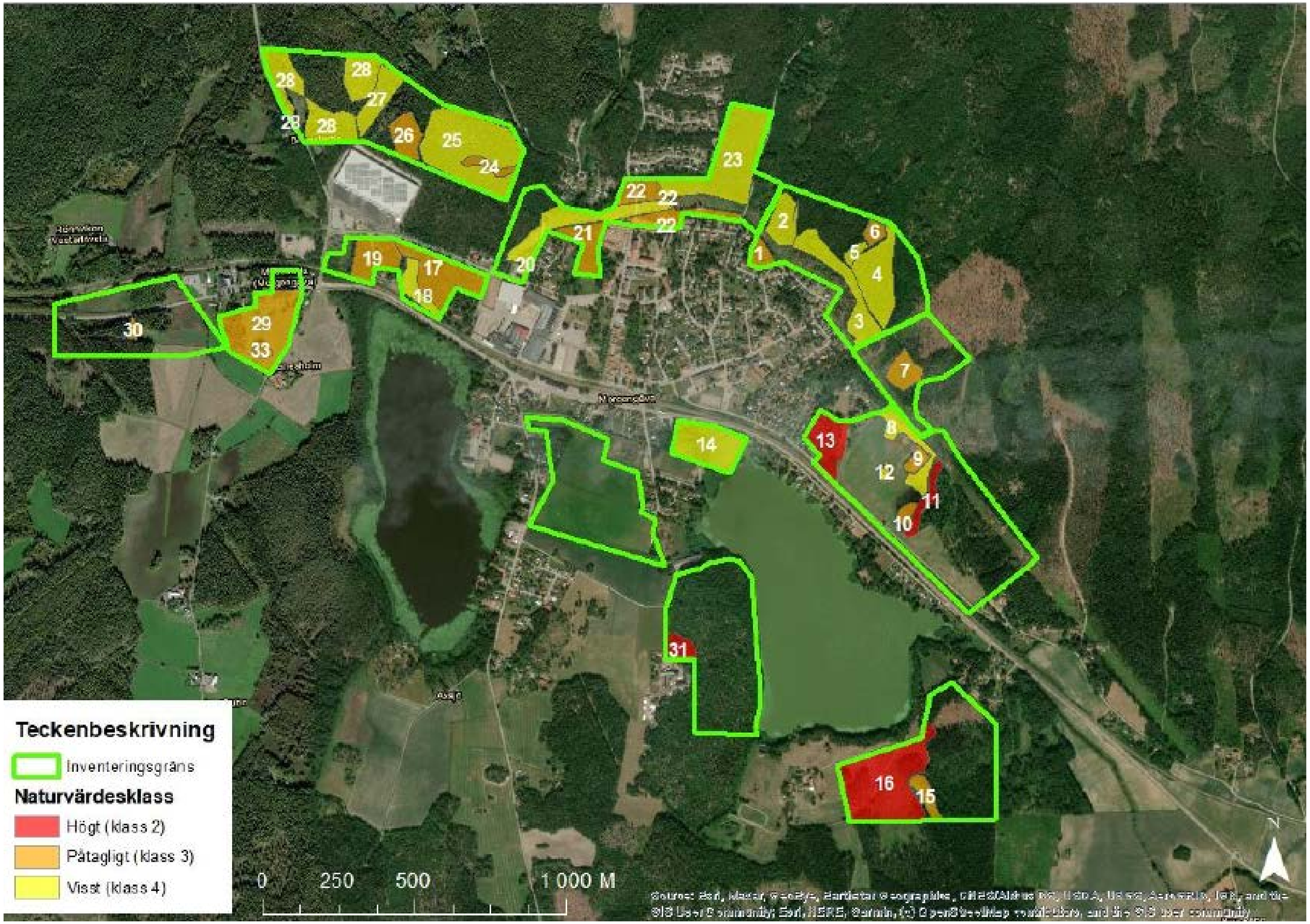

Naturvärdesobjekt vid naturvärdesinventering utförd av Naturföretaget, 2020. Se planeringsunderlag .

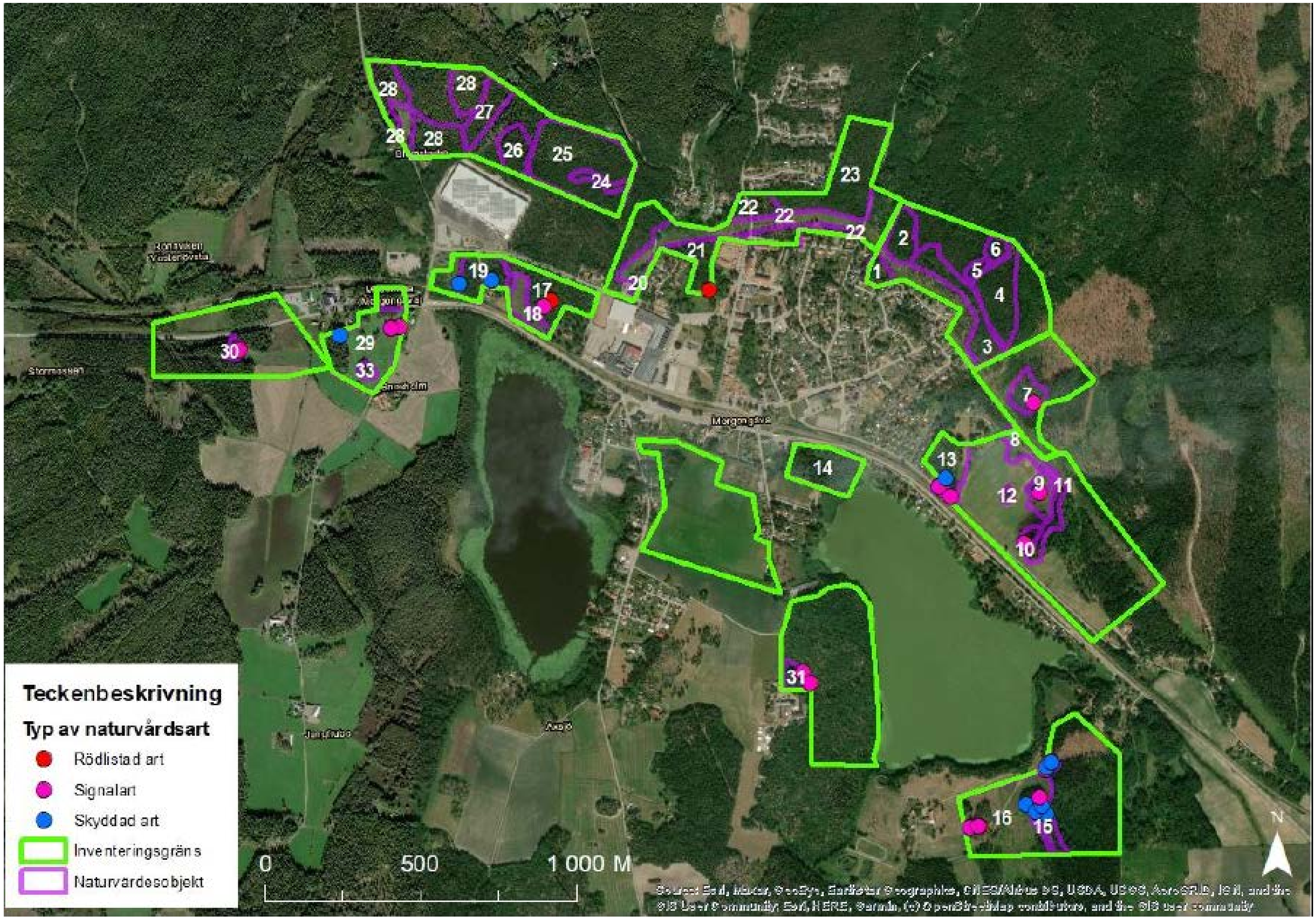

Artfynd vid naturvärdesinventering utförd av Naturföretaget, 2020. Se bifogat planeringsunderlag.utförd av Naturföretaget, 2020. Se bifogat planeringsunderlag.

Parker och torg

Grön mötesplats Morgongåva

Under 2019-2020 anlades en ny grön mötesplats i Morgongåva. Parken har utvecklats utifrån kommunens antagna definition av grön mötesplats i kombination med önskemål och idéer från medborgardialog.

Parken är utformad för att vara en naturlig samlingspunkt i samhället och mötesplats för alla åldrar. Ambitionen har även varit att den ska kunna användas under hela året. Parken ger förutsättningar för olika aktiviteter. Aktiva och lugna, gemensamma och enskilda. Utöver detta har även träd, buskar och perenner planterats vilka bidrar till den estetiska upplevelsen av parken, lokalklimatet och biologiska mångfald. Innehållet i parken kan framöver vidareutvecklas utifrån användarnas behov och önskemål. Det finns även utrymme att ytterligare utveckla de gröna värdena i parken för att fortsätta stärka den biologiska mångfalden.

Runstensparken

Runstensparken ligger centralt vid järnvägsövergången i Morgongåva. Under 2014 rustades parken som innan dess var sliten och korsades av en smitväg som ofta var lerig. Uppustningen gjordes i samband med att Morgongåvas nya runsten restes. Smitvägen omvandlades till en gångstig av stenmjöl och parken fick nya bänkar, buskar och planteringar.

Runsten U1137 – Denna runsten är en kopia av den runsten från 1000-talet e Kr som har stått vid Lilla Ramsjö.

Runstenens text lyder:
Ari ræsti stæin æftiR Hialm, faður sinn. Guð hialpi and hans
Are reste stenen till minne av Hjälm, sin fader. Gud hjälpe hans ande.

De båda mansnamnen är ovanliga. Ari finns med i ytterligare en inskrift från södra Uppland. Ristningen är enligt runkännaren Erik Brate utförd av den i Åsunda, Simtuna och Torstuna härader verksamme runristaren Erik. Det som avviker är två extra kors, ett uppe till höger på framsidan och ett på stenens ojämna högerkant, båda klumpigt utförda och illa placerade och troligtvis gjorda i efterhand.

Stenen restes 2014 av Sala-Heby vikingavänner genom Mats Köbin och Linda Silja. Stenen är gjord av granit från Vätö.

Kalle runristare har ristat stenen.

Allévägen

Längs Allévägen finns en allé med storvuxna lindar. Allén är en del av ett grönt stråk genom orten med stor betydelse estetiskt och kulturhistoriskt. Alléer är också värdefulla för den biologiska mångfalden och därför skyddade genom biotopskyddet. Framförallt äldre alléträd har höga naturvärden och utgör ofta livsmiljö för ett stort antal arter, bland annat insekter, lavar, mossor, svampar och fåglar trivs i dessa miljöer.

Blommor

På grusytan intill stationen, mellan järnvägen och väg 72, planteras sommarblommor i kärl då det är en öppen och centralt placerad plats. På så sätt ger de en god livsmiljö för Morgongåvaborna och bidrar även till att de som passerar får en positiv bild av orten och kanske väljer att stanna till en stund. Eftersom platsen är öppen och relativt stor är det viktigt att planteringarna inte är för små eller låga.

Utöver dessa planteringar med sommarblommor finns två ytor som sköts som äng, vilket innebär att de har högre artrikedom än en vanlig gräsmatta vilket är positivt för den biologiska mångfalden och upplevelsen. Dessa ytor är den gamla campingen och en yta längs centrumstråket som är under testperiod.

I parkerna finns även en rad lökar och perenner som blommar under vår, sommar och höst. Vid utveckling av nya eller befintliga parker ska växtval göras utifrån plats, funktion och för att gynna den biologiska mångfalden. För blomning prioriteras lökar, perenner samt blommande träd och buskar.

Lekplatser och lekmiljöer

Lekplatser och naturliga lekmiljöer

Som tidigare nämnts är barnperspektivet integrerat i denna FÖP, liksom andra delar av social hållbarhet. I Morgongåva finns i dagsläget två kommunala lekplatser, Ängsvägen och Fågelsången. Vid utvecklingen av lekplatserna bör även hänsyn tas till en bredare målgrupp. Vid Fågelsången kan t.ex. en grillplats anläggas och enkla tillägg kan göras för att locka ut besökarna i den angränsande skogen. Vid Ängsvägen behöver lekutrustningen ses över, träd och buskar planteras och entrén från gatan tydliggöras. Även den gröna mötesplatsen är till stor del en anlagd lekmiljö. Denna kan med fördel kompletteras med en rutschkana på kullen.

Utöver de anlagda lekplatserna finns det även viktiga lekmiljöer i skogen, både för barnen på fritiden och för barngrupper från förskolorna eller skolan. Dessa platser ligger ofta i nära anslutning till bostaden, skolan eller förskolan och är viktiga att bevara. Att leka i skogen har många positiva effekter, bland annat förbättrad motorik och ökad koncentrationsförmåga. I naturen finns större utrymme för fantasi och utrymme för en friare lek. I de delar av orten där det är mer än 300 meters gångväg till närmsta anlagda lekplats är det extra viktigt att bevara och utveckla naturliga lekmiljöer. Heby kommun har antagna riktlinjer för kommunala lekparker och naturliga lekmiljöer som är vägledande.

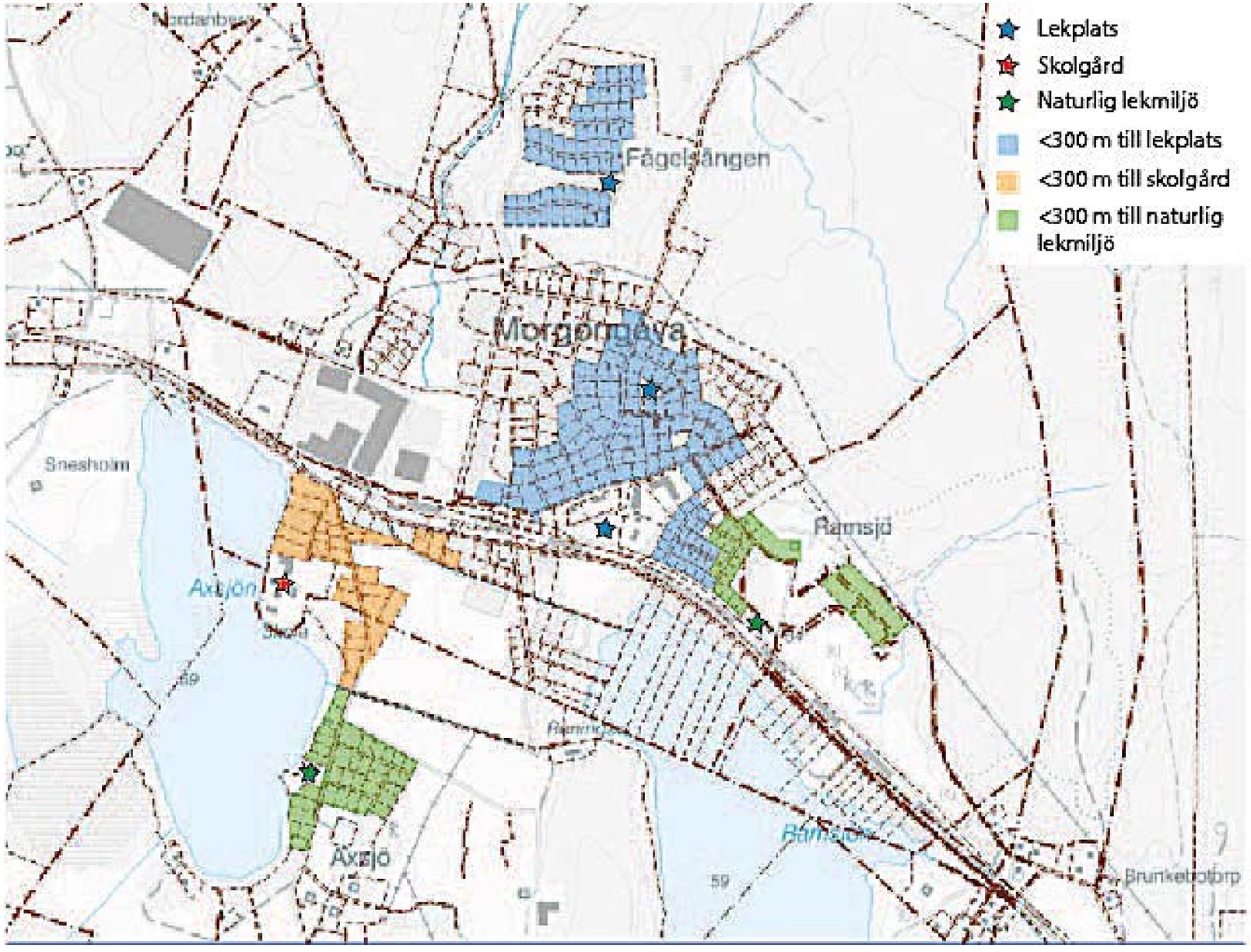

Analys av Morgongåva utifrån kommunens riktlinjer för kommunala lekplatser och naturliga lekmiljöer.

FRILUFTSLIV, KULTUR, STRÅK OCH REKREATIONSOMRÅDEN

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Fritids- och rekreationsområden utvecklas med hänsyn till folkhälsa och besöksnäring.*

Det finns många promenadstigar omkring tätorten samt elljusspår i den östra delen av tätorten. I anslutning till elljusspåret finns utegym och grillplats. Möjlighet att utöva fritidsaktiviteter i nära anslutning till sin bostad är ett viktigt inslag i människors närmiljö.

Covid-19 pandemin har medfört ett ökat medvetande kring behovet av allmänna platser för friskvård, exempelvis större grönytor där människor kan träffas och utföra aktiviteter i grupper. Idrottsplats med fotbollsplan och klubbstuga finns nordväst om Ramsjön. Möjlighet för expansion av idrottsplatsen är av stor vikt. Under dialogarbetet framkom specifika önskemål om markexploatering för ytterligare fritidsaktiviteter som exempelvis boxning, hockey eller utegym. Även en synpunkt om en fullstor sporthall har framkommit under dialogarbetet. Grusplanen i anslutning till Morgongåva skola är ett möjligt alternativ för utveckling av fritidsaktiviteter.

Promenadvägar

Det finns ett flertal populära promenadvägar i och runt orten. Två populära rundor är Ko-rundan och Gammelbo runt. Längre rundor finns till exempel runt Axsjön och runt Rävsjömosse.

Nedan visas en kartbild över målpunkter och rekreationsplatser i Morgongåva (upphovsman Morgongåva byalag). Dessa är viktiga att bevara och tillgängliggöra som också visas i plankartorna.

Kartbild över målpunkter och rekreationsplatser i Morgongåva (upphovsman Morgongåva byalag). Dessa är viktiga att bevara och tillgängliggöra som också visas i plankartorna.

Gamla campingen Ramsjön

Gamla campingen ligger intill Ramsjöns norra strand i tätortens sydöstra kant. Platsen består idag till största delen av gräsytor och har en fin utsikt över Ramsjön.

Den gamla campingens övre del, där uppställningsplatserna en gång i tiden låg, ställdes 2020 om till ängsmark. Ytan består redan idag av ett varierat örtskikt, och med fortsatt slåtter där det slagna materialet fraktas bort för att utarma gräset och gynna örternas tillväxt kommer ytan bli ett tillskott för den biologiska mångfalden.

Ett LONA-projekt är kopplat till platsen där en boplats för vildbin ska iordningställas. Vid en inventering på norra sidan av järnvägen påträffades en koloni av vildbin i sandbanken, och faunadepåer (bland annat boplatser) i form av stockar ska placeras ut.

Mellan ängsytan och grönytan närmast sjön står en glesställd bård av huvudsakligen björkar som avskärmar grönytan och själva samlingsplatsen. Grönytan som ligger närmast sjön sköts idag i form av gräsklippning. Planer på att sätta upp bänkar och bord för att skapa en trevlig plats för rekreation finns.

Axsjöbadet

Vid Axsjöns östra strand finns friluftsbadet Axsjöbadet. På badplatsen finns pontonbryggor, omklädningshytter och WC. Badet drivs av Morgongåva SK i samverkan med Heby kommun.

Badet är en viktig målpunkt och kan stärkas ytterligare t.ex. i samband med att en promenadväg anordnas runt sjön. Platsen kan t.ex. utvecklas med grillplats och bänkar.

Riktlinje

» *Från samrådet framgick att trafikanslutningen och möjligheten till stopp behöver ses över i samband med andra trafikåtgärder längs väg 72*

Lilla Ramsjö

Vid Lilla Ramsjö finns en stor mängd fornlämningar som vittnar om att detta varit ett viktigt område i Morgongåva. Områdets läge i anslutning till både den bebyggda delen av orten och elljusspåret, i kombination med de kulturhistoriska värdena och utsikten över Ramsjön gör att platsen har goda förutsättningar att utvecklas ytterligare som rekreationsområde.

Sjöar och vattendrag

Efter samrådet har här EU:s vattendirektiv inarbetats med åtgärdsprogram 2022-2027 som kommunen ska genomföra. Kommunerna ska under tidsperioden genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.

Naturen i och omkring tätorterna påverkas av den byggda miljön och av människors levnadsvanor. Sjöar och vattendrag utsätts för påverkan av omkringliggande markanvändning såsom jordbruk, industrier och transporter. Dagvatten rinner ofta orenat ut i närliggande sjöar och vattendrag och påverkar växt- och djurarter. Sjöar och vattendrag är även viktiga miljöer för rekreation och friluftsliv.

Vattendraget Rävsjöbäcken rinner genom tätorten i en nordsydlig riktning och övergår till en kulvert centralt, under ett verksamhetsområde, järnväg och riksväg 72. Vattendraget rinner vidare till Ramsjön för att därefter rinna vidare till Grimlebäcken och Skattmansöån. I Morgongåva leds större delen av dagvattnet till recipienten Ramsjön. Enligt VISS (2020) senaste statusklassning har Skattmansöån måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Klassningen av ekologisk måttlig status baseras på kvalitetsfaktorerna övergödning och konnektivitet och morfologi.

Axsjön, Ramsjön, Rävsjöbäcken och Grimlebäcken är inte utpekade vattenförekomster och har därför ingen statusklassning ännu och deras kemiska eller ekologiska status är inte fastställd. Under samrådet framkom att tillgänglighet och sjöarnas välmående behöver lyftas ytterligare. Det kan även ses på plankartan över allmänna intressen gällande strandskydd, hänsyn och promenadstråk. I aktuella utredningar som genomförts genom vattenfrämjande EU-bidrag bedöms statusen som dålig, och planförslaget vägleder hur åtgärder skulle kunna genomföras genom anläggande av dagvattenpark samt fosfordamm. Även andra åtgärder, som reduktionsfiske, kan vara aktuellt.

Ramsjön

Vid Ramsjöns västra strand ligger det kommunala reningsverket som renar avloppsvatten från Morgongåva och Vittinge tätort. Ramsjön fungerar som recipient för det renade vattnet. Ramsjön bedöms ha dålig ekologisk status främst på grund av kraftig övergödning med höga fosforhalter och växtplankton. Även fiskfaunan har påverkats av övergödningen. Det har uppmäts höga ammoniakhalter som kan vara orsakade av reningsverkets utsläpp av ammoniumkväve alternativt att ammonium frisätts från sjöns botten. I samband med bedömning togs även åtgärdsförslag fram. På markanvändningskartan anges ytor för dagvattenpark och fosfordammar.

Axsjön

Inga utredningar har genomförts för Axsjön men sjön bedöms ha likvärdig status som Ramsjön.

Heby kommun har fått LOVA-bidrag för att genomföra en analys och åtgärdsförslag för Axsjön. Analysen planeras att genomföras 2022.

Rävsjöbäcken

Rävsjöbäcken övergår till en kulvert vid Tjusarvägen och rinner under Morgongåva företagspark för att slutligen ansluta till recipienten Ramsjön.

Riktlinje

» *Kulverten får inte översvämmas då det riskerar att översvämma bostadsområdet Rävsjöbäcken och skada tillkommande bebyggelse. Det är viktigt att förhållandena uppströms inte förändras utan att dagvattnet utreds eftersom kulverten har begränsad kapacitet.*

Bäckravin Lilla Ramsjö

Genom Lilla Ramsjö slingrar en bäckravin söderut som vid naturvärdesinventeringen klassades som mycket värdefull och skyddsvärd. Bäckraviner och slingrande bäckar är ovanliga biotoper, i synnerhet då denna i dagsläget är så pass opåverkad.

Areell näring

Heby kommun har en omfattande landsbygd runtomkring tätorterna. Kommunens markanvändning består till stor del av skogsmark och därefter jordbruksmark. En god hushållning av brukningsvärd jord- och skogsbruksmark är väsentlig för kommunens utveckling och för att bibehålla en levande landsbygd. Jord- och skogsbruk är utpekat som nationellt intresse i Miljöbalken eftersom näringen är viktig för livsmedelsförsörjningen. Nationellt intresse innebär att jord- och skogsmark som har betydelse för näringen så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra markanvändningen.

Det är viktigt att utvecklingsmöjligheter för Axsjö Gård, söder om tätorten, bevaras. Verksamheten bör inte byggas in då den bidrar till att säkerställa det nationella intresset och också bidrar till Morgongåvas lantliga ortskaraktär. Kommunen ser också att jordbruksmarken mellan sjöarna, söder om 72an bevaras samt utvecklas för ökad dagvatten- och skyfallshantering samt minskade föroreningar.

Utöver kulturella, sociala och ekonomiska värden så är jordbruksmark ofta viktiga lokaler för artrikedom, vattenmassor med mera. Den mark som hävdas har en stor vikt i Heby kommuns utveckling och så även i Morgongåva vilket kan ses på plankartorna.

Bebyggelse på jordbruksmark

Miljöbalken anger att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om behovet inte kan uppfyllas genom att annan mark tas i anspråk. Till jordbruksmark räknas åker-, ängs- och betesmark. Väsentliga samhällsintressen är: bostadsförsörjningsbehov, lokalisering av bostäder och arbetsplatser nära varandra, skapa väl fungerande och lämpliga försörjningsystem samt säkerställa viktiga rekreationsintressen (proposition 1985/86:3). Vid en eventuell exploatering av jordbruksmark måste kommunen se över om behovet kan tillgodoses på en alternativ lokalisering från allmän synpunkt på ett tillfredställande sätt och acceptabel ur samhällsbyggnadssynpunkt. Detta innebär att lokaliseringen ska vara tekniskt och funktionellt lämplig samt rimlig ur ekonomisk synpunkt.

Historisk jordbruksmark, men som inte hävdas idag, pekas vid ett område (Lilla Ramsjö) ut som lämpligt för exploatering för bostadsbebyggelse. Detta då det är det enda konkreta förslaget som skulle kunna genomföras i närtid. Det är redan detaljplanerat och lämplighetsprövat för bostäder i en del av området, just på grund av det kollektivtrafiknära läget och stora planeringsutmaningar i andra delar av områdena. För de bostäder som skulle kunna tillkomma där finns ingen alternativ lokalisering. Övriga områdena är mer lämpliga för villabebyggelse, och på längre sikt än den akuta bostadsbristen som råder i Heby kommun och i synnerhet i Morgongåva med tanke

på den regionalt ledande näringslivsutvecklingen. Det gör dock att en övervägande majoritet av de som arbetar i Morgongåva tvingas pendla till orten, ofta med fossildrivna personbilar. För en hållbar utveckling och för Morgongåvas utveckling även utöver logistikparken så vore det mycket viktigt att fler bostadsmöjligheter tillåts tillkomma.

Diagram som beskriver markanvändningen inom kommunen.

GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN

Den norra delen av Morgongåva har goda grundförhållanden med mestadels morän och glacial lera. Storblockig terräng dominerar de nordostliga områdena av samhället. En mindre bäckravin, Rävsjöbäcken, löper från norr till söder och mynnar ut i Ramsjön. Söder om riksväg 72 och järnväg är markförhållandena sämre för eventuell byggnation. Tidigare har en stor del av marken omkring sjöarna varit sjöbotten och det resulterar i att grundförhållanden starkt kan variera från en plats till en annan.

Marken mellan sjöarna består av lera och organiska jordarter. Berg påträffas på 9 meters djup och på vissa ställen djupare än 11 meter. Grundvattennivån är hög, tryckytan bedöms ligga på ca 0,3 – 1,3 m under markytan. Leran i området har en extremt låg skjuvhållfasthet. Marken bedöms i dagsläget vara olämplig att exploatera, delvis pga. de geotekniska förhållanden och för framtida klimatförändringar som kan påverka markförhållandena.

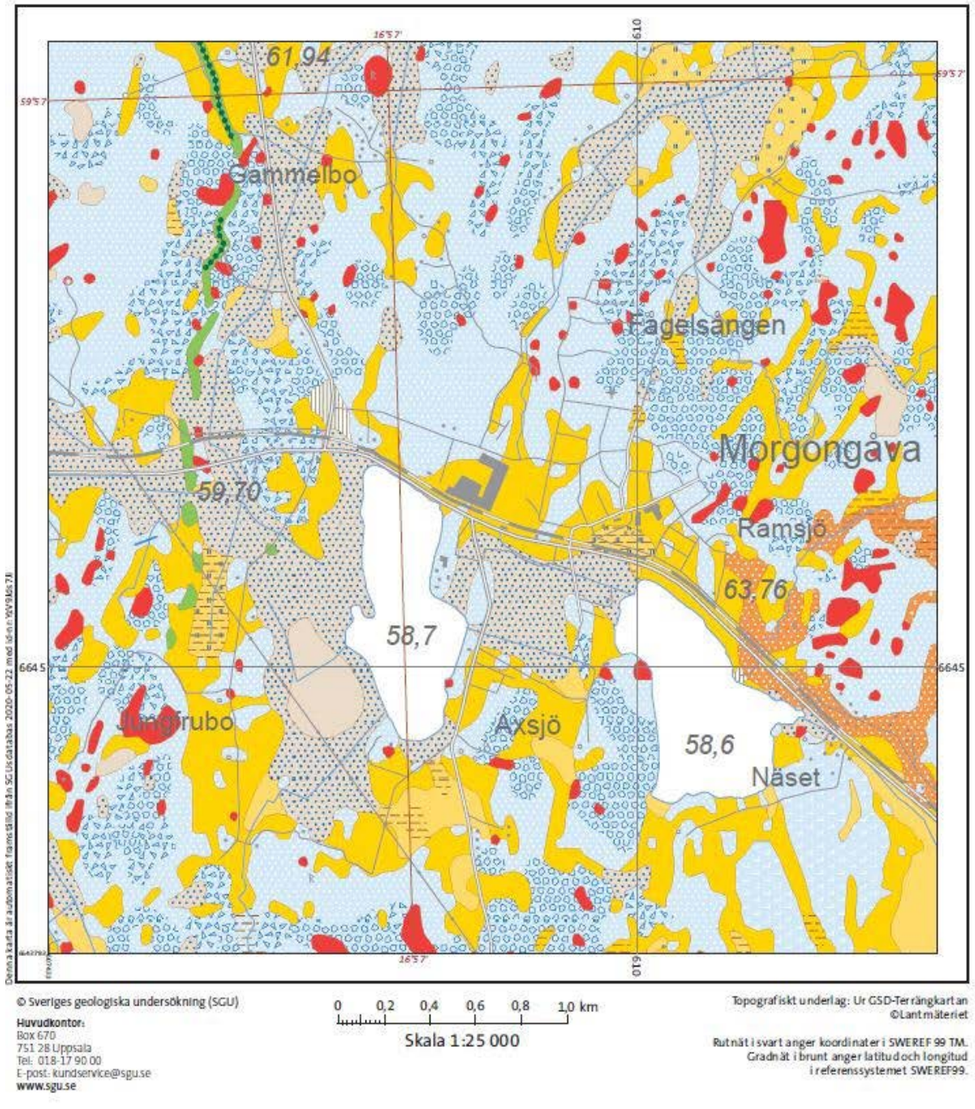

Jordartskarta 1:25 000–1:50 000 visar jordarternas utbredning i eller nära markytan samt förekomsten av block i markytan. Ytliga jordlager med en mäktighet som understiger en halv till en meter redovisas i vissa fall. Även underliggande jordlager, t.ex. isälvssediment under lera, redovisas i vissa fall, men någon systematisk kartläggning av dessa har inte gjorts. Även vissa landformer, såsom moränbacklandskap, moränryggar och flygsanddyner redovisas. Jordarterna indelas efter bildningsätt och kornstorlekssammansättning.

Jordartskarta 1:25 000–1:50 000 visar information ur det SGU anger som databasprodukten "Jordarter 1:25 000–1:100 000". I denna produkt ingår jordartskartor framställda med olika metoder och anpassade för olika presentationsskalor. Kortfattad information om karterings-metod för det aktuella kartutsnittet och lämplig presentationsskala med hänsyn till kartans noggrannhet ges på sidan två av detta dokument. Observera att det som är lämplig skala kan avvika från det valda kartutsnittets skala.

För ytterligare information om jordarter, jordlagerföljder, jorddjup m.m. hänvisas till www.sgu.se eller SGUs kundtjänst.

- Krön på isälvsavlagring
- Moränrygg
- Blockrik yta
- Storblockig yta
- Tunt eller osammanhängande ytlager av torv
- Mossetorv
- Kärrtorv
- Gyttjelera (eller lergyttja)
- Postglacial lera
- Postglacial finsand
- Postglacial sand
- Svallsediment, grus
- Glacial lera
- Isälvssediment
- Lerig morän
- Sandig morän
- Urberg
- Fyllning

KLIMATANPASSNING

Enligt FN:s klimatpanel IPCC är människans levnadssätt en stor orsak till den globala uppvärmningen. RCP-scenarier beskriver hur klimatet påverkas beroende på om utsläppen begränsas (RCP 4.5) eller om utsläppen fortsätter att öka (RCP 8.5). Årsmedeltemperaturen beräknas att öka i Sverige med 2-4 grader (RCP 4.5) eller med 4-6 grader (RCP 8.5) fram till år 2100. Läs mer om hur klimatförändringarna påverkar Uppsala län i SMHIs rapport Framtidsklimat i Uppsala län – enligt RCP-scenarier.

Hållbar samhällsplanering inbegriper minskad klimatpåverkan. Hållbara transporter och närhet till samhällsservice till minskade klimatutsläpp. Markanvändningen påverkar också klimatutsläpp och kolsänkor är avgörande för att nå klimatmål.

En stor utmaning för den fysiska planeringen är att anpassa samhället efter klimatförändringarna samt minska vår klimatpåverkan.

Klimatanpassning

Klimatanpassning innebär att inte planera utbyggnad av samhället på mark som innebär risker för människors hälsa eller på den byggda miljön vid ett förändrat klimat. Det innebär även att beakta redan befintlig struktur och byggnationer i relation till risker som följer av ett förändrat klimat. En viktig del i att minska klimatpåverkan är att planera samhällen som är resurseffektiva och som ger människor förutsättningar att leva på ett hållbart sätt. Det kan innebära att bygga tätare, minska transportbehoven och gynna gång- och cykelstråk.

Klimatanpassning av den byggda miljön

Befintlig bebyggelse behöver anpassas för kommande klimatförändringar. Hårdgjorda ytor absorberar värme. Med ekosystemtjänster kan samhället skyddas mot extremväder t.ex. översvämning, skyfall och torka. Reglering av lokalklimat kan ske genom att vegetation bidrar till jämnare temperatur, ökad luftfuktighet och luftförbättrare samt fungerar som vindskydd.

Vegetation kan och bör användas som ett medel att genomföra klimatanpassning. Träd tar upp en del av nederbörden, skapar välbehövlig skugga och fungerar temperaturutjämnande under varma perioder (transpiration). Multifunktionella ytor kan utformas med funktionen att samla upp dagvatten och är viktiga för ekosystemtjänster. Multifunktionella ytor både renar och reglerar dagvatten samtidigt som det ger ökad trivsel i gaturummen.

Arbete med multifunktionella ytor kopplas till globala målet i Agenda 2030 om att säkra människors hälsa och välbefinnande samt bekämpa klimatförändringarna.

Riktlinje

» *Behovet av skugga, svalka och vindskydd i närmiljön ska beaktas i detaljplanering och bygglovsprövning. Möjlighet till naturlig skuggning eller solavskärmande delar av fastigheten bör finnas att tillgå.*

» *Temperaturen i tätbebyggd miljö påverkas av andelen hårdgjorda ytor och vegetation. Fastigheters gårdar och allmänna platser behöver därför utformas för att ge skugga och minska solexponering. Skuggande växter eller solavskärmning är särskilt viktig på skol- och förskolegårdar, gårdar anslutna till äldreboende och på allmänna mötesplatser.*

» *Ny exploatering ska ske på sådant sätt att risken för översvämningar eller andra klimatrelaterade konsekvenser inte förvärras. Möjligheter för att införa multifunktionella ytor ska beaktas i planeringen*

Fluktuerande grundvattennivåer

Kommande klimatförändringar påverkar tillgången till rent dricksvatten. Vatten som resurs är sårbart för torka och värmeböljor samt även skyfall och översvämningar. Risk för minskad grundvattenbildning förväntas ska inom hela Uppsala län. Hur stora effekterna blir på grundvattenbildningen beror på grundvattenmagasinens kapacitet och kommer att variera år till år med ökad fluktuation i grundvattennivåer. Morgongåvas dricksvatten kommer från grundvattenresursen i Dalkarlsåsen som i dagsläget har en god tillgång på grundvatten. Dalkarlsåsens magasin bedöms vara stor och långsamreagerande enligt den regionala vattenförsörjningsplanen för Uppsala län. Dalkarlsåsen är utpekad som en regionalt viktig dricksvattenresurs och har ett ökat behov av skydd. Konsekvenser av det förändrade klimatet riskerar även att medföra störningar i vattenverk och ledningar. Många hushåll utanför tätorterna i Heby kommun använder grundvatten för enskild vattenförsörjning. Hushåll med enskild vattenförsörjning blir mer sårbara vid fluktuerande grundvattentillgångar och ansvaret ligger på hushållet att täcka behovet långsiktigt. SGU har tagit fram riktvärden för antal fastigheter per hektar med enskild vattenförsörjning.

Torka

Långvariga perioder med liten eller ingen nederbörd påverkar jordbrukets skördar och ger låga vattennivåer i sjöar och

vattendrag. Konsekvenser av torka kan leda till vattenbrist för dricksvattenförsörjning, för industriell verksamhet och för jordbrukets bevattningsbehov. Långvarig torka kan även öka risken för bränder i skog och mark. Höga temperaturer gör även att mer vatten avdunstar från mark och vattendrag.

Höga temperaturer i tätorten

Temperaturökningen kan innebära att hösten blir längre och att våren kommer tidigare. Vegetationsperioden blir därmed längre. Som följd av klimatförändringarna förväntas även temperaturen i Morgongåva att påverkas, i form av värmeböljor som inträffar oftare och längre.

Värmebölja

SMHI definierar värmeböljor som sammanhängande perioder med dygnsmedeltemperatur över 20 grader. Högre temperaturer leder till negativa hälsoeffekter för riskgrupper med uttorkning och påverkan på hjärt- och kärlsystemen. Risken för vektorburna sjukdomar ökar med förändrat klimat.

Ökad nederbörd

Till följd av den ökade årsmedeltemperaturen kommer nederbörden i högre utsträckning falla som regn istället för snö under vintermånaderna. SMHI definierar skyfall som nederbörd på minst 50 mm under en timme eller minst 1 mm under en minut. Årstillrinningen förväntas öka i de flesta vattendrag med 10 %, med störst förändring i tillrinningen under vinterperioden.

Orter behöver planera in ytor där översvämning kan ske utan allvarliga konsekvenser för människors hälsa och byggda miljö. Förtätning av samhällen är en effektiv strategi för resursanvändning men innebär oftast hårdgörande av markytor där det tidigare var möjligt för överskottsvatten att infiltreras.

Riktlinje

- *Ökad förtätning förvärrar konsekvenserna av skyfall därför är det av stor vikt att ytor för dagvatten och grönområden bevaras för att minska risken för skador på den byggda miljön. Vegetationens stabiliserande funktion behöver värnas. Se plankarta.*
- *Höjdsättning av exploateringsområden behöver ta hänsyn till vattenavrinning och befintliga lågpunkter bör inte exploateras för hårdgjorda ytor.*

Kraftiga skyfall ökar risken för marköversvämningar och skador på den byggda miljön genom att vatten riskerar att tränga in i byggnader och ledningsnät riskerar att översvämmas. Följder av översvämmade

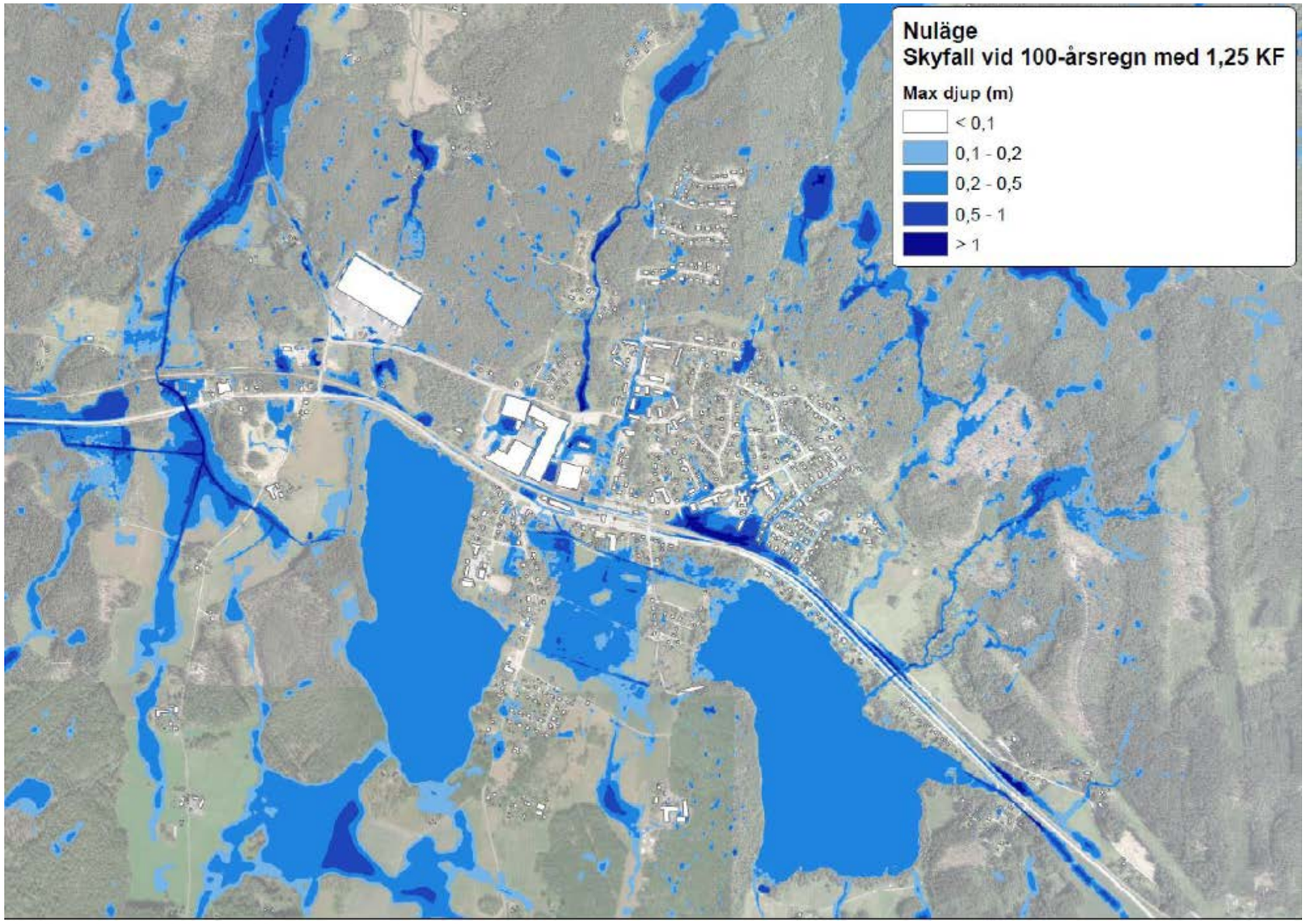

Skyfallssimulering modellerad utifrån nuvarande markanvändning.

ledningsnät kan vara att vattnet går tillbaka upp i ledningar samt att föroreningar sprids med dagvattnet. Översvämningar leder till en ökad risk för mögel- och fuktskador i befintliga byggnader.

Som planeringsunderlag, del av den strategiska miljöbedömningen och krav på översiktsplanen så har en skyfallskartering framarbetats över Morgongåvas befintliga situation samt simulerad efter planområdets utvecklingsområden. Modellering har utformats efter ett 100 års-regn med klimatfaktor 1,25, efter andel hårdgjord yta och förväntad byggnation. Simulerat regn har en total varaktighet på 6 h och en total volym på 105,6 mm. Den totala simuleringstiden är 10 h, för att även kunna följa avrinningen och översvämningsdjup.

Skyfallskarteringen har tagits fram genom en hydrodynamisk ytavrinningsmodell, och rapporten finns att tillgå i sin helhet.

Risken för översvämning ska bedömas för att säkerställa att planerad markanvändning i den fördjupade översiktsplanen utgör långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning samt beaktar klimatrelaterade risker.

Bebyggelse bör undvikas i områden som riskerar att översvämmas, eller där viktiga flödesvägar riskerar att blockeras. Det kan fortfarande vara möjligt att bebygga dessa områden, men kompensationsåtgärder kan komma att krävas.

Figuren ovan visar simulerat 100-årsregn, avrinning och utsatta områden enligt tidigare beskrivning.

Riktlinje

» *Vid projektering av den nya cykelbanan till Vittinge behöver hänsyn tas till risken för att cykelbanan översvämmas.*

» *Området mellan sjöarna har flera områden som riskerar att översvämmas. Även infarten till Molnebovägen från 72an är riskområde för översvämning. Om dessa ändå i senare skede exploateras, så måste vattnets avrinning hanteras.*

» *Kulverteringen och ledningarna under företagsparken riskerar att översvämmas vid kraftiga regn. Vid ombyggnation eller andra förändringar inom området bör åtgärder vad gäller kulvertens kapacitet vidtas*

Längs Allévägen går också en skyfallsväg igenom bostadsområdet.

Figuren nedan illustrerar skyfallssimulering modellerad efter utbyggnad och exploatering av de undersökta områdena. Område 5, 6 och 7 har punkter där dagvatten samlas och detta hanteras efter samrådet i plankartan för verksamhetsutveckling där en ny yta tillkommit som ersättning för områdena 5, 6 och 7.

Specifika områden utsatta för översvämningsrisker och där det löper viktiga avrinningsområden behandlas var för sig i kapitel ”föreslagen mark- och vattenanvändning” och plankartorna.

Riktlinje

» *Ifall markhöjder ändras så att trösklar i terrängen längs flödesvägarna höjs eller sänks, behöver eventuella konsekvenser upp- respektive nedströms förändringen bedömas och vid behov kompenseras för.*
» *Ifall en flödesväg blockeras, behöver en alternativ flödesväg säkerställas*
» *Först och främst ska ny byggnation planeras så att inget av ovanstående blir aktuellt.*

Framöver behöver även snösmältningsflöden, vårflod, beaktas vilket inte är ett skyfallsscenario men en annan form av översvämningsrisk. Detta bör studeras i framtida översiktsplansutredningar och i synnerhet vid senare detaljplaneläggning vid utsatta områden. Det bör även påpekas att 100-årsregn och 500-årsregn inträffar och förväntas inträffa mer frekvent än tidigare som en följd av klimatförändringarna.

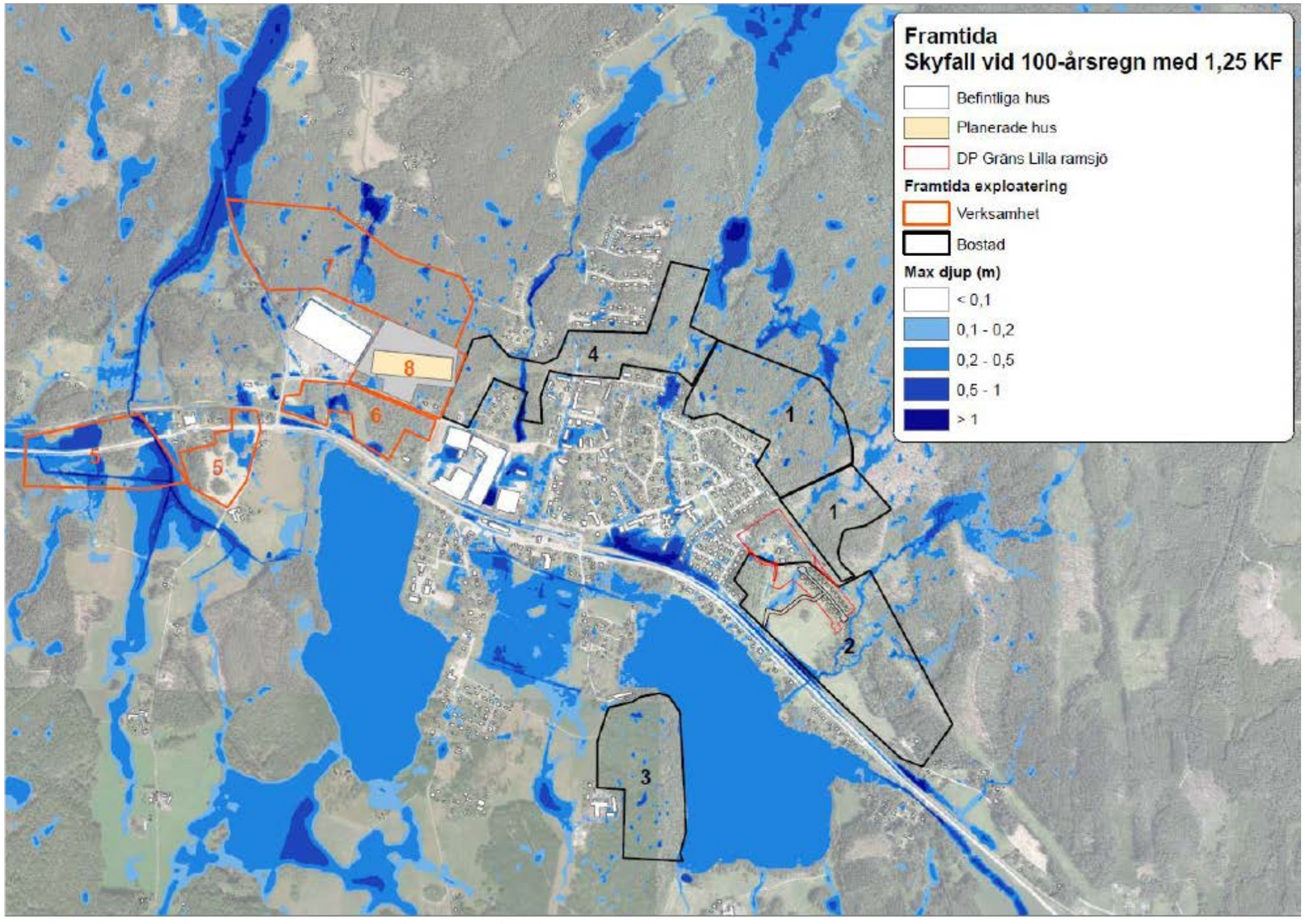

Skyfallssimulering modellerad efter utbyggnad och exploatering av de undersökta områdena.

Areella näringar

Klimatförändringarna har en direkt påverkan på areella näringar. Jordbruket och djurhållningen kan i viss mån gynnas av den längre växtsäsongen men påverkas även av den ojämnt fördelade ökade nederbörden och extrema vädersituationer med långvarig torka och skyfall. Risker för försämrade skördar, brist på foder och risk för spridning av sjukdomar och invasiva arter ökar.

Andra följder av klimatförändringarna kan vara ökad risk för bränder, smitta och skador på biologisk mångfald. Klimatförändringarna har en ökad inverkan på risken för ras, skred och erosion. MSB har genomfört en kartering över Uppsala län och har inte identifierat risk för ras och skred inom Morgongåva. Inom den fysiska planeringen är det fortsatt viktigt att genomföra undersökningar för geotekniska risker i samband med ny bebyggelse samt att vara vaksam för förändringar inom den befintliga miljön.

Riskområden för skred

Skred är massrörelser i jord- eller bergslänter. Det kan utlösas naturligt, men också genom förändrad markanvändning eller vid exempelvis kraftiga skyfall som påverkar markens beskaffenhet. Jordskred är jordmassa i rörelse, som kräver att marklutningen är tillräckligt stor. Det kan också uppkomma på flack ler- och siltmark genom ökad belastning eller schaktning (SGU, 2018). Skillnaden mellan ras och skred är att ras inte är sammansatt jordmassa. Stora skred är relativt ovanliga i Sverige, Morgongåva är inte utsatt för samma problematik som tätorter med stora höjdskillnader eller kustnära tätorter.

Kartbild från SGU – ”Förutsättningar för skred i finkornig jordart”. https://gis.swedgeo.se/rasskrederosion/#

Det finns dock vissa områden där stabilitetsförhållandena bör uppmärksammas. Vid dessa områden är stabiliteten viktig att utreda om detaljplanering eller markexploatering blir aktuellt. Kartan kan också ge en indikation på områden där grundläggningskostnaderna kan vara stora. Inom regioner som karaktäriseras av låg skredbenägenhet finns dock normalt inget skäl att peka ut områden med aktsamhetsområden i översiktsplaneringen. (SGU, 2018 http://resource.sgu.se/produkter/sgurapp/s1817-rapport.pdf)

Riktlinje

» *Den tidigare sjöbottnen mellan sjöarna bör också hanteras med försiktighet. Även fast den är flack och utan större höjdskillnader så kan leran förflytta och röra sig vid exploateringsföretag. Detsamma gäller övriga exploateringsföretag där förändringar i markens sammansättning kan störas och förändras även utan större höjdskillnader.*

I denna FÖP:s föreslagna planområden förekommer i flera fall inga risker enligt SGUs underlag, i andra fall är de mindre områden som uppmärksammas vid mark- och vattenanvändningen.

Miljö- och riskfaktorer

Byggnation vid järnväg och väg

Bebyggelsefri zon för nybyggnation ligger generellt på 30 meter från mittlinje av järnvägsspår men viss byggnation där människor vistas tillfälligt eller verksamheter som inte är störningskänsliga kan finnas inom denna gräns, exempelvis förråd. Från väg finns tillståndspliktig zon på 12-50 meter väg vid nybyggnation. Det finns också

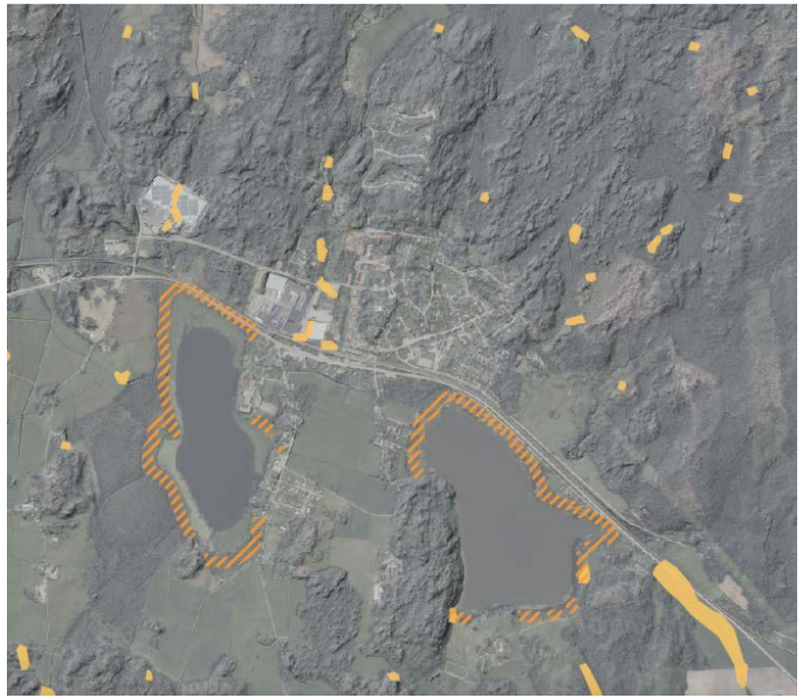

Kartbild från SGU – ”Förutsättningar för skred i finkornig jordart”. https://gis.swedgeo.se/rasskrederosion/#

minimiavstånd mellan järnväg och väg eller gång- och cykelväg baserat på olika faktorer, bland annat hastighet på järnväg och väg.

Transport av farligt gods

Farligt gods innebär ämnen och produkter som kan innebära risker för hälsa, säkerhet, egendom eller miljö när det används eller transporteras. Det kan vara ämnen eller produkter som kan orsaka förgiftning, brand eller explosion eller som kan förorena grund- eller ytvatten eller skada miljön på annat sätt. Transport av farligt gods på väg och järnväg regleras av lagen och förordningen om transport av farligt gods.

Transporter av farligt gods

Transporter av farligt gods är även en viktig aspekt att beakta när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar, när ny transportinfrastruktur planeras och när markens användning ska förändras på annat sätt. Det är viktigt att frågan om hänsyn tas upp för att minska risker tidigt i processen. Genom lämplig lokalisering kan konsekvenser av olyckor undvikas eller begränsas. I samband med detaljplaneläggning av områden inom 150 meter från stråk där transporter med farligt gods kan förekomma, anser Trafikverket att risker förknippade med farligt gods ska utredas och beaktas.

Buller och vibrationer från transporter

Buller är oönskat eller störande ljud och mäts i decibel (dB). Buller från vägtrafik är ett stort miljö- och hälsoproblem och är den bullerkälla som stör flest människor. Framför allt från Dalbanans spår och väg 72 men också från andra vägar och verksamheter. Det finns riktvärden för hur hög ljudnivån från väg- och spårtrafik får vara, se Trafikverkets hemsida. Det finns en miljökvalitetsnorm för buller som är en slags målsättningsnorm. Målet är att sträva efter att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Bullerbegränsning är lagstiftat och enligt miljöbalken ska kommuner och myndigheter ansvara för att miljökvalitetsnormer följs. Verksamhetsutövare bör sträva efter att minska bullerstörningarna på egen hand.

Vid senare detaljplanering kan riktade bullerutredningar bli aktuellt liksom trafikutredning.

Enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller är det endast kommuner med över 100 000 invånare och Trafikverket som är skyldiga att kartlägga bullersituationen samt upprätta åtgärdsprogram.

Trafikverket upplyser att om bulleråtgärder skulle bli aktuella vid bostadsbebyggelse ska åtgärderna placeras utanför Trafikverkets fastighet/vägområde och bekostas av kommunen alternativt exploatören.

Växtlighet minskar ljudreflexer och förbättrar ljudmiljön. Skärmar och plank vid områden som är extra utsatta för buller är också ett alternativ. Jordvallar och mjuk mark mellan väg och bostad är ett sätt att reducera bullernivån. Lägre hastigheter på väg ger en minskad bullernivå men det är också viktigt att hastigheten är jämn så bilar inte behöver accelerera. Att undvika farthinder på vägar där andra lösningar finns minskar vibrationer från trafiken.

Luftföroreningar

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Med utomhusluft avses enligt Luftkvalitetsförordningen utomhusluften med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. De flesta normerna är gränsvärdesnormer som ska följas, medan andra är målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras på krav i EU-direktiv. Exploatering i orten får inte försämra luftkvaliteten. Det finns inga stora kända förorenande källor i Morgongåva. Det som genererar mest föroreningar i orten är genomfartstrafiken.

För att minska luftföroreningarna och förhindra framtida försämring har planförslaget anpassats genom att transportintensiv verksamhet förläggs samlat i nordöstra Morgongåva. Det är framförallt en ökad godstrafik som kan påverka luftmiljön längs genomfarten. Ökar

godstrafiken, så ökar också påverkan från den. Åtgärder som bevarande av grönområden, omställning från fossila bränslen och ökade hållbara transporter är viktiga delar för att minska påverkan.

Heby kommun genomför inga luftmätningar för MKN för luft. Vid årlig rapportering till Naturvårdsverket skattar kommunen värden. Luftvårdsförbundet har påpekat att till nästa års rapportering titta på väg 72 och småskalig vedeldning. Kombinationen kan medföra luftföroreningar på begränsad yta, och om det ligger någon förskola i närheten kan det vara viktigt att se till vissa toppar.

Riktlinje

» *Planering för stärkande av kollektivtrafik och gång- och cykel kan minska luftföroreningarna genom minskad biltrafik.*

» *För den biltrafik som passerar genom Morgongåva kan ett jämnare trafikflöde minska utsläppen. Att undvika farthinder om andra lösningar är möjligt minskar också avgasutsläppen.*

» *Andel gods- och privatfordon som drivs med förnybara medel behöver öka. Det krävs också andra alternativ för lastbilstransporter, där godstransporter på järnväg är ett förslag. Med fler elfordon minska buller samt luftföroreningar.*

Teknisk anläggning

Kommunalt VA och dagvattenhantering

Vattenförsörjning är ett allmänt intresse enligt Plan- och bygglagen. Planläggning och prövning av förhandsbesked ska syfta till att mark- och vattenområden är lämplig för den föreslagna användningen. Bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet, möjligheterna att ordna vattenförsörjning samt att förebygga vattenföroreningar. Hushållning med mark- och vattenområden bidrar till en långsiktig trygg vattenförsörjning.

Morgongåva tätort är anslutet till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Morgongåva försörjs med dricksvatten via ledningar från vattenverket i Heby tätort. Det kommunala vattnet pumpas upp från en grundvattentäkt i Dalkarlsåsen, en rullstensås som löper genom kommunen i nord-sydlig riktning. I genomsnitt används ca 140 liter vatten per person och dygn.

Kommunens bedömning av vattenbehovet för gällande planförslag är att vattenresursen är tillräcklig för att täcka försörjningen.

Nya bostadsområden inom tätorten innefattas av kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Ny bostadsbebyggelse utanför tätorten behöver utredas hur tätt bostäder kan placeras beroende på hur vattentillgången ser ut. Vattenförsörjningen kommer att påverkas längre fram i tiden på grund av pågående klimatförändringar med större temperaturskillnader, torka och skyfall.

Ett kommunalt reningsverk ligger vid Ramsjöns västra strand som renar avloppsvattnet från Morgongåva och Vittinge tätorter. Ramsjön fungerar som recipient för det renade avloppsvattnet. Reningsverket i Morgongåva är utrustad med biologisk rening med solceller som driver anläggningen. Reningsverket är dimensionerat för 3000 personenheter (PE) och den nuvarande belastningen är ca 1200-1800 PE beroende på fluktuationer i flödet och när mätningar görs.

Även om reningsverket ligger invid recipienten Ramsjön så ska reningsverket inte vara en källa till sjöns ekologiska status. Reningsverket har, som beskrivs i planhandlingarna, en kapacitet för 3000 anslutna personenheter. Detta innebär både rening och dimension på ledningarna.

Föreslagen dagvattenpark förtydligas i planhandlingarna hur den skulle förbättra Ramsjöns ekologiska status. Vad gäller sjöns interna belastning så är en sådan fråga svårlöst i denna process. Dock bedrivs parallella processer från ideella föreningar, bland annat gällande reduktionsfiske som bedöms kunna minska internbelastningen.

Reningsverket är vid mycket gott skick och har underhållits kontinuerligt, den beräknade livslängden är inte något hinder. Förväntande krav på avloppsrening och slamhantering kan i framtiden komma från nationella och EU krav och regleringar, i sådana fall måste reningsverket klara dessa men det spekuleras inte i här. Ett framtida nytt reningsverk ses inte behövas i dagsläget, och det finns tekniska lösningar som vore att förorda istället för anläggning av ett nytt reningsverk. Ett skyddsavstånd behöver bedömas vid eventuell planläggning men 300-500 meter är trolig rekommendation. Det vanligaste hälsoproblemet är lukt. Detta tydliggörs på plankartan genom buffertzoner tillsammans med tidigare potentiellt förorenade källor.

Riktlinje

» *Vid bedömning av enskild vattenförsörjning i förhandsbesked ska möjligheterna till säker framtida vattenförsörjning beaktas.*

Heby kommun har antagna riktlinjer för dagvattenhantering. Dagvatten är ytligt avrinnande regn-, spol- och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor eller öppen mark via öppna och slutna ledningssystem till recipienter (recipient = sjö eller vattendrag som dag- eller avloppsvatten leds till). Hårdgjorda ytor ändrar regnvattnets naturliga avrinningsförhållanden och därmed vattnets kretslopp. Dagvatten kan innehålla miljöstörande gifter vilka leds med dagvattnet till recipienten. Dagvatten kan föra med sig smutsigt vatten och föroreningar som leds orenat till Axsjön och Ramsjön. Två dagvattenparker föreslås för att åtgärda problemet med det smutsiga dagvattnet samt att fördröja större mängder regnvatten.

Riktlinje

» *Lokalt omhändertagande och/eller att använda flödesutjämnande, minskande och renande tekniker innan utsläpp till vattendrag förespråkas för att miljökvalitetsnormerna enligt vattendirektivet ska uppnås.*

Utsläpp av dagvatten får inte innebära att recipienternas status försämras eller att miljökvalitetsnormerna inte uppnås. Söder om Morgongåva rinner Skattmansöån och norr om Morgongåva rinner Örsundaån, både uppnår ”måttlig ekologisk status” i VISS.

Miljökvalitetsnorm för vatten

Miljökvalitetsnorm för vatten omfattar ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. Syftet är att säkra vattenkvaliteten. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som kallas god status. I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram finns beskrivningar som bland andra kommuner behöver genomföra för att nå miljökvalitetsnormerna. Åtgärdsprogrammen syftar till att leva upp till EU:s vattendirektiv och är lagstadgat, för åren 2022-2027 är under framtagande. Åtgärdsprogrammet fastslår att översiktsplaneringen ska bedrivas så att MKN säkerställs, vilket också lagstiftningen fastlår. Det framgår dock inte i lagstiftningen hur MKN ska beaktas och säkerställas men i denna plan lyfts bland annat dagvattenpark, internbelastning, hårdgjorda ytor, utpekade av natur-, jordbruks- och skogsmark samt säkerställande av flödesvägar just för att minska fosfor och kvävebelastning, och andra förorenande ämnen. Det finnas även atmosfärisk påverkan. Se plankarta för grön- och blåstruktur samt integrering av detta i markanvändningskartan för hur miljökvalitetsnormer genom plankarta integreras i förslaget.

För att inte försämra yt- och grundvattens kvalitet så har planförslaget anpassats efter dagvattenkarteringar. Senare bindande planering får inte försämra kvaliteten och bör därför anpassas efter den naturliga vattenavrinningen.

Mål för dagvattenhantering

» *Bibehålla eller efterlikna den naturliga vattenbalansen i naturen.*

» *Minska mängden föroreningar i dagvattnet.*

» *Minska mängden förorenat dagvatten som når recipienten.*

» *Använda dagvattnet som en resurs i samhället.*

» *Minska och förebygga skador och översvämningar till följd av skyfall.*

Mål för Heby kommun

» *Byggnader och anläggningar lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt, så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och andra resurser befrämjas.*

» *Minska läckage av hälsofarliga ämnen såsom kemikalier och tungmetaller.*

» *Vattenburna utsläpp av fosfor och kväveföroreningar inom kommunen ska minska.*

» *Skydda grundvattnet.*

Energiförsörjning och elektronisk kommunikation
I 2 kap. PBL allmänna och enskilda intressen har elektronisk kommunikation införts som ett allmänt intresse. Tillgång till IT, internet och bredband, är en viktig fråga som behöver hanteras på liknande sätt som vägar, el och vatten i översiktsplaneringen. Kommuner har möjlighet att peka ut markreservat för elektroniska kommunikationsnät. Det innebär att vid planläggning och lovgivning ska olika intressen vägas mot varandra för att skapa en bra helhet.

Riktlinje

» *I Morgongåva finns goda möjligheter till fjärrvärmeanslutning och därmed ett effektivt användande av befintlig elnätskapacitet. Fjärrvärme förespråkas starkt av Sala-Heby Energi för långsiktigt effektiv och ekonomisk resursanvändning. Detta bör arbetas med vid detaljplanering och markanvisning i möjligaste mån.*

Stamnätet är av nationellt intresse. MB 3 kap. 8 § 8 anger att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för energidistribution ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten och utnyttjandet av sådana anläggningar.

Heby kommuns mål 2030:

ENERGI

» Energi för uppvärmning i Heby, uppgår till 1 486 GWh och all energi är från förnybara och lokala energikällor

» Den totala energiproduktionen i Heby är ca 350 GWh

» En total elenergiproduktion i Heby på 190 GWh, varav ca 60 GWh skall försäljas på årsbasis

» Ca 10 % av all använd energi är nyttjande av spillvärme – Läs mer i Heby kommuns energiplan

Omställning för hållbar utveckling innebär ökat behov av nätkapacitet. Elmobilitet innebär fler laddpunkter och på sikt även vätgasteknik.

Tidigare har passivhus hanterats under avsnittet bebyggelsestruktur. Det har även tillkommit nya byggregler från Boverket:

Gäller i de fall bilparkeringen har fler än 10 parkeringsplatser och om dessa är placerade i byggnaden eller på byggnadens tomt.

» För nya- och ombyggda bostadshus ställs krav på ledningsinfrastruktur, det vill säga kanaler för elektriska kablar, för varje parkeringsplats.
» För nya- och ombyggda lokalbyggnader ställs krav på ledningsinfrastruktur för minst en femtedel av parkeringsplatserna samt minst en laddningspunkt per bilparkering.

Boverket föreslår också att det ställs retroaktiva krav för lokalbyggnader om de har en bilparkering med fler än 20 parkeringsplatser i byggnaden eller på byggnadens tomt. Dessa krav börjar gälla den 1 januari 2025.

» För lokalbyggnader ställs krav på installation av minst en laddningspunkt per bilparkering.

Det går en regionnätsledning längs den norra delen av tätorten på 20 kV. Framtidssäkring av infrastruktur för eldistribution kommer medföra ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar. Detta för att säkerställa kommunens kommande energibehov vid bland annat nyexploatering av bostäder, industri och handel. Vid etablering av större solenergianläggningar och vindenergianläggningar krävs sannolikt ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar. I Morgongåva syns detta vid företagsparkens solcellsanläggning som under sommarmånaderna producerar stora mängder el som i dagsläget inte kan tas emot av befintligt nät. Vid utbyggnad av laddinfrastruktur krävs sannolikt ombyggnad av befintliga elnätanläggningar och utbyggnad med nya elnätanläggningar.

Riktlinje

» *Vid etablering av större energikrävande verksamheter behöver en dialog genomföras med Sala-Heby Energi AB och Vattenfall eldistribution AB för att säkerställa kapaciteten.*

I Heby kommun pågår ett arbete med att revidera kommunens energiplan. Energiplanen är ett styrdokument som ska vägleda mot målet om en hållbar samhällsutveckling i Heby kommun. Energiplanen riktar sig mot kommunens egen verksamhet såväl som all övrig verksamhet aktiv inom den geografiska kommunen och handlar främst om att stimulera till en ökad energieffektivitet och en ökad produktion av förnybar energi.

Ställningstagande

För att underlätta en naturlig utveckling av Morgongåva ser Heby kommun att kraftledningarna flyttas för att minska intrånget i geografin. Alternativet att markförlägga kraftledningarna i samma ledningsgata innebär inte att marken blir tillgänglig för exploatering eftersom ledningarna fortfarande måste gå att komma åt för underhåll och skötsel. Ett skyddsavstånd från exploatering skulle därmed kvarstå även vid markförläggning. Generellt och principiellt förordar kraftbolagen flytt istället för markförläggning just av den anledningen att skötsel, förnyelse och underhåll försvåras kraftigt. Koncessionsägaren avgör vilken åtgärd som bedöms som lämplig och det kräver att Heby kommun ingår i ett projekteringsavtal. Det behöver därför utredas exakt vilket nytta flytt eller markförläggning direkt skulle generera och ställas mot den prisindikation som kan ges av regionnätsägaren.

Elnätsägare har anslutningsplikt, vilket innebär att det inte kan nekas utan orsak. Svenska kraftnät ska bygga ut transmissionsnätet genom regionen till år 2030 och Vattenfall förstärker regionnätet från 70 kV till 130 kV mellan Heby-Starfors.

Heby kommun anser att regionnätet behöver förstärkas mot Morgongåva och vidare mot Vittinge.

Regeringen och energimyndigheten avgör vart ledningsgator ska dras, men för att underlätta utbyggnad av nätet är det viktigt att Heby kommun inte motsätter sig förslagen på lösningar och intrång i geografin är därmed oundvikligt. Befintlig gata till och från Morgongåva bör kunna användas även framöver.

Riktlinjer

» *För all detaljplanering samt anläggningar som placeras invid elnätsanläggningar gäller att dessa skall placeras så att drift- och underhållsarbeten för elnätsanläggning inte försvåras*

» *Schaktning och sprängning får inte ske i närheten av elnätsanläggningar utan att man i god tid inhämtat ledningsägarens medgivande. Hänsyn ska tas till försiktighetsprincipen som ingår i de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken avseende verksamheter eller åtgärder inte medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön*

Riktlinje

» *Energiförsörjningen samordnas genom detaljplaneringen och ledningsnät bör samförläggas tillsammans med annan mark- och ledningsdragning. Den fördjupade översiktsplanen har remitterats till transmissionsnätsägare, regionnätsägare och lokalnätsägare. Då den visar kommunens utvecklingsinriktning för Morgongåva bör behovet således vara känt för elnätsägare och myndighet.*

IT och telekommunikation

Traditionell fast telefoni byts ut till tjänster via fiber eller mobilnäten. Marknaden för bredbandsutbyggnad är avreglerad och sker därför på rent marknadsmässiga grunder av olika bredbandsoperatörer.

Inom Heby kommun år 2021 hade 77 % av hushållen en bredbandsanslutning till fast bredband på minst 100 mbit/s (faktisk tillgång, även kallat homes connected), en ökning med 11 procentenheter sen året innan. 95 % av hushållen i kommunen har dock tillgång till fast bredband (absolut närhet, även kallat homes passed) vilket innebär att 95 % av hushållen inom en rimlig tid och till en skälig anslutningsavgift har möjlighet att få fast bredband. Ser man endast till kommunens tätorter uppgår anslutningsgraden till 73 % för fast bredband om 100 Mbit/s. Motsvarande siffra på landsbygden uppgår till 84 %.

Trots en generell avmattning bland bredbandsutbyggnaden i Sverige finns det i Heby kommun flertalet fiberaktörer som är aktiva med att gräva och ansluta fiber till kommunens hushåll och verksamheter. På nationell nivå finns bredbandsstöd för fiberaktörer att söka och på en regional nivå pågår aktivt arbete med att bedriva den bredbandsgrupp som länets kommuner deltar i. Region Uppsala arbetar dessutom med att ta fram en strategi för digital infrastruktur i Uppsala län.

Avfallshantering och materialåtervinning

Återvinningsstation för förpackningar samt papper finns vid livsmedelsaffären, Brunkullsvägen, centralt i Morgongåva, se plankarta. Återvinningscentraler för grovt avfall finns i Heby och Östervåla. Insamling av hushållsavfall sköts av VafabMiljö, som även har ansvaret för komposterbart avfall och latrinhämtning inom Heby kommun.

Återvinningsstationer behöver placeras och planeras för att vara lättillgänglig, oavsett trafikslag, till fots, cykel, bil eller lastbil för transport. Den bör också vara placerad där många människor naturligt rör sig. Nuvarande lokalisering bedöms därför även fortsättningsvis vara fördelaktig utan krav på bilburenhet för att sortera avfallet. Närmsta större återbruk finns i Heby tätort.

I senare detaljplanering ska det platsspecifika behovet utredas ytterligare, och möjligheter till minskat avfall och transport främjas.

Avfallshanteringen står inför betydande utmaningar med ökade avfallsmängder, ökad konkurrens om nödvändiga utrymmen för sortering och förvaring av avfallet. Förtätning vid nybyggnation försvårar framkomligheten för renhållningsfordon. Kommande skärpta ambitioner och krav på materialåtervinning av hushållens avfall förutsätter dessutom att insamlingen av tidnings- och förpackningsavfall utvecklas med ytterligare utrymmesbehov som följd.

Riktlinje

» *Vid planläggning ska bebyggelse lokaliseras och utformas med hänsyn till möjligheterna att hantera avfall. VafabMiljö är en viktig part i avfallsutredningen och ska beredas möjlighet att svara på remisser i detaljplane-, bygglovs- och projekteringsskedet.*

Avfallshanteringens utrymmesbehov påverkar detaljplan och utformningen av byggnader i en utsträckning som gör det rimligt att exploatören ansvarar för att utreda val av avfallslösning. För att hålla en god kvalitet på avfallsutredningen kan Avfall Sveriges Handbok för avfallsutrymmen ge ett bra stöd.

RIKSINTRESSE

Geografiska områden som är av nationell betydelse är utpekade som riksintressen i miljöbalken. Det gäller områden med stora natur- och kulturvärden som är av bevarandeintresse samt områden som är viktiga nationellt för exploatering. Ett riksintresse för totalförsvaret har företräde framför andra riksintressen. Inom det avgränsade området för den fördjupade översiktsplanen finns det två riksintressen inom området för kommunikationer som behöver beaktas. Trafikverket bedömer vilka områden som anses utgöra ett riksintresse för kommunikationer i Sverige. Dalabanan utgör ett riksintresse och riksväg 72 är ett riksintresse.

Dalabanan
Dalabanan sträcker sig mellan Mora och Uppsala med mellanliggande stationer. Två stopp är inom Heby kommun, i Heby tätort och i Morgongåva tätort. Sträckan trafikeras av både gods- och persontrafik på den enkelspåriga banan. Dalabanan hör till järnvägens stomnät och är viktig för näringslivet och för människors livskvalitet. För Morgongåva innebär Dalabanan att invånare kan pendla mellan olika orter på ett hållbart sätt samt att näringslivet i Morgongåva har goda förbindelser med närliggande orter och kan attrahera arbetskraft. Dalabanan är en viktig kommunikationslänk för Heby kommun och möjliggör förbindelser med Stockholm, Västmanland och Dalarna.

Riksväg 72
Väg 72 förbinder Sala och Uppsala med mellanliggande tätorter Heby, Morgongåva, Vittinge, Järlåsa och Vänge. Mellan Sala och Heby är sträckan även som en del av riksväg 56, som svänger av mot Gävle innan Heby tätort. Trafikverket kommer att bygga ut vägen mellan Sala och Heby till mötesfri väg (2+1) med byggstart år 2024-26. Det pågår ett arbete från Trafikverket med att se över riksintressen för kommunikationer.

Riktlinje

» *I planförslaget får inte framtida exploatering negativt påverka möjligheterna till drift, underhåll och utveckling av kommunikationerna.*

Riktlinje

» *Vid bostadsbebyggelse är buller en risk som behöver beaktas. Se miljö- och riskfaktorer. Skulle bulleråtgärder bli aktuella vid bostadsbebyggelse ska åtgärderna placeras utanför Trafikverkets fastighet/vägområde och bekostas av kommunen alternativt exploatören.*

Riktlinje

» *Vid planläggning eller lovgivning med byggnadsverk över 20 meter höga så ska både Försvarsmakten och Luftfartsverket remitteras för att säkerställa att inga konflikter föreligger med deras intressen.*

Riktlinje

» *Vid eventuell strandnära exploatering ska en skyddszon lämnas närmast strandlinjen för att säkra allmänhetens tillgång samt minimera risken för påverkan på djur- och växtliv.*

FÖRESLAGEN FRAMTIDA MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Plankarta, mark- och vattenanvändning

Morgongåva har de senaste åren expanderat inom verksamhetsutveckling och kommunikationsutveckling. Detaljplaner och exploateringsområden, vissa mycket omfattande sådana, har tillkommit sedan översiktsplanen och tidigare FÖP framarbetades. Det innebär dels att det finns ett annat behov av bostads- och verksamhetsmark i Morgongåva idag. Det innebär också att tidigare plan- och markberedskap i stort har ianspråktagits.

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Plan och markberedskap finns i de orter som anses strategiskt viktiga att utveckla.*

Plankartan svarar därför mot nämnda utvecklingsstrategi. Plankartan är huvudsaklig tillämpning och viktning av alla beskrivna allmänna intressen i planen samt strategiskt miljöbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning och med hänsyn till en långsiktigt hållbar utveckling. Den strategiska miljöbedömningen och efterföljande miljökonsekvensbeskrivning är till stor del inarbetad i planförslaget. I bilagan Miljökonsekvensbeskrivning framgår hur planen har anpassats och även förändrats efter bedömningen.

I detta avsnitt presenteras Heby kommuns vilja och ställningstaganden kring mark- och vattenanvändningen inom det avgränsade området för Morgongåva tätort.

Agenda 2030 har präglat planen och plankartan hanterar allmänna intressens som tangerar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling. Den visar värdefulla miljöer ur ekologiskt persektivt, hur detta bidrar till ekonomisk och social hållbarhet. Samt utvecklingsmöjligheter för ekonomisk hållbarhet, hur detta bygger på ekologisk hållbarhet och bidrar till social hållbarhet.

Kartan nedan visar hela planförslaget med hänsyn till allmänna intressen PBL och MB. Planläggning av mark är en kommunal angelägenhet, plankartan visar Heby kommuns viljeriktning gällande kommande planering. Förutsättningar kan, som tidigare år visat, förändras kraftigt och plötsligt men plankartan ska fungera vägledande. Först presenteras hela planförslaget. Därfter behandlas det mer ingående i olike temakartor: ”Grön- och blåstruktur”, ”Transportinfrastuktur” och ”Bebyggelsestruktur”.

Planförslaget nedan ger en överblicksbild av kommunens syn på mark- och vattenanvändningen och vart olika intressen kan tillgodoses. Planförslaget följer boverkets ÖP-modell 2.1 och färgkodningen därefter, med vissa modifikationer för läsbarhetens skull och efter prioritetsordning. Utvecklingsinriktning, beskrivning samt hänsynstaganden följer ÖP-modell 2.1 och benämns ”bebyggelsestruktur”, ”transport- och infrastruktur” samt ”grön- och blåstruktur”. Plankartorna följer samma mönster för att underlätta kartläsning och tillämpning. Kartan visar kommunens intentioner kring användning av mark- och vatten. Detta inbegriper utveckling både genom framtida förändring och bevarande av nuvarande användning. Plankartan visar vart kommunen vill att detta ska ske med hänsyn till andra allmänna intressen i Morgongåva samt mellankommunala och nationella intressen.

Plankarta, mark- och vattenanvändning

Planområdet följer tätortsgränsen samt kringliggande landsbygd i viss mån. Alla plangränser är ungefärliga, och prövas i detalj vid senare planering.

Denna FÖP pekar ut lämpliga planområden för olika ändamål i vägledande syfte. En färgkodning över planområde innebär inte att hela ytan ska ianspråktas för exempelvis bebyggd miljö, utan att planområdet delvis bör kunna inhysa bebyggd miljö ut lokalisering och strategisk markanvändning.

Eventuella skisseringar visar endast illustrationer av möjliga varianter av senare planering för att visa planområdets möjlighet och hur olika intressen kan samspela på platsen. Skulle senare detaljplanering visa att annan utformning är mer lämplig så är detta alltså inte ett avsteg från plankartan.

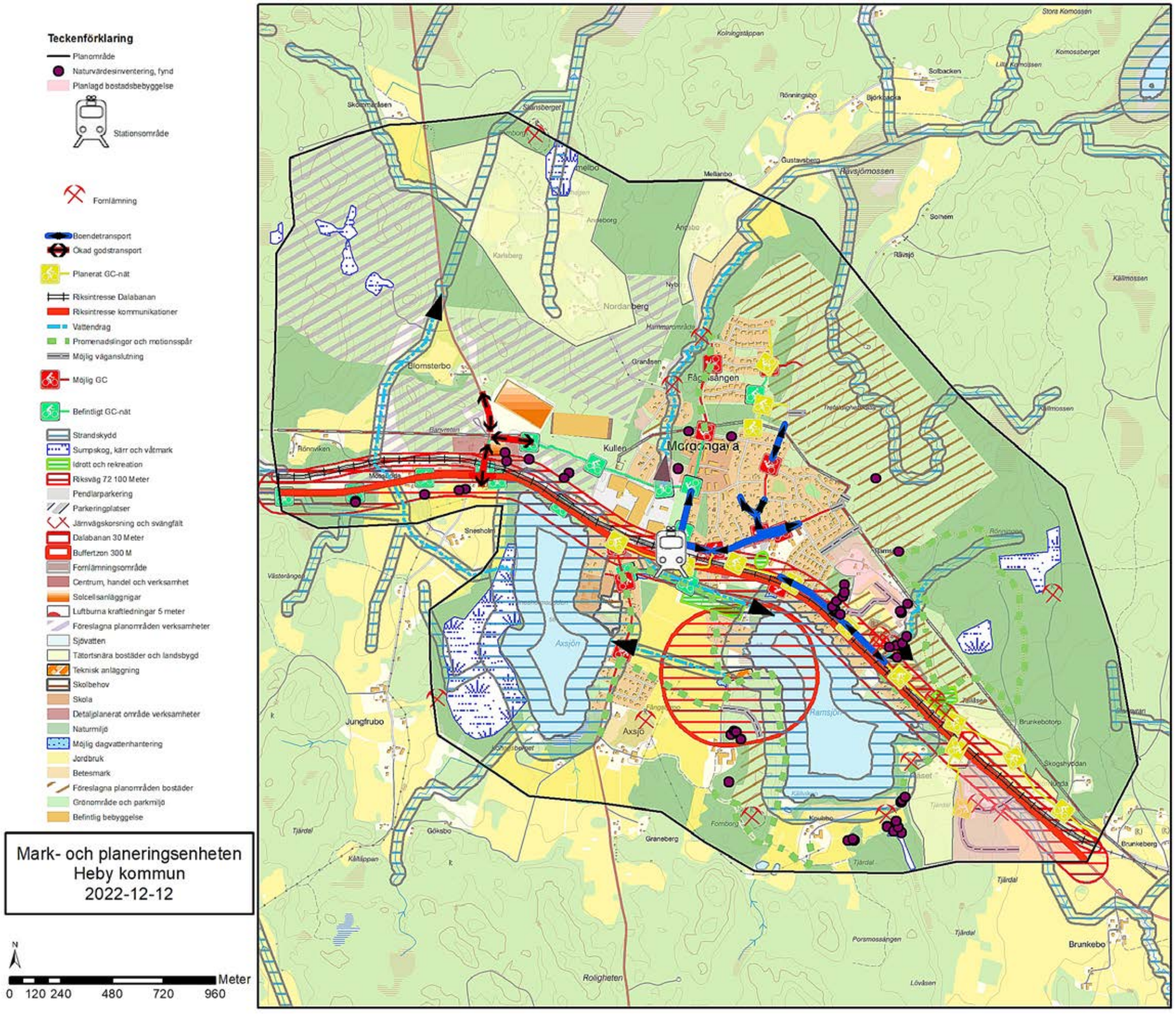

Plankarta, grön- och blåstruktur

Denna karta visar särskilda större sammanhängde områden för grön- och blåstruktur. Även privata mindre fastigheter och grönområden i den befintliga miljön utgör viktiga gröninslag och ekosystemtjänster för djur och människa.

Kartan visar områden som bevaras genom nuvarande form gällande naturmiljö, grönområden, jordbruksmark och vattendrag. Även i utvecklingsområden och i bebyggelsestrukturen, så ska anpassning ske till att främja en god livsmiljö och ekosystemtjänster. I synnerhet ska särskilt utpekade från naturvärdesinventeringen, för rekreationsmöjligheter, sammanhängande grön- och blåstruktur för avrinning, djur och växtlivs möjligheter till förflyttning beaktas.

Naturmiljö, och grön- och blåstruktur genom jordbruk dominerar tillsammans med befintlig bebyggd miljö plankartans förslag på mark- och vattenanvändning. Förändring genom ytterligare bebyggelsestruktur föreslås på begränsade delar för så god hushållning som möjligt samtidigt som det visar hur trängande allmänna intressen verksamhetsutveckling och bostadsförsörjning föreslås.

Byggnation ska och har anpassats efter naturliga avrinningsvägar och gröna och blåa korridorer enligt den strategiska miljöbedömningen. Trafikverkets riksintresse för kommunikationer och Dalabanan är rimligtvis den största barriären, inte bara för människor.

Kategorier

Naturvärdesinventeing, fynd:

Naturvärdesinventering, fynd

Naturvärdesinventeringsfynden hanteras under respektive delområde under bebyggelsestruktur. Här redogörs de som särskilt viktiga i kartan över grön- och blåstruktur.

Snesholm (se naturvärdeskarta, område 29 och 33)

Åker med flera åkerholmar och en blockig åsformation. Åsen är bevuxen med gamla tallar med pansarbark och platta kronor, likaså med gammal gran. Trädkontinuitet finns, likaså död ved, både liggande och stående. Piprör, blåbär, stensöta, sälg. Björkar med sotlav, aspar, ek, en, gran och gamla tallar på åkerholmarna. Dike längs med ett par av åkerholmarna.

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde med avseende på blockighet, gamla barrträd, vidkroniga pansarbarkstallar, åkerholmar med gamla träd, och ett dike. Artvärdet klassas som Visst med avseende på blåsippa och sotlav, men det är troligt att det finns fler naturvårdsarter.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Denna åsformation borde sparas i befintligt skick, möjligtvis något röjd. Spara död ved. Åsformationens träd är värdefulla i barrskogsnätverket i Morgongåva. Se plankarta som svarar mot åtgärd.

Naturområden vid södra fågelsången, område 21 NVI.
Halvöppen äldre granskog med grova klibbalar och gott om asp, sälg och björk, varav vissa också grova, samt ca 80-årig gran. I söder aspklon med mycket asp. Här finns även några grova tallar med pansarbark. Träd med bohål, även lite buskskikt med lönn och hägg. Relativt gott om både stående och liggande död ved, båge gran och löv. Bitvis blockigt. En bäck rinner genom området, med block, näckmossa och en forssträcka. Kransmossa indikerar kalkpåverkan.

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på Påtagligt biotopvärde, på grund av grova äldre träd, både asp, klibbal och björk, bäck och gott om död ved. Artvärdet sattes till Visst eftersom det fanns enstaka naturvårdsarter som kråka, tibast och granbarkgnagare och vissa arter av lågörtstyp som smultron, vårfryle och harsyra.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
I området finns gott om naturvärden och helst borde området undantas från exploatering. Om området ändå ska exploateras bör ändå bäcken, samt en ordentlig skyddszon till denna, sparas. Bäcken har naturvärden som är svåra att kompensera för om de påverkas. Gamla lövträd bör också prioriteras att sparas. Se plankarta som svarar mot åtgärd.

Vid betesmarken vid Knubbo söder om Ramsjön har nyckelbiotoper identifierats.

Beskrivning (15-16) Knubbo
Sumpskogsparti bestående av främst asp och hasselbuketter som omgärdar ett rinnande vatten. Hasselbuketterna i torrare lägen hade hasselticka och var omgärdade av blåsippa. Alsocklar, död ved, olikåldriga träd. Harsyra, piprör, smultron i fältskiktet.

Plankarta
Grön- och blåstruktur

Teckenförklaring

- Planområde
- Naturvärdesinventering, fynd
- Möjlig dagvattenhantering
- Grönområde och parkmiljö
- Promenadslingor och motionsspår
- Strandskydd
- Sumpskog, kärr och våtmark
- Idrott och rekreation
- Sjövatten
- Naturmiljö
- Jordbruk
- Betesmark
- Vattendrag
- Naturvärdesinventering
- Befintlig byggd miljö

Ortofoto färg 0,16 m upplösning

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

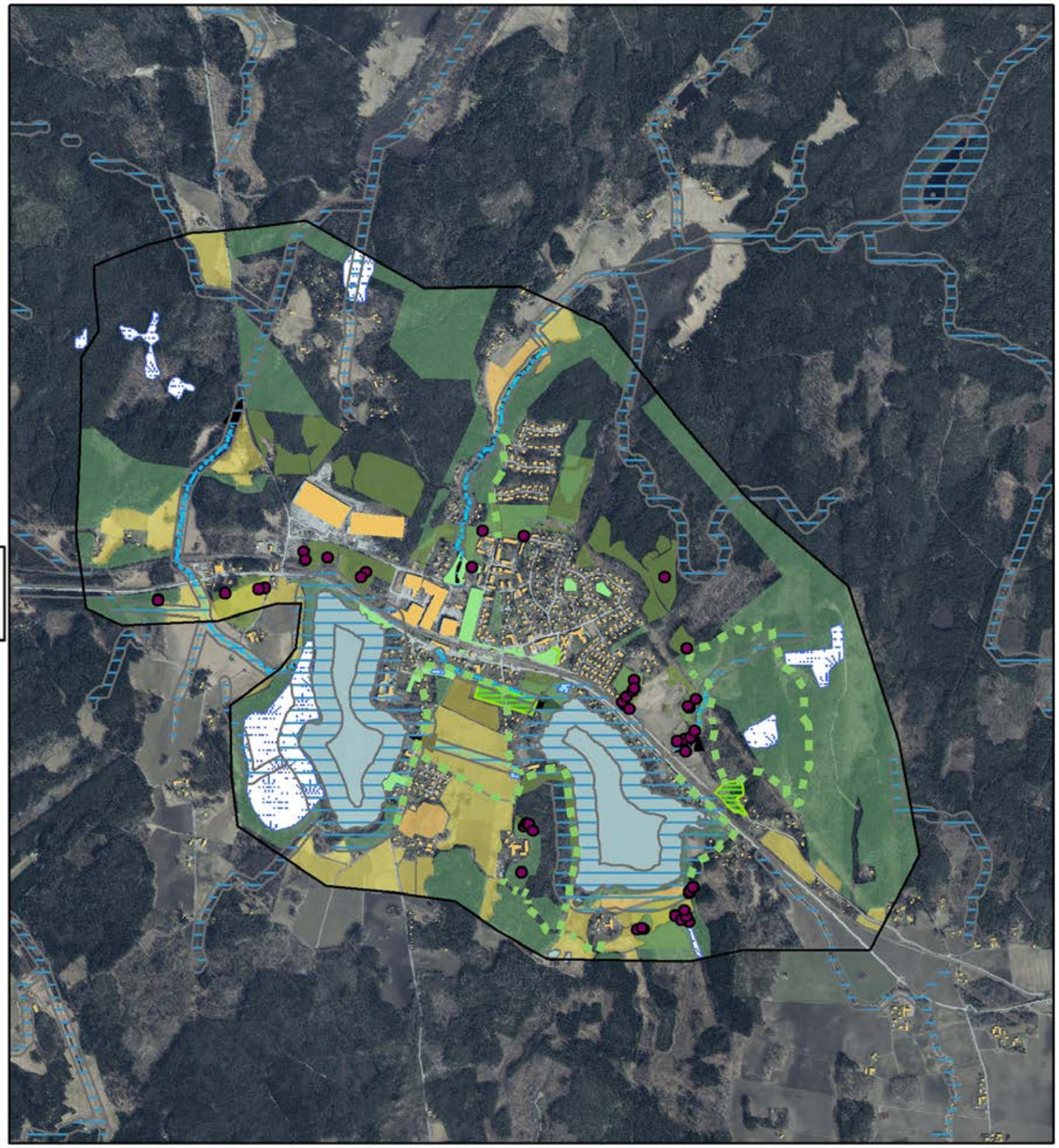

N

0 125 250 500 750 1 000 Meter

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde och ett Visst artvärde på grund av förekomst av signalarterna hasselticka och blåsippa.

Beskrivning
Beteshagar med åkerholmar och hasseldunge. Hasseldungen med gamla hasselbuketter, hasselticka, blåsippa och praktbrunört ligger längt NO i det utpekade området, Åkerholmarna och ett mycket välbetat bryn ligger i hästhagen närmast gården, i den södra av hagarna. Där finns björkar med sotlav, en och tall. Ärenpris, brunört och gökärt i fältskiktet.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 2. Bedömningen Högt naturvärde baseras på ett Påtagligt biotopvärde då betade hagar gynnar lågvuxen flora och därmed flera insektsarter som är beroende av dem. Gamla ljusa hasseldungar med hasselbuketter som har döda stammar kan hysa många naturvårdsarter och gynnar också markfloran med mosaikartat ljus. Det fanns inte mycket död ved, förutom enstaka döda enar och döda stammar i hasselbuketterna. Artvärdet bedöms som Påtagligt artvärde då så många naturvårdsarter kunde hittas även i slutet av november.

Hänsyn/skötselråd/förslag på kompensationsåtgärder
Hasseldungar med hasselticka och blåsippa har naturvärden och bör skyddas. Längst uppe i NO finns en dunge som ligger inklämd mellan skogsplanteringar, men med koppling med en beteshage i en riktning. Det finns också hasselbuketter med hasselticka och blåsippa i kanten av sumpskogen. Hasseldungar med hasselticka kan inte kompenseras, eftersom hasseltickorna kräver väldigt gamla hasselbuketter. Se betesmark- och naturmark på plankartan.

Möjlig dagvattenhantering:

Ytorna som pekas ut för dagvattenhantering är befintliga lågpunkter som inte bör planeras bort, utan istället stärkas i vattenhanteringen. Ytorna har viktiga funktioner för hantering av dagens vattennivåer men också i framtiden då dessa bedöms ytterligare stiga vid kraftigare regn. Områdena föreslås både utvecklas med dagvattendammar för fördröjning och rening av dagvatten och med promenadstråk och växtplanteringar för att även fungera som rekreationsområde. Det skulle bidra positivt till rening av sjöarna som har dålig ekologisk status och är kraftigt övergödda. Sjöarna har en viktig plats i Morgongåvas långsiktiga välmående. Under kapitel Planeringsförutsättningar och utvecklingsinriktning hittas ytterligare information om möjliga åtgärder vid platserna i form av dagvattenpark samt fosfordamm.

Övriga lågpunkter pekas ut som icke lämpliga för exploatering, utan istället för exempelvis jordbruk eller naturmiljö. Se skyfallskartering.

Hållbarhetslöfte

» *Återskapa hållbara livsmiljöer i sjöar och vattendrag.*

Grönområde och parkmiljö:

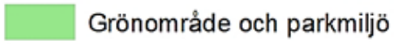

Utöver tätortens stora inslag av naturmiljö och skog så finns anlagd parkmark och grönområden som sköts aktivt av kommunen. Riktlinjer för lekparker och naturliga lekmiljöer från kommunens författningssamling är vägledande. Fastighetsägares ansvar för boendenära park är inte inkluderat i plankartan. Utöver det som pekas ut på plankartan så är även privata fastigheter och bostäder viktiga miljöer för boende men också som spridningsmiljöer samt ekosystemtjänster och del av Morgongåvas sammanhängande grön- och blåstruktur.

Intill Allévägen finns en grönyta med fruktträd. Under samrådsarbetet och medborgardialoger framkom starka önskemål att utveckla detta grönområde ytterligare för rekreation, vila och samvaro.

Hållbarhetslöfte

» *Bevara och öka biologisk mångfald i parker och grönområden.*

Idrott och rekreation samt promenadslingor och motionsspår

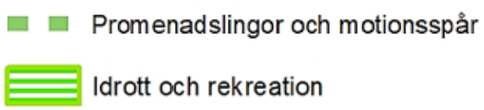

På plankartan pekas idrottsplats söder om järnvägen, grön mötesplats med ishockeyrink vid centrumområde, utegym och elljusspår ut som viktiga allmänna intressen för en god hälsa och god bebyggd miljö ut. Dessa värnas i framtida utveckling av Morgongåva och är en förutsättning för trivsel, social och ekonomisk hållbarhet.

På plankartan pekas även promenadslingor och motionsspår ut för samma ändamål. En stor del av Morgongåvas attraktivitet och identitet är landsbygdens inslag i tätorten och de mervärden som följer. Plankartan pekar både ut befintliga promenadslingor samt stråk som bör anläggas för att ytterligare förhöja befintliga värden.

I medborgardialogen framkom önskemål om fler gång- och cykelstråk. Gångstråk runt sjöarna skulle både öka tillgängligheten till dessa och tillvarata de värden sjöarna bidrar med. Kompletteras gångstråken med rastplatser och grillplatser skapas värdefulla tätortsnära rekreationsstråk och mötesplatser som alla i orten lätt kan ta sig till även utan bil.

I medborgardialogen föreslogs även ett gångstråk längs Rävsjöbäcken från Företagsparken, via Sågtorpet till Selmas stig.

Även elljusspåret utgör ett viktigt tätortsnära rekreationsområde. Vid utveckling av nya bostadsområden i närheten av elljusspåret bör även tillgängligheten till elljusspåret beaktas. Exempelvis om det uppstår lämpliga platser att utveckla nya kopplingar till bebyggelsen i form av gångvägar.

Strandskydd:

Strandskyddet gäller vid samtliga vattendrag, även anlagda sådana. I vissa fall är detta redan ianspråktaget, se beskrivning av respektive delområde. I annat fall vill kommunen hävda dispensskäl. Till absolut största del inskränks inte strandskyddet av planförslaget, utan integreras i utvecklingen.

Diken, markavvattningsföretag och båtnadsområden
I samband med planläggning av områden där det finns våtmarker eller annan mark där markavvattning kommer att krävas, måste det markavvattningsförbud som råder i Uppsala län vägas in i planeringsprocessen. Markavvattningsförbudet innebär ett hårdare bevarandeskydd. Våtmarksmiljöer är miljöer som lagstiftaren ansett vara särskilt värdefulla att bevara. I de områden i landet där mark- avvattningsförbud råder är avvägningen mellan olika intressen redan utförd och bevarandet av våtmarker har bedömts väga tyngre än t.ex. produktionsintresse, exploatering eller liknande. Det är Länsstyrelsen uppfattning att våtmarksmiljöer oavsett vilket naturvärde de har är en värdefull miljö som har ett eget värde i landskapet.

Inom planområdet finns ett flertal markavvattningsföretag:

» Gårdsjö invallningsföretag av år 1922 id nr UH 1177

» Ramsjöns sjösänkningsföretag av år 1942 id nr UH 750

» Rävsjöns vattenavledningsföretag id nr UH 143

» Vansjö-Gårdsjö vattenavledningsföretag av år 1985 id nr UH 143

» Vansjö, Gårdsjö, Molnebo m.fl. id nr UH 34

Markavvattningsföretag är att betrakta som juridiska personer och det är viktigt att inkludera dem i planläggningsprocessen.

Markavvattningsföretagen kan ha stor betydelse för kommande planering då både bebyggelse, avlopp och dagvattenhantering många gånger är beroende av väl fungerande markavvattningssystem i landskapet. Befintliga anläggningar är i regel inte anpassade för ytterligare belastning och det kan komma att kräva flertalet åtgärder för att upprätthålla den avvattnande funktionen i landskapet samt anpassa den för framtida behov. Befintliga markavattningsföretag har rätt att underhålla sina anläggningar. Det är viktigt i kommande planeringsprocesser beakta tillgängligheten till dikesanläggningen och inte exploatera så att möjligheten att underhålla anläggningen försvåras. I många fall kan juridiska processer vara nödvändiga för att komma till rätta med ansvar, utformning och underhåll.

Sumpskog, kärr och våtmark:

Sumpskogar, kärr och våtmark har ett särskilt skyddsvärde då det binder växthusgaser och är viktiga skyddsmiljöer för biologisk mångfald. Dessa är utpekade på plankartan där hänsyn krävs, men också ytterligare utredning.

Länsstyrelse och skogsstyrelse har inventerat detta men planeringsunderlaget är gammalt och nya bedömningar kan behövas. Materialet finns på länsstyrelsens planeringsunderlag, men det äldre källmaterialet finns där inte tillgängligt.

Vattenverksamhet är åtgärder som görs i ett vattenområde d.v.s. ett område som står under vatten vid högsta förutsebara vattenstånd som är ett 100-års flöde.

Definitionen innebär att våtmarker och sumpskogar är att betrakta som ett vattenområde. Utfyllnad av våtmarker och sumpskogar för att t.ex. skapa områden för exploatering kan därmed vara vattenverksamhet. Vissa åtgärder i strandområden, t.ex. anläggande av bryggor, utfyllnad och muddring kan också vara vattenverksamhet.

Hållbarhetslöfte

» *Bevara och återskapa våtmarker.*

Den största våtmarksförekomsten i Morgongåva finns vid Axsjöns östra rand, ett område nästan lika stort som själva sjön. Denna bevaras helt och hållet i plankartan.

Sjövatten:

Sjöarna i Morgongåva har ett särskilt skyddsvärde genom strandskydd men också i deras betydelse för Morgongåva.

Badplatser och sjöarna
Sjöarna är en viktig tillgång i Morgongåva, vilket även framkom i medborgardialogen. Detta bör tas tillvara och utvecklas än mer genom att utsikten mot sjöarna bevaras, att promenadstråk längs och runt sjöarna skapas och att befintliga rastplatser och badplatsen utvecklas vidare. En viktig det i att öka tillgängligheten till sjöarna är även att förbättra statusen i dem.

Planförslaget ökar möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormer för Ramsjön genom att fler fördröjningsytor föreslås och att mark för dagvattendammar pekas ut för rening av vattnet. Grönområden föreslås bevaras och utvecklas för hantering av ökad mängd dagvatten samt översvämningsvatten, vilket minskar belastningen på dagvattenledningar och utsläpp av förorenat vatten i recipienten.

Ramsjöns interna belastning har delvis åtgärdas genom reduktionsfiske, detta rör inte mark- och vattenanvändningen men återges här som informationspunkt.

Naturmiljö:

Morgongåvas landskap runt omkring tätorten är småbrutet med mindre arealer jordbruksmark insprängt i kuperad och blockrik skogsmark. Skogen består främst av barr- och blandskog. De två sjöarna, Axsjön och Ramsjön, är viktiga för landskapsbilden och friluftslivet i Morgongåva. Förutom att vara livsmiljö för biologiska mångfald skapar naturen omkring och i Morgongåva ett stort värde för samhället genom möjlighet till friluftsliv, rekreation och besöksnäring.

Plankartan pekar ut sammanhängande områden för naturmiljö som värnas och bevaras i viktningen mellan olika allmänna intressen i mark- och vattenanvändning. Även föreslagna planområden för bebyggd miljö ska och kommer innehålla områden planlagda för grön- och blåstruktur. Det rör exempelvis vattendrag eller särskilt viktiga miljöer och biotoper identifierade i naturvärdesinventeringen.

De tätortsnära skogarna och jordbruksmarken bidrar både med rekreationsvärden och till landskapsbilden i Morgongåva. Vid utveckling av orten bör stor hänsyn tas till dessa värden så att till exempel viktiga lekmiljöer och rekreationsområden bevaras och utvecklas. I ett nytt bostadsområde kan det till exempel innebära att skogspartier bevaras mellan olika kvarter. Dessa skogspartier bidrar både till boendemiljön och kan ha potential att utvecklas till bostadsnära rekreations- och lekmiljöer.

Genom det generella biotopskyddet från Naturvårdsverket ges åkerholmar, alléer, stenrösen samt småvatten och våtmark ett särskilt skydd. Detta måste hanteras i detaljplaneläggning. Exempel är bäckravinen Lilla Ramsjö, fångstgropen vid Kohagsberget och Allén vid företagsparken.

Jordbruksmark och betesmark:

Den aktivt hävdade jordbruksmarken söder om riksväg 72 är en stor tillgång för orten som kulturmiljö samt ur regionalt och nationellt perspektiv för livsmedelsproduktion och djurhållning. Det bidrar även med ekosystemtjänster som vattensväljande förmåga i landskapet, vattenfördröjning och biologisk mångfald med mera. Genom plankartan stärks och lyfts jordbruksmarken som tillgång och bevarandevärde för människa och natur i och kring Morgongåva. Detta är en del av viktningen kring varför Heby kommun anser annan mark som mer lämplig och ändamålsenlig för exempelvis det trängande allmänna intresset bostadsförsörjning.

Hållbarhetslöften

» *Bevara bete och slåtter i jordbrukslandskapet.*

» *Öka hänsyn till biologisk mångfald i fysisk planering*

Vattendrag:

Vattendrag innebär naturliga bäckar, avrinning och vattenvägar. Men också anlagda sådana genom dikningar och markavvattningsföretag. Plankartan visar rinnvägarna genom Morgongåva. Strandskyddet skyddar dessa från förändring, och detta sammanfaller ofta med exempelvis båtnadsområden och höga naturvärden som våtmark eller nyckelbiotoper.

Topografiska kartan visar en koppling mellan Axsjön och Ramsjön genom dikningen över jordbruksmarken. Denna är dock torrlagd och det flödar sällan vatten mellan sjöarna.

Plankarta, transportinfrastruktur

Kartan nedan syftar till att illustrera transporter och rörelse i, kring och genom Morgongåva. Enligt kommunens översiktsplan så ska ny bebyggelse främst komplettera och använda befintligt vägnät och infrastruktur. Det finns dock flertalet utmaningar i hur detta kan utvecklas trafiksäkert och hållbart, se mer under kapitel Planeringsförutsättningar och utvecklingsinriktning.

Kategorier:

Stationsområde och målpunkter:

Målpunkterna som pekas ut på kartan är de som bedöms ligga till grund för flest transporter via gång- och cykel men även bil. Dessa är, österifrån, motionsspår och utegym, fornlämningsområde, gamla campingen, gröna mötesplatsen och livsmedelsaffär, idrottsplats, stationsområde, företagsparken, skolan, badplatserna och logistikbyggnaderna.

Målpunkterna är viktiga att bevara samt utgör också grund för hur transporten inom och genom orten bör planeras. Även promenadslingorna faller inom denna kategori.

Boendetransport:

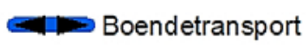

De utpekade rörelsestråken är vägnät som idag är starkt kopplade till stationsområdet genom gång- och cykel, men också bilburen trafik genom den centrala järnvägskorsningen. De områden som pekas ut som lämpliga för framtida bostads- och verksamhetsbebyggelse kan försörjas av redan befintligt vägnät, men det kommer i sådana fall att ytterligare öka belastningen från olika trafikslag på dessa vägar. Rörelsestråken grenar av och försörjer bostadsområden längs vägen samt utåt från morgongåva station fortsatt från det som illustreras på kartan. Samtliga områden som pekas ut ligger inom 10 minuter med cykel från stationsområdet.

Både för möjligheten till ökad boendetransport samt anslutning till eventuella planområden så visar kartan ortens huvudsakliga och gena stråk som ansluter till stationsområdet. Detta möjliggör hela-resan och hållbara transporter som beskrivits i planens textdelar.

Godstransport:

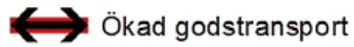

Även västra järnvägskorsningen och busshållplatsen vid korsningen mellan väg 72 och Molnebovägen är viktig för transportförsörjningen för boende, godstrafik samt kopplingen norrut i kommunen.

Ökade godstransport kan väntas vid korsningen mellan väg 72 och Molnebovägen vid ytterligare verksamhets- och arbetsplatsexpansion. Trafikutredningar ska göras vid eventuell detaljplanering och nuvarande logisitikbyggnader har använts som en schablonberäkning genom Trafikverkets mätningar för godstrafiken bedöms öka. För detta har även mark reserverats under kategori ”järnvägsövergång och svängfält”, denna mark bör inte användas till annat än trafikåtgärder för ett säkrare och flödesfritt Morgongåva.

Genom projektet Hållbara transporter samarbetar Heby kommun med Region Uppsala och ett flertal företag verksamma i Morgongåva med syfte att förbättra trafiksituationen och transporterna med målet om ett hållbart transportsystem för person- och godstrafik i Morgongåva.

Möjlig väganslutning:

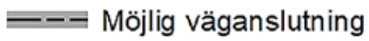

Riksintresse Dalabanan och buffertzon:

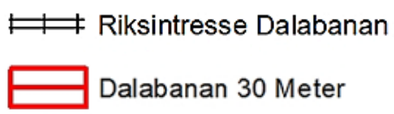

Dalabanan är av nationell betydelse och sträcker sig mellan Uppsala och Mora. Den pekas ut på plankartan för fortsatt befintlig användning med hänsyn till riksintresse för kommunikationer, och för fortsatt möjlighet och utökning av hållbara transporter. En 30 meter buffert har inarbetas på karta då detta område kräver särskild hänsyn till riskutredningar för räddningstjänstens framkomst.

Riksintresse kommunikationer och buffertzon RV72:

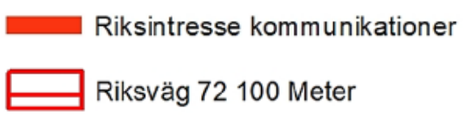

Väg 72 utgör förbindelse mellan regionala centra, vilket innebär att vägen är av särskild regional betydelse. Väg 72 ingår i det regionala vägnätet och är en dela av förbindelsen mellan Borlänge/Falun och Uppsala.

De regionala huvudstråken är mycket viktiga för hela orten, för arbetsliv, boende, pendling och alla andra aktivitet som kräver transport. Detta huvudstråk har även viktiga regionala och nationella funktioner för långväga och mellankommunal trafikförsörjning. Detta gäller privata resor, buss- och järnväg, arbetspendling och godstrafik.

En 100 meters buffert har inarbetas på kartan efter trafikverkets yttrande i samråd där buller- och risker från vägen, samt påverkan på vägen från detaljplan behöver utredas.

Planerat GC-Nät:

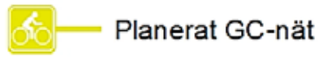

Denna kategori visar planerat gång- och cykelanläggningar med beslut om genomförande samt detaljplanerade där markanvändningen är avsatt för gång- och cykelväg.

Trafikverket ska anlägga ny GC-väg mellan Brunkullsvägen och Gamla Landsvägen. Kommunen ska se över så att Brunkullsvägen är möjlig att ta sig fram på ett bra sätt för gång- och cykeltrafikanter. Inom ett par år ska det finnas sammanhängande gång- och cykelmöjligheter mellan Sala – Heby – Morgongåva – Vittinge. Genom Morgongåva centrum och centrala järnvägsövergången planeras alltså åtgärder även där.

Detaljplanerat GC-stråk finns i Fågelsången, och i Wibecks äng/Näset. Detta motiverar förslaget på utökad bebyggelsestruktur i anslutning till befintliga miljöer för en god hushållning och samordning av resurser.

Möjlig GC:

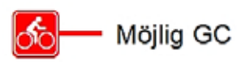

Heby kommun tar med önskemål om ytterligare GC-väg längs Nyängsvägen i dialoger med Regionen.

Befintligt GC-nät:

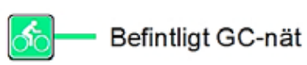

Heby kommun har som ambition att det ska gå att gå och cykla säkert längs med hela södra stråket. Se mer under avsnitt Planeringsförutsättningar och utvecklingsinriktning. Det befintliga GC-nätet är relativt välutvecklat och det går att ta sig säkert och gent mellan stationsområde och de stora arbetsgivarna

Plankarta Infrastruktur och transport

Teckenförklaring

- Planområde
- Promenadslingor och motionsspår
- Idrott och rekreation
- Stationsområde
- Målpunkter
- Boendetransport
- Ökad godstransport
- Planerat GC-nät
- Möjlig GC
- Befintligt GC-nät
- Möjlig väganslutning
- Riksintresse Dalabanan
- Riksintresse kommunikationer
- Riksväg 72 100 Meter
- Pendlarparkering
- Parkeringplatser
- Järnvägskorsning och svängfält
- Dalabanan 30 Meter
- Buffertzon 300 M
- Solcellsanläggnigar
- Luftburna kraftledningar 5 meter
- Teknisk anläggning
- VA-anslutning Reningsverk

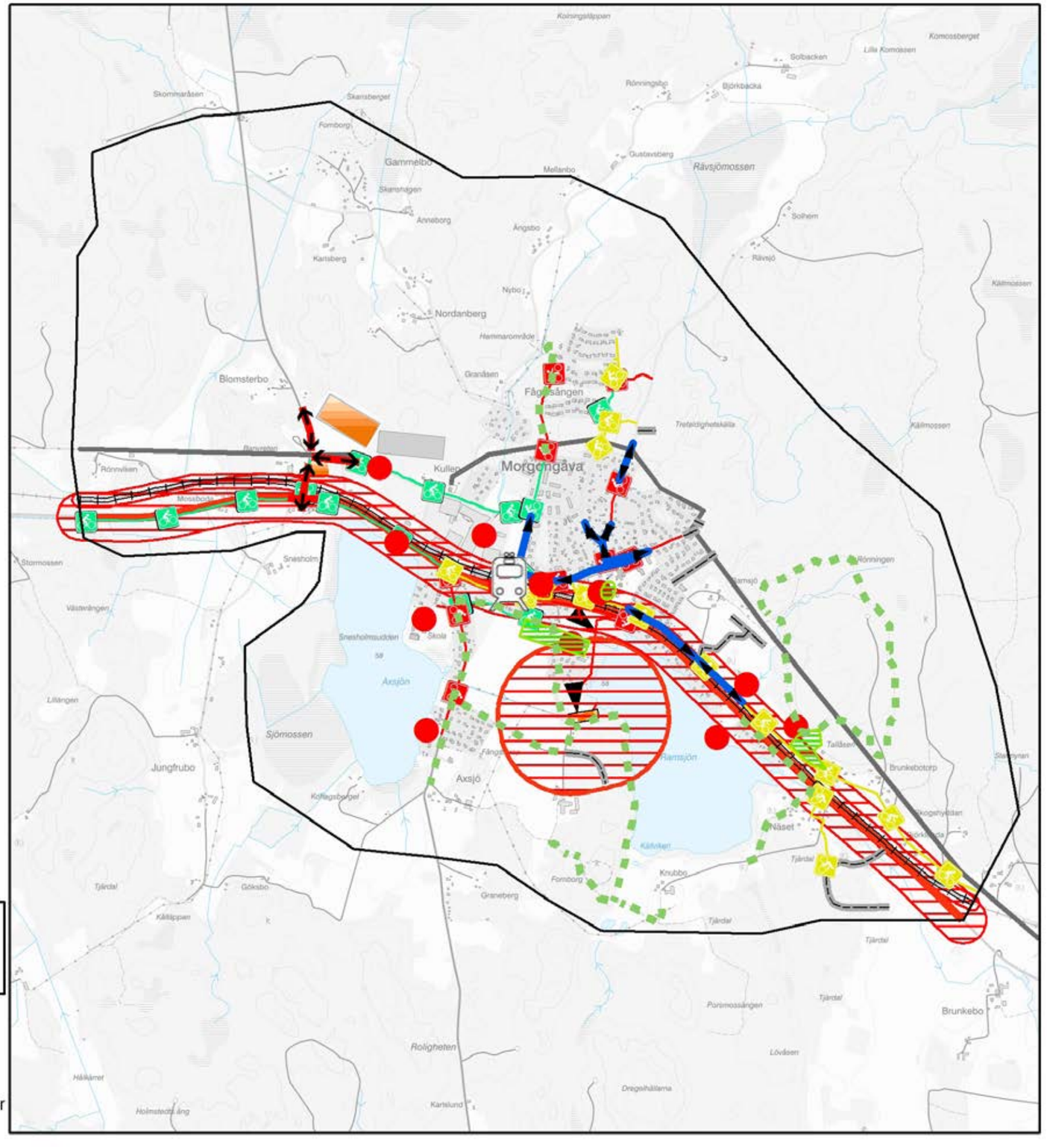

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

N

0 125250 500 750 1 000 Meter

genom tidigare insatser. Söder om järnvägen finns separat GC-väg till skolområde och norr om järnvägen upp till bostadsområde via Allévägen och Ramsjövägen. Ramsjövägen behöver dock upprustas och linjemarkeras.

Pendlarparkering:

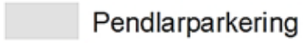

Parkeringsplatser:

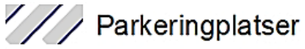

Parkeringsplatser till verksamhet eller bostad löses inom egen fastighet av fastighetsägare. Planområdena är anpassade för att kunna hantera transportfrågor, och den bebyggda miljön kan anpassas efter detta. Gatustuktur och bostadsutformning behandlas därför inte i denna FÖP, det anses av Heby kommun mer lämpligt att göra detta i detaljplaneskede och i samråd med planintressent.

Under år 2021 inträdde en ny reglering från Boverket vid bygglovsansökan som stipulerar att:

- Nya bostadshus med fler än 10 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha ledningsinfrastruktur (förberedelse med tomrör eller liknande) till alla parkeringsplatser.
- Övriga nya uppvärmda byggnader (ej bostadshus) med fler än 10 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha ledningsinfrastruktur till 20 procent av parkeringsplatserna och minst en laddningspunkt för elfordon.
- Reglerna ska även tillämpas vid så kallad ombyggnad (påtaglig förnyelse) av en byggnad.
- För ouppvärmda byggnader ställs inga krav.

Sedan tidigare gäller även följande retroaktiva krav för vissa byggnader:

- Uppvärmda byggnader, som inte är bostadshus, med fler än 20 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha minst en laddningspunkt för elfordon senast den 1 januari 2025.
- För ouppvärmda byggnader och bostadshus ställs inga retroaktiva krav.

På plankartan är även företagsparkens västra parkering utpekad, då arbetspendling tidigare istället har parkerat längs Tjusarvägen. Parkeringsövervakning är under arbete för att komma tillrätta med problemet.

Vid en utbyggnad av livsmedelsbutik behöver sannolikt parkeringssituationen ses över, detta blir också ett tillfälle att ta ett större grepp kring Ramsjövägens utformning.

Pendlarparkeringar för cykel och personbilar bedöms tillräcklig i dagsläget. Vid detaljplanering av föreslagna bostadsområden så behöver även parkeringssituationen vid Morgongåva station beaktas för att säkerställa möjligheten till hela-resan-perspektiv och hållbara transporter.

Järnvägskorsning och svängfält:

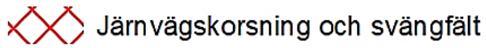

På plankartan har mark reserverats för lösningar till den problematik som föreligger på Trafikverkets anläggningar och ansvar. Det gäller de två järnvägskorsningarna där svängfält kan lindra konflikterna i de fall Trafikverket inte ser planskildhet som prioriterat.

Luftburen kraftledning med buffertzon, solcellsanläggning och offentlig laddpunkt:

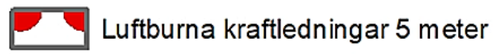

Kartorna ovan visar luftburna kraftledningar, större solcellsanläggningar och offentlig laddpunkt. Kraftledningarna har en buffertzon på 5 meter åt vardera håll på plankartan. Vid en framtida utbyggnad så är det elnätsansvarig aktör, region eller lokalnät, som ansvarar för koncessionsansökan och därmed linjedragning samt luftkabel eller markförläggning. Regionnätsledningen har en ledningsgata väst-öst på kartan ovan, vid en framtida utbyggnad är det viktigt att geografiska intrånget blir så litet som möjligt sett till boendemiljön men också att kommunen underlättar så mycket som möjligt vid elnätsägarens samråd då elbehovet väntas öka kraftigt.

Detta gäller även vid tilltänka planområden, att hänsyn tas till kraftledningsstation och kraftledningsanslutning i samråd med elnätsaktör. Se ytterligare riktlinjer och information i kapitel Planeringsförutsättningar och utvecklingsinriktning. Det anses inte lämpligt att kommunen i denna plan pekar ut förslag på ledningsgator, då det endast blir spekulativt och kommunen själv inte har rådighet över detta.

Energiproduktionen i Morgongåva ökar ytterligare framöver då ny logistikbyggnad även den har större solcellsanläggningar på taket liknande det som visas på plankartan ovan.

Teknisk anläggning:

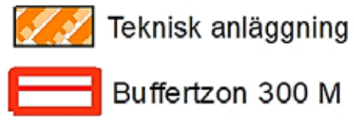

Reningsverk

Det kommunala reningsverket är vid gott skick, väl dimensionerat och försett med biologisk rening. Runt reningsverket har sedan samrådet en buffertzon om 300 meter förtydligats på plankartan. Detta är en grov uppskattning och den främsta olägenheten för människors hälsa är lukt. Äldre underlag från Boverket ger generella rekommendationer på mellan 100 – 500 meter, men det behöver bedömas från fall till fall. Buffertzonen på kartan visar det område där hänsyn kan komma att krävas.

Plankartan visar även huvudsaklig anslutning till och från reningsverket.

Övrig infrastruktur och allmänna intressen:

Potentiellt förorenade områden
Länsstyrelsens MIFO kartering i följande länk visar potentiellt förorenade områden.
https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=ed0d3fde3cc9479f9688c2b2969fd38c

Det pekas inte ut på plankartan då det inte är fastslagna eller fastslagna gränser utan behöver utredas ytterligare vid eventuell planläggning eller förändring av markanvändningen. Vid varje senare ärende så ska EBH-kartan ovan kontrolleras och vid behov undersökas på plats. Företagsparkens tidigare industriområde klassas som stor risk, vid södra Tjusarvägen identifierades en plantskola och vid Molnebovägen en tidigare deponi som måttlig risk vid MIFO inventeringen.

Förorenade områden kan finnas på flera platser i Morgongåva. MIFO karteringen beskriver att
det exempelvis kan gälla platser där det finns eller har funnits bensinstationer, verkstäder eller fabriker. Detta är något som behöver inventeras ytterligare, och vid behov ska mark och/eller byggnader saneras.

Förorenade områden klass 2 innebär att det är angeläget att området undersöks.

Ur ett länsperspektiv.

Företagsparken	Verkstadsindustri - med halogenerade lösningsmedel - 2
Avfallsdeponi, farligt/icke-farligt avfall	Molnebo - 3
Plantskola	Tjusarvägen - 3
Plantskola	Gamla campingen - 4
Länsstyrelsens EBH-karta visar den länsövergripande inventeringen.	

Hög infrastruktur och bebyggd miljö
Försvarsmaktens influensområde för luftrum: Minimum Sector Altitude-yta (MSA) för Uppsala flygplats och alltså samrådsområde för höga objekt till Luftfartsverket samt försvarsmakten.

Fornlämningar

Fornlämningar har tydliggjorts som planeringsunderlag till granskningshandlingen, dessa visas på plankartan över förutsättningar som symbol. Kulturmiljölagen gäller och på webkartan Fornsök kan fördjupad information hittas. https://app.raa.se/open/fornsok/
I föreslagna planområden med kända fornlämningar hanteras dessa i beskrivningen och på karta.

Under Planeringsförutsättningar och utvecklingsinriktning så hittas generella riktlinjer om kulturhistorisk värdefull miljö.

Elektromagnetiska fält

Vid framtida exploatering så ska hänsyn till elektromagnetiska fält tas för att minska hälsorisker, vid etablering eller ombyggnation av byggnation eller verksamhet som avger elektromagnetisk strålning så ska denna anpassas för att inte påverka befintlig och framtida boende- och levnadsmiljö.

Boverket beskriver på PBL kunskapsbanken att det inte finns några nationella riktvärden som preciserar vilken exponeringsnivå från magnetfält som kan anses vara tolerabla i samband med fysisk planering.

På plankartan har en buffertzon om 30 meter från järnväg samt 5 meter från vardera sida om den luftburna mindre regionnätsledningen markerats ut.

Klimatanpassning efter ras, skred, risker och erosion beskrivs i planens utvecklingsinriktning och planeringsförutsättningar samt miljökonsekvensbeskrivningen. Granskningskartan har anpassats efter klimatrelaterade risker enligt beskrivningen genom plandokumentet och i den platsspecifika mark- och vattenanvändningen. Allmänna intressen som föranleder stadigvarig vistelse, aktivitet och bebyggd miljö har styrts ifrån klimatrelaterade risker. Det är viktigt att detta följs, då det blir både svårare samt mer riskfyllt att anpassa i efterhand.

Plankarta, bebyggelsestruktur

I detta avsnitt beskrivs utpekade utvecklingsområden för bostäder och verksamhetsutveckling. Varje utpekat område motsvarar ett föreslaget planområde där bebyggd miljö kan inrymmas. Planområden innebär inte bostäder över hela föreslagen yta. Områdestexterna beskriver kommunens syn på den föreslagna utvecklingen för respektive område genom övergripande lokaliseringsprövningar och hänsyn till planeringsförutsättningar och allmänna intressen i hela tätorten.

Kartan nedan visar planförslaget för framtida bebyggelsestruktur. Detta inbegriper bebyggd miljö för bostadsändamål, verksamhetsändamål, rekreation, handel med mera. Först visas övergripande struktur, som har framarbetas med hjälp av den strategiska miljöbedömningen, grön – och blåstruktur samt transportinfrastruktur och övriga allmänna intressen. Efter detta visas respektive delområde, med en beskrivning om planeringsförutsättningar samt kommunens syn på hur mark- och vattenanvädningen över områden bör utvecklas och varför.

Alla plangränser på denna karta är ungefärliga, och prövas i detalj vid senare planering. Denna FÖP pekar ut lämpliga planområden för olika ändamål i vägledande syfte. En färgkodning över planområde innebär inte att hela ytan ska ianspråktas för exempelvis bebyggd miljö, utan att planområdet delvis bör kunna inhysa bebyggd miljö utifrån lokalisering och strategisk markanvändning.

Eventuella skisseringar visar endast illustrationer av möjliga varianter av senare planering för att visa planområdets möjlighet och hur olika intressen kan samspela på platsen. Skulle senare detaljplanering visa att annan utformning är mer lämplig ska det inte tolkas som ett avsteg från plankartan. Mark för bostadsändamål har samma kartkategori och teckenförklaring, men ligger i olika skeden beroende på när i tid utveckligen kan och bör ske. Detta beskrivs för respektive planområde.

Föreslagna planområden verksamheter:

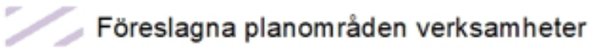

Lilastreackade områden visar områden som föreslås prövas i detaljplan för att möjliggöra verksamhetsutveckling. Ytorna har samma kartkategori och teckenförklaring, men ligger i olika skeden beroende på när i tid utveckligen kan och bör ske. Detta beskrivs för respektive planområde.

Alla plangränser på denna karta är ungefärliga, och prövas i detalj vid senare planering. Denna FÖP pekar ut lämpliga planområden för olika ändamål i vägledande syfte. En färgkodning över planområde innebär inte att hela ytan ska ianspråktas för exempelvis bebyggd miljö, utan att planområdet delvis bör kunna inhysa bebyggd miljö utifrån lokalisering och strategisk markanvändning.

Tätortsnära bostäder och landsbygd:

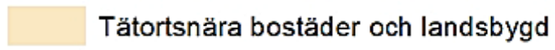

Tätortsnära bostäder och landsygd är områden där det idag saknas detaljplan, men där Heby kommun vill tydliggöra att tätortsnära boende på landsbygden uppmuntras och först bör prövas genom förhandsbesked.

Skola och skolbehov:

Mark för skola och mark reserverad för eventuellt framtida behov om orten fortsätter växa i invånarantal.

Detaljplanerat område verksamheter:

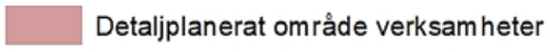

Denna färgkodade kategori visar mark som är detaljplanerat för olika typer av verksamhetsutveckling vid tidpunkt för granskning av denna fördjupning.

Detaljplanerat område bostäder:

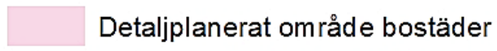

Transaprent beiga områden är detaljplanelagda områden för bostadsändamål med tillhörande byggrätter. Byggrätterna är ungefärligt utplacerade på plankartan för att visa strukturen och de möjligheter som finns idag för att söka bygglov. Planområdena innehåller även andra intressen, här hänvisas till respektive plankarta och kontakta Heby kommun.

Föreslagna planområden bostäder:

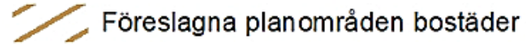

Brunstreckade områden visar områden som föreslås prövas i detaljplan för att möjliggöra bostadsförsörjning. Mark för bostadsändamål har samma kartkategori och teckenförklaring, men ligger i olika skeden beroende på när i tid utveckligen kan och bör ske. Detta beskrivs för respektive planområde.

Alla plangränser på denna karta är ungefärliga, och prövas i detalj vid senare planering. Denna FÖP pekar ut lämpliga planområden för olika ändamål i vägledande syfte. En färgkodning över planområde innebär inte att hela ytan ska ianspråktas för exempelvis bebyggd miljö, utan att planområdet delvis bör kunna inhysa bebyggd miljö ut lokalisering och strategisk markanvändning.

Befintlig bebyggd miljö:

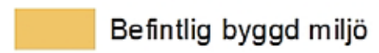

Ny bebyggelse ska bygga vidare på befintlig struktur. Se vidare beskrivning under dokumentets delar Planeringsförutsättningar och utvecklingsstrategi.

Hasselgården:
Projeket hasselgården vid korsningen Ramsjövägen/ringvägen har nu uppförts i trä och består av 28 hyresrättsbostäder med primiärinflyttning höst/vinter 2021.

Fornlämningar, fornlämningsområde och kulturarv:

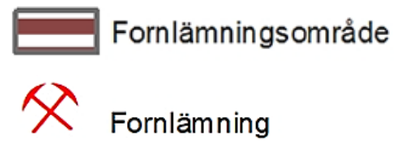

Dessa kategorier visar kända fornlämningar som skyddas enligt kulturmiljölagen samt vid Lilla Ramsjö även tillhörande skyddsområde.

Plankarta
Bebyggelsestruktur

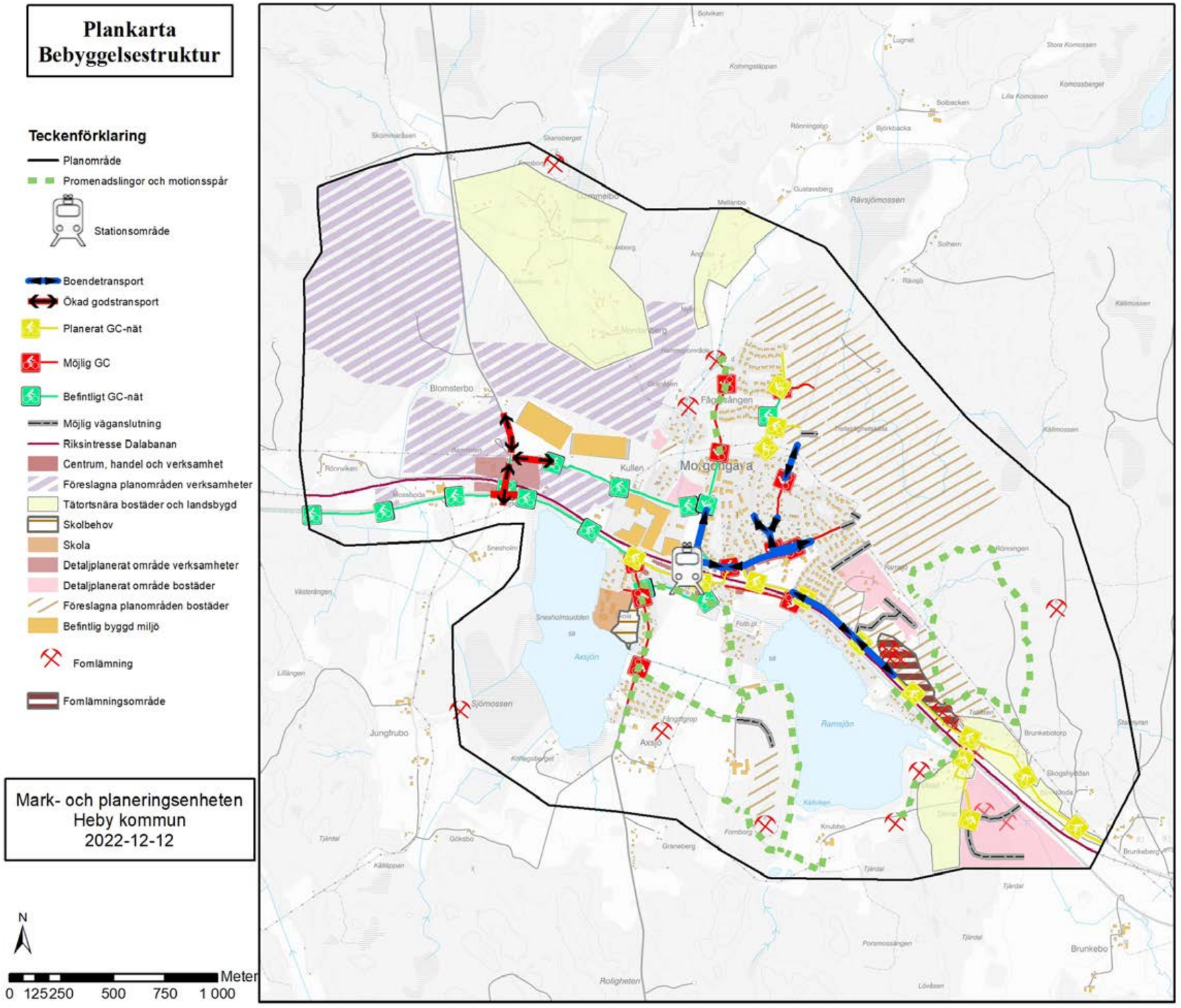

Teckenförklaring

- Planområde
- Promenadslingor och motionsspår
- Stationsområde
- Boendetransport
- Ökad godstransport
- Planerat GC-nät
- Möjlig GC
- Befintligt GC-nät
- Möjlig väganslutning
- Riksintresse Dalabanan
- Centrum, handel och verksamhet
- Föreslagna planområden verksamheter
- Tätortsnära bostäder och landsbygd
- Skolbehov
- Skola
- Detaljplanerat område verksamheter
- Detaljplanerat område bostäder
- Föreslagna planområden bostäder
- Befintlig byggd miljö
- Fornlämning
- Fornlämningsområde

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

N

0 125250 500 750 1 000 Meter

Delområden bebyggelsestruktur

Centrala Morgongåva

Centrumutveckling

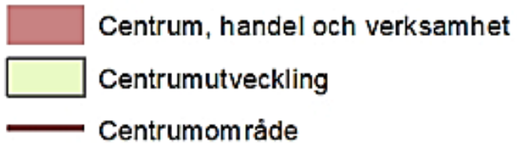

Det skrafferade området ovan visar befintligt centrumstråk för vidareutveckling. Området är svårhanterligt och svårplanerat då befintlig byggd miljö saknar detaljplan. Den äldre miljön blir därför svår att hantera sett till nya och skarpare krav på hänsyn till risk, buller, vägar med mera. Däremot har två utvecklingsområden identifierats där det västra är en tidigare grusyta som föreslås utvecklas för torghandel. Det östra är en förlängning av den befintliga miljön som identifierats som möjlig med hänsyn till strandskydd, naturvärden, dagvattenhantering med mera. Vid planläggning föreslås antingen samhällsfastighet, samlingslokal alternativt verksamhet för kommersiell service, handel och centrum eller en kombination av ovanstående.

Kartan visar befintlig byggd miljö för verksamheter, kommersiell service, centrum och magasin vars användning bör bibehållas och dessa har i flera fall även höga kulturhistoriska värden. Kartan visar även parkeringsytor, gång- och cykelmöjligheter samt ytan som anges för att möjliggöra en ombyggnad av korsningen mellan väg 72 och Ramsjövägen med svängfält.

Under samrådet framkom att kommersiella verksamheter på orten bör inarbetades mer utförligt. Nordväst om Ramsjön övergår området längs väg 72 till en centrumbildning längs genomfarten. Tidigare fungerade vägen som en affärsgata med centrumbebyggelse. Idag finns utöver livsmedelsbutik även flertalet restauranger, träningslokaler, regional godisbutik, veterinär, frisör, laddstation med mera.

Centrumstråket bör utvecklas mot er mer sammanhängande struktur, från Ramsjövägen och ner till sjöarna. Centrumstråket fungerar både som regional genomfartsled för person- och godstrafik, boendependling och kommersiell service för boende och passerande. Detta mångfunktionella användande är både en möjlighet och målkonflikt. Trafiken ska samtidigt flyta på fritt, samt uppmuntra till stopp. Den försörjer godstrafik och boendemiljöerna. Det finns visst utrymme för verksamhets-, bebyggelse- och torgutveckling. Det kräver dock senare detaljplanering där nuvarande funktioner och struktur planläggs efter nuvarande användning i vissa områden, medan andra planläggs för nytt behov.

De två centrala servicepunkterna Ramsjövägen vid livsmedelsbutiken och längs väg 72 vid diversebutik och restaurang behöver en starkare koppling, med tågstationen som nav och centrumförbindelse samt ett torg där invånarna kan mötas och handel bedrivas. Det är även viktigt att bevara de äldre godsmagasinen i orten som vittnar om industrihistorien.

Naturmiljön i östra kanten är kärrtorv vilket inte är fördelaktigt för byggnation. Denna har även inventerats efter naturvärden (område 14 naturvärdesinventering) och består av björk- och videdominerad sumpskog med inslag av al och viss sockelbildning nära sjön. Blomsterlupin, kanadensiskt gullris, uppländsk vallört, kirskål och hallon observerades nära vägen. Vass växte mitt i området. Det tätare trädpartiet bestod av sälg, björk och asp, med få örter på marken förutom eventuellt humleblomster. Ett dike rann igenom det partiet.

Naturvärdesklass 4. Bedömningen baseras på Visst biotopvärde då närhet till sjön, permanent markfuktighet och trädsocklar är biotophöjande karaktärer, men trädens åldrar drar ner värdet. Obetydligt artvärde då inga naturvårdsarter påträffades.

Riktlinje

» *Inom centrumområdet kan och bör planering av mångfunktionell bebyggelse bidra till att genomfarten utvecklas till att även fungera som ett centrumstråk med möjligheter till sociala mötesplatser, kultur och handel.*

» *Centrumstråket bör utvecklas och bindas samman. Åtgärder som stärker centrumstråket ska prioriteras samtidigt som trafiksäkerheten inte ska påverkas negativt.*

» *Åtgärder för centrumutvecklingen bör också inriktas på att utveckla den befintliga miljön i genomfarten. För boende och passerande bör genomfarten upplevas välkomnande för att ytterligare höja Morgongåvas attraktivitet och livsmiljö. Exempelvis genom trädplanteringar, skyltning till rekreations- och besöksmål eller andra målpunkter och värdefulla miljöer.*

Plankarta Centrumutveckling

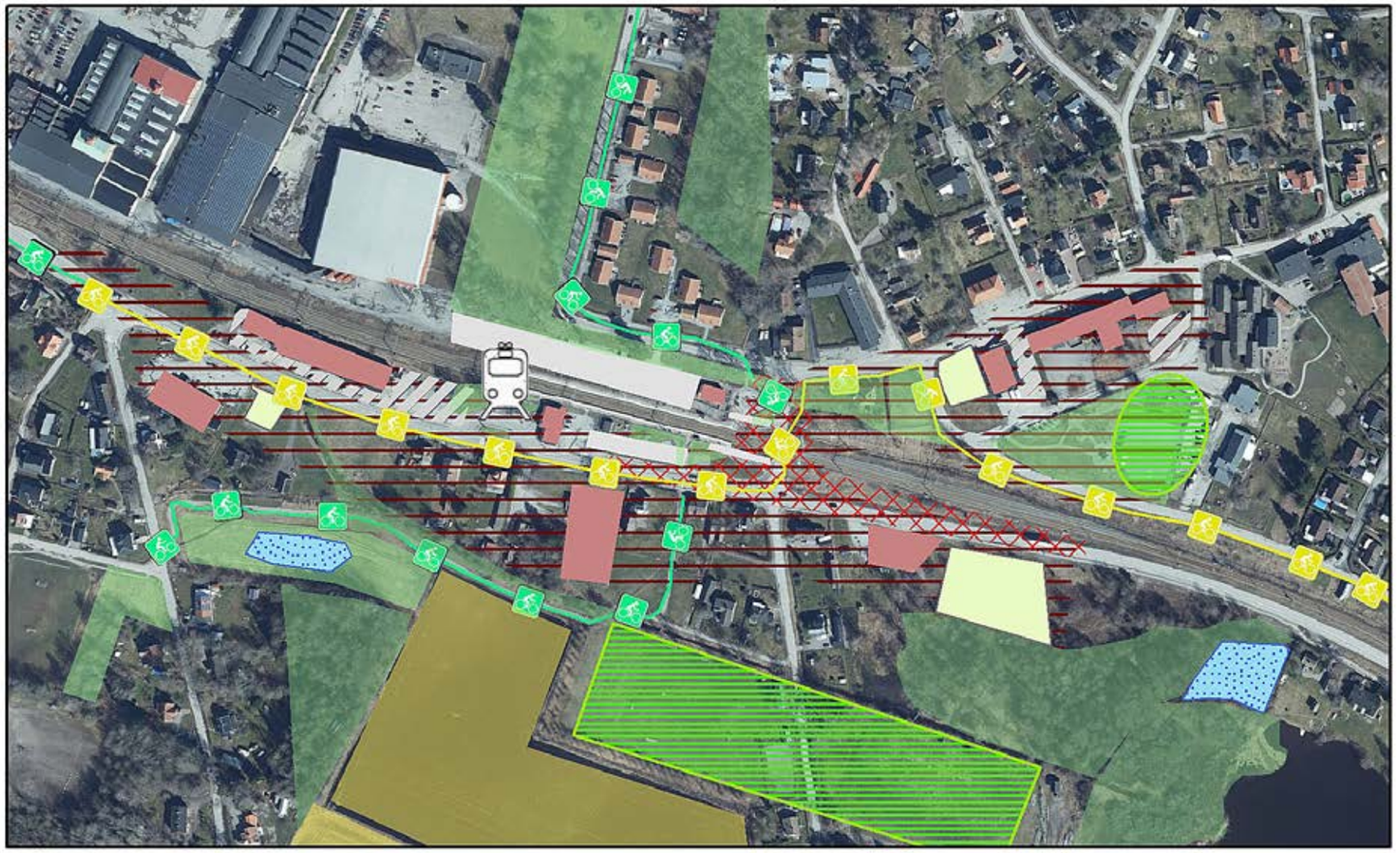

Teckenförklaring

- Planområde
- Stationsområde
- Idrott och rekreation
- Möjlig dagvattenhantering
- Grönområde och parkmiljö
- Naturmiljö
- Jordbruk
- Planerat GC-nät
- Befintligt GC-nät
- Pendlarparkering
- Parkeringplatser
- Järnvägskorsning och svängfält
- Centrum, handel och verksamhet
- Centrumutveckling
- Centrumområde

Ortofoto färg 0,16 m upplösning

N

Meter

0 20 40 80 120 160

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

Näset och Wibecks äng

Detaljplanerat område bostäder, planlagd bostadsbebyggelse och väganslutning

Kategorier:

Detaljplanerat område bostäder

Möjlig väganslutning

Detaljplanen antogs år 2007 och möjliggör för cirka 30 småhus öster om Ramsjön. Enskild markägare.

Illustration bebyggd miljö

Illustration bebyggd miljö

Prövade byggrätter i detaljplan.

Planerat GC-nät

Planerat GC-nät

Planen innehåller även bestämmelse över mark för utveckling av GC-nätet till platsen, med mycket kort cykelsträcka till Morgongåva station.

Tätortsnära bostäder och landsbygd

Tätortsnära bostäder och landsbygd

Ett område, ”Näset”, skulle på sikt kunna komplettera den befintliga detaljplanen och kopplingen till centrala Morgongåva. Markens beskaffenhet bör vara god med lerig morän utan större höjdskillnader. Områden utpekade för sammanhängande bostadsbebyggelse ingår inte i NVI:n och påverkan på naturmiljön behöver utredas närmare om exploatering blir aktuellt.

Plankarta
Näset, Wibecks äng

Teckenförklaring

- Planområde
- Fornlämning
- Vattendrag
- Promenadslingor och motionsspår
- Möjlig väganslutning
- Illustration bebyggd miljö
- Strandskydd
- Naturmiljö
- Jordbruk
- Betesmark
- Planerat GC-nät
- Tätortsnära bostäder och landsbygd
- Detaljplanerat område bostäder
- Busshållsplats
- Föreslagna planområden bostäder
- Fornlämningsområde

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

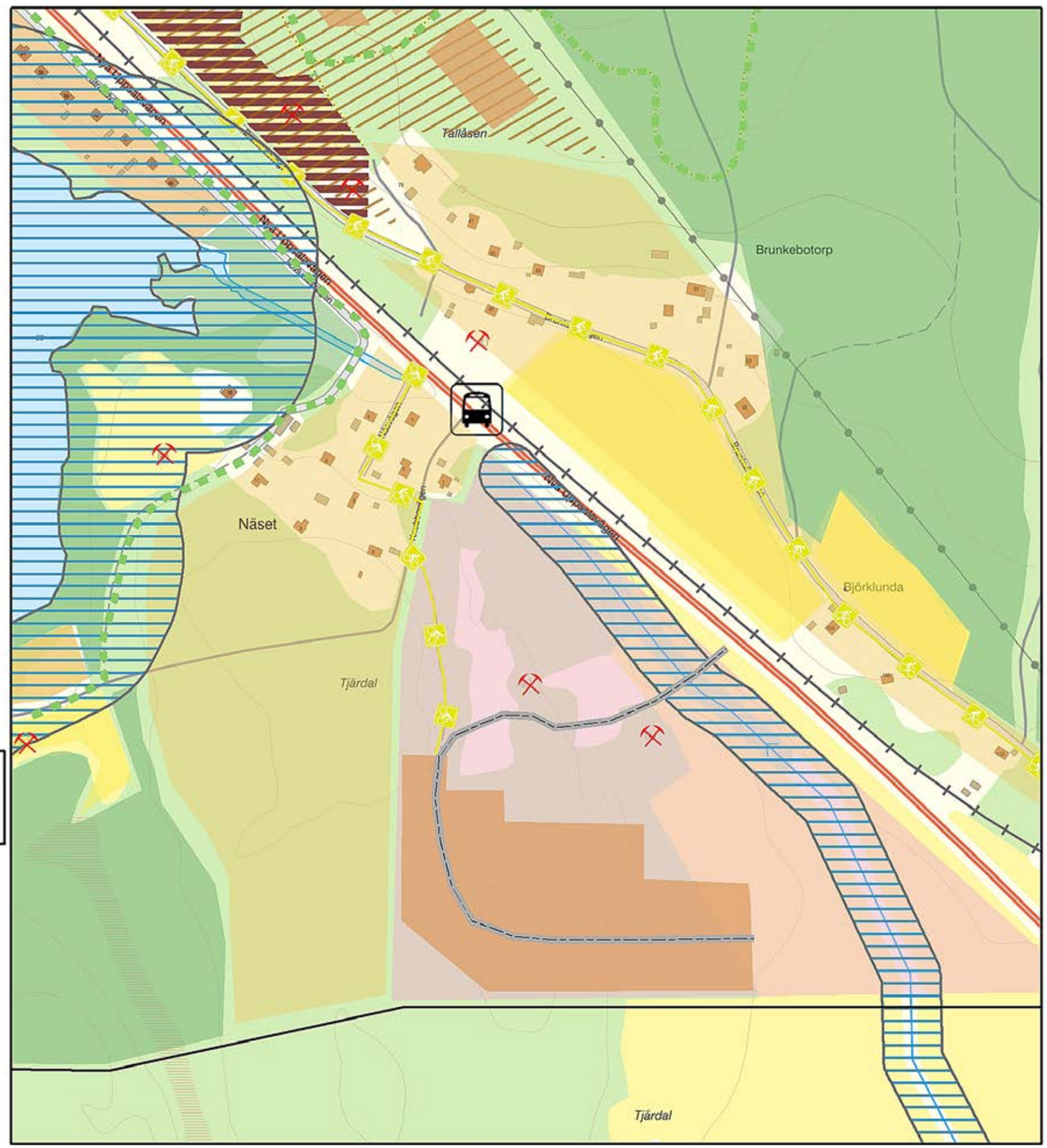

Lilla Ramsjö

Komplettering av detaljplanelagd bostadsbebyggelse

Lilla Ramsjö I

Planlagd bostadsbebyggelse:

Detaljplanerat område bostäder

Gällande detaljplan DP 371 antogs år 2018 och möjliggör för cirka 40 bostäder med enskild markägare. Kartutdrag nedan redovisar plankartan för DP 371.

Komplettering av bebyggelsestrukturen

Lilla Ramsjö II

Föreslaget planområde bostäder:

Föreslagna planområden bostäder

Beskrivning

I nordöstra delen av Morgongåva tätort pekas område Lilla Ramsjö II ut för en vidareutveckling av redan detaljplanerat område (DP 371) för bostadsändamål. Kulturminnesområdet är till största del vid bäckravinen och sydväst om bäckravinen. Marken ingår inte i ett större sammanhängande jordbrukslandskap utan ligger i direkt anslutning till tätorten. Eftersom området ligger topografiskt högre skapas en vacker utblick över Ramsjön.

Detta område bedöms ha bäst förutsättningar sett till markens läge, beskaffenhet och lokalisering för att komma tillrätta med den övergripande bostadsbristen i orten. Att andra områden pekas ut för bostadsändamål ska inte ses som alternativ till denna mark, utan som en del av den mer långsiktiga utvecklingen av Morgongåva tätort.

Den nya bostadsbebyggelsen förslås placeras dels kring väganslutningen i DP 371 samt dels i skogspartiet i den nordöstra delen av det utpekade området. På plankartan anges under Illustration bebyggd miljö en möjlig placering av nya bostäder. Vid planläggning av området är det av stor vikt att kulturhistoriska värden integreras i helheten och därmed utvecklas samt att naturområdet mot centrala Morgongåva utvecklas ifrån befintliga värden som naturlig lekmiljö och grönområde med alla dess olika funktioner. Även tillgängligheten till elljusspåret behöver beaktas vid eventuell planläggning. Bäckravinens värdefulla rekreations- och naturvärden samt avlastande funktion på dagvattnet bör skyddas från exploatering framöver, vilket också tydliggörs på plankartan.

Föreslaget planområde kan möjliggöra för ca 50 bostäder.

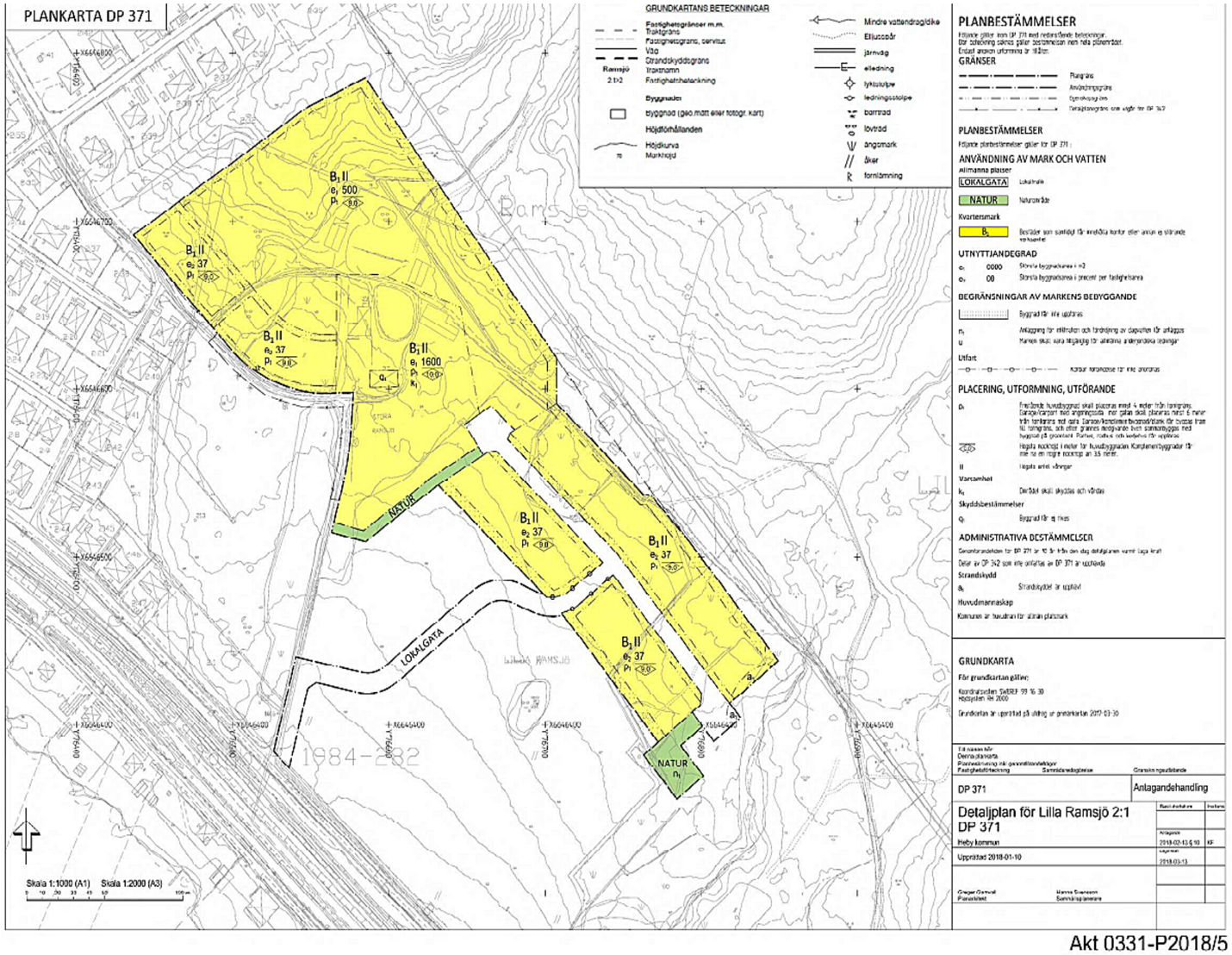

Motivering och ställningstagande

Markområdet är aktuellt för bostadsbebyggelse av flertalet anledningar. Utbyggnadsriktningen österut har en stor betydelse i att förena samhället med kultur- och naturmiljön samt rekreation och hälsa vid elljusspåret.

Utvecklingsstrategi från översiktsplan 2013

» *Natur- och kulturmiljöer värnas och nyttjas för kommunens attraktivitet som bostadsort och för besöksnäringen.*

Syftet med FÖP:en är delvis att komma tillrätta med det bostadunderskott som råder i kommunen, och i synnerhet i Morgongåva. Samtidigt som nationellt, regionalt och lokalt behov av bostäder växer så växer även Morgongåva med ökade arbetstillfällen och goda kommunikationer. Morgongåva möter stora planeringsutmaningar och målkonflikter i samtliga väderstreck, vilket medför att realistiska alternativa lokaliseringar för ny bostadsbebyggelse begränsas sett till dagens möjligheter. Med beaktande av ortens behov av ytterligare bostäder, områdets goda läge gällande avstånd till viktiga målpunkter i tätorten och svårigheten att hitta alternativa placeringar anses området lämpligt att peka ut för ny bostadsbebyggelse. Området skulle väl komplettera ortens befintliga bebyggelsestruktur.

Det finns goda möjligheter i Lilla Ramsjö till hållbara kommunikationer genom ett cykelavstånd på cirka 5 minuter till tågstationen. Lokalisering av bostäder i nära anslutning till service, arbetsplatser och transportsystem främjar en ekologisk och social hållbar utveckling. Lämpliga tekniska försörjningsystem såsom kommunalt VA och fjärrvärme finns i anslutning till planområdet. Att peka ut ytterligare ytor för bostäder här innebär också ökade möjligheter att genomföra DP 371 och bidrar därmed till en ökad ekonomisk hållbarhet. Genom bebyggelse ökar även möjligheten att höja rekreationsvärdena i området om fornlämningsområdet tillvaratas, integreras och bevaras som en plats för rekreation och kulturvärden. Hela området Lilla Ramsjö, det vill säga gällande detaljplan DP 371 och de ytor som pekas ut i denna FÖP, ska ses som en helhet.

Möjlig väganslutning:

Möjlig väganslutning

Delvis planlagd och antagen år 2018.

Illustration bebyggd miljö:

Illustration bebyggd miljö

Illustrationen syftar till en ge en uppfattning om vart placeringen av ny bostadsbebyggelse bör styras inom området. Detaljer kring kvartersmarkens placering löses i efterföljande detaljplanering.

Planerat GC nät:

Planerat GC-nät

Möjliggör cykelförbindelse Vittinge – Morgongåva – Heby – Sala. Bostadsområdet är därför synnerligen lämpat sett till hållbara transporter.

Naturmiljö:

Naturmiljö

Delar av området pekades år 1991 ut som ”odlingslandskapets bevarandeområden” av Länsstyrelsen Västmanland på uppdrag av Naturvårdsverket och som vägledning inför sedan länge utdaterat stöd för jordbruksomställning , se samrådsredogörelse och plandokumentet för information kring detta.

Inför miljökonsekvensbeskrivningen utfördes en naturvärdesinventering under hösten 2020 som visade på höga naturvärden längs bäcken som rinner från norr till söder. Bäckraviner och slingrande bäckar har goda förutsättningar för naturvårdsarter och

har höga biotopvärden. Naturbetesmarken kring bäckravinen bedöms ha ett påtagligt naturvärde då trädbevuxen betesmark är en värdefull naturtyp som gynnar många arter. Det löper en rinnväg genom västra planområdet som belastas kraftigt vid skyfall och denna bör beaktas i planutformning och höjdsättning.

Utöver redan genomförd naturvärdesinventering anser länsstyrelsen även att en florainventering krävs vid eventuell detaljplaneläggning.

Beskrivning område 7 NVI
Blockig äldre skog på en höjd med blandade åldrar, gott om gammal sälg och krokig asp. Mycket björk, tall, stora granar, enstaka äldre tallar med pansarbark och platt krona, men inga jättegrova träd. Gott om död ved. Hackspettshål.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på Påtagligt biotopvärde, på grund av förekomst av döda stående och liggande träd, blockighet, stort lövträdinslag med äldre lövträd. Artvärdet bedöms som Obetydligt då inga naturvårdsarter hittades förutom signalarten sotlav, men förutsättningar finns.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Detta område med sin branta blockighet och inslag av döda träd är lämpligt för fågel och det kan därför vara lämpligt att spara vegetationen för fri utveckling.

Beskrivning område 9 NVI
Blockig höjd i gräsmarken, med lägre flora än omgivningen. En hel del stor en, gran och mindre tall i trädskiktet. Igenväxning pågår. Gråfibbla, vitmåra, backsmultron och gulmåra i fältskiktet.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde, då trädbevuxen betesmark är en värdefull naturtyp

Plankarta Lilla Ramsjö

Teckenförklaring

- Planområde
- Fornlämning
- Grönområde och parkmiljö
- Vattendrag
- Promenadslingor och motionsspår
- Strandskydd
- Naturmiljö
- Fornlämningsområde
- Idrott och rekreation
- Möjlig väganslutning
- Dalabanan 30 Meter
- Illustration bebyggd miljö
- Planlagd bostadsbebyggelse
- Luftburna kraftledningar 5 meter
- Föreslagna planområden bostäder
- Planerat GC-nät

Ortofoto färg 0,16 m upplösning

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

N

0 25 50 100 150 200 Meter

som gynnar många arter och ett Visst artvärde, eftersom några naturvårdsarter påträffades. Artvärdet, och därmed klassen, skulle kunna höjas vid ett sommarbesök eftersom arter kan ha varit helt bortvissnade vid den här tiden på året.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Denna höjd skulle behöva skötas på samma sätt som gravfältet, så att det kan fortsätta bestå av lågvuxen, konkurrenskänslig flora. Mycket skulle också vara vunnet om en del en och gran togs bort, här har igenväxning pågått en tid. Naturbetesmarker som denna bör helst undantas från exploatering, om exploatering ändå sker här kan en kompensationsåtgärd vara att börja hävda en annan igenväxande naturbetesmark (observera att det är en skillnad mellan naturbetesmark och bete på gammal åkermark).

Beskrivning område 10 NVI
Gravfält i form av en välhävdad gräsmark med björk, sälg och tall. I fältskiktet fanns gökärt och vitmåra. Sotlav fanns på flera av björkarna.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde då öppna gräsytor med gles trädvegetation är värdefull för många naturvårdsarter, och på ett Visst artvärde, då naturvårdsarter förekom och det fanns goda förutsättningar för flera.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Den öppna, glest trädbevuxna miljön är mycket värdefull och bör bevaras. Det är bra om vegetationsnivån fortsätter att hållas låg, gärna med bete. Floran på platsen är anpassad till en låg nivå av vegetation. Med tanke på gravarna utgår vi från att gräsmarken inte ska exploateras, så vi föreslår ingen kompensationsåtgärd här.

Beskrivning område 13 NVI
Beteshage med lövträdsdunge, sannolikt har avgränsningen mellan dungen och hagen varierat över tiden. Dungens bryn låg i nuvarande hage och det fanns tecken på att bete förekommit i dungen med. Spridda block och flera värdefulla grova träd, bland annat ek och bok. Välhävdad beteshage med vitmåra, backsmultron, gökärt, främst i det soliga och välhävdade brynet. Trädskiktet består av sälg, björk, asp och någon annan poppelart, grov ek och grov bok. Döda träd finns i kanten av hagen och inne i dungen.

I träddungen fanns blandade lövträd och en, alla i varierande skick och ålder, flera döda. Skägglavar finns. Asp, rönn, sälg, björk, en ek och poppel. Blåsippa och gökärt. Gott om bokskott.
I beteshagens norra ände stod flera naturvärdesträd, två grova ekar och en grov bok.
Hagen uppvisade ingen artrikedom vid inventeringstillfället utan dominerades av hundäxing, med enstaka vitmåror, men det kan vara en konsekvens av den sena inventeringen.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 2. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde på grund av lövträdsrikedomen, med flera grova träd, blockigheten, döda träd och det välbetade brynet med naturvårdsarter. Påtagligt artvärde, eftersom några naturvårdsarter påträffades och det sannolikt finns fler.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Dungen visade redan tecken på igenväxning, och det påverkar den biologiska mångfalden negativt. Det är alltid enklare att skydda än att kompensera, och den här dungen med sitt öppna, fina bryn är skyddsvärd. Den bör hållas öppen med röjningsåtgärder. Om betesmarken ändå ska exploateras, bör den kompenseras på annan plats i kommunen. De grova träden, ekarna och boken, bör få stå kvar, för då gör de störts nytta, men om de ändå måste tas ner bör de sparas och läggas som faunadepå på lämplig plats. Många organismer är beroende av grova träd, både levande och döda.

Vattendrag
Beskrivning område 11 NVI
Slingrande bäck i botten av en mer eller mindre bred ravin. Bäcken rinner från norr till söder. En gångbro korsar den och det är olika naturtyper på var sida om gångbron. Norr om den är det en mycket ung skog med låga naturvärden, men söder om den går bäcken genom gräsmark med dominerande lövträd. Precis söder om gångbron är bäckravinen grund för att sedan breddas och fördjupas söderut, mot gravfältet. På ett par ställen är den grenad och på ett par ställen breddas bäcken i en våtmark. I det strömmande vattnet i den södra delen växte näckmossa på flera ställen och i ravinen växte lövträd som al och björk. Alen bildade socklar.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 2. Bedömningen baseras på ett Högt biotopvärde på grund av att bäckraviner och slingrande bäckar är ovanliga biotoper med gott om förutsättningar för naturvårdsarter och att den kan

klassas som habitat enligt Natura 2000-definitionen. Visst artvärde, eftersom enstaka naturvårdsarter påträffades, och det sannolikt finns gott om dem.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Bäckravinen är mycket värdefull och bör skyddas. Dess värde ligger i hög grad i att den är så opåverkad som den är. Uppströms går bäcken genom ungskog. Det vore värdefullt om mark avsattes runt bäcken även där för att påverkan även i framtiden ska kunna vara så låg som möjligt.

Strandskydd:

Kring bäckravinen gäller strandskydd. Se hänsyn på plankartan.

Fornlämningsområde och fornlämningar:

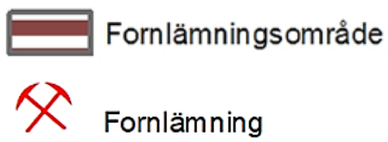

Från ett tidigare (1986) daterat informationsunderlag inventerat av länsstyrelsen så beskrivs att

”Inom området finns ett flertal fornlämningar som skyddas av fornminneslagen. Området bör därför hållas öppet och nybyggnader är olämpliga. Möjligheten att vårda fornlämningsområdet kan diskuteras. Området bör göras attraktivt och tillgängligt för allmänheten. För hela området är 38 § BS tillämpbar.”

Förändringar 2002

”Sedan 1988 skyddas området av kulturminneslagens andra paragraf. Bristfälligt skyltat, stenarna syns för övrigt väl från Ramsjövägen. En enklare bro av kluvna stockar ligger över ett dike framför stenarna. ”

Detta område är utpekat på plankartan, och ges ett utökat skyddsvärde genom denna FÖP. Granskningsförslaget visar dessutom hur bebyggelsestrukturen öppnar upp och gör fornlämningsområdet mer attraktivt och tillgängligt för allmänheten.

För planen krävs att fornlämningsområdet utgör kärna, och eventuell bebyggelse anpassas efter fornlämning samt avrinningsområde. För detta krävs att samordningen av de olika intressena sker inom samma plangräns i detaljplaneskedet. En möjlighet som illustreras här.

Idrott och rekreation samt promenadslingor och motionsspår:

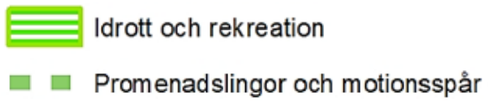

Utegym och elljusspår, se grön- och blåstruktur. Vid kommande bindande planering behöver hänsyn tas till elljusspåret. Antingen genom att integrera det i bebyggelsestrukturen eller genom att flytta delar av elljusspårets sträckning.

Luftburen kraftledning:

Se transportinfrastruktur för beskrivning.

Dalabanan:

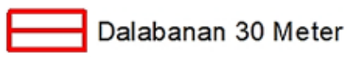

Se transportinfrastruktur för beskrivning.

Utvecklingsområde Norra Morgongåva

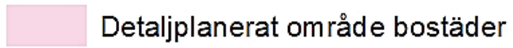

Rävsjöbäcken

Gällande detaljplan möjliggör för cirka 16-60 bostäder, helt avhängigt lägenhetsstorlek och upplåtelseform. Planen vann laga kraft år 2020 och bedöms tas ur planreserven relativt omgående. Heby kommun äger för närvarnade marken.

Rävsjövägen

Äldre detaljplan som antogs år 1992 som möjliggör 6 st lägenheter i tre st parhus. Enskild markägare. Marknära lägenheter och parhus har de senaste åren återigen ökat i efterfrågan i Heby kommun.

Föreslagna planområden för bostäder:

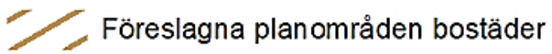

Söder, öster och norr om Fågelsången

Det kan finnas begränsad möjlighet till förtätning söder om bostadsområdet Fågelsången, öster emot Rävsjövägen. Området föreslås förtätas med flerbostadshus eller tätare småhusbebyggelse för att koppla samman samhället. Detta område är mer avsett för ett långsiktigt behov efter Lilla Ramsjö II.

Det finns goda möjligheter till hållbar kommunikation genom ett cykelavstånd på ca 5 min till tågstationen och andra målpunkter. Olika typer av infrastruktur och försörjningar är delvis redan anlagt i anslutning till området, vilket är fördelaktigt ur ett kommunalekonomiskt perspektiv och för en långsiktigt god hushållning av naturresurser. Kommunen behöver bygga upp en långsiktig planberedskap för bostäder och bedömer att marken är lämplig att utreda för bostadsändamål.

Områdena nedan pekas ut för att skapa en långsiktig förutsägbarhet och viljeriktning om efterföljande detaljerade utredningar visar att något av tidigare nämnda områden ej är lämpligt för bostadsändamål. Det ger även en längre utblick om redan nämnda områden tas i anspråk snabbt med tanke på Morgongåvas expansiva, strategiska och attraktiva läge.

Vid nordvästliga hörnet av planområdet är det kärrtorv som kan vara svårbebyggd. Strax under är det postglacial lera, annars urberg och storblockig terräng samt viss blandning av sandig morän och postglacial lera. De stora höjdskillnaderna och till viss del oländig terräng kräver större markarbeten.

Norr om fågelsången kan en förlängning av nuvarande bebyggelsestruktur i framtiden bli aktuellt att utreda. Området ligger i anslutning till befintlig bebyggelse, vägnät och infrastruktur. Baserat på att området. Fågelsången innehåller ca 70 bostäder så skulle utpekat område kunna innebära ett tillskott av 100-150 bostäder, beroende på vilken typ av exploatering som väljs. Värdefull natur ska i sådana fall bevaras och utgöra gröna stråk.

Boendetransport:

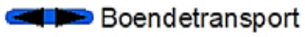

Befintligt vägnät bör kunna försörja området och utredas för kompletteringsåtgärder och kapacitetshöjande åtgärder i senare detaljplanering. Området kan anslutas till gent och befintligt vägnät kopplas ihop med stationsområdet.

Befintligt GC-nät:

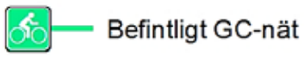

Befintligt GC nät finns delvis anlagt till planområdet.

Planerat GC-nät:

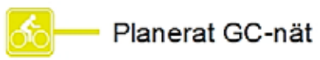

Ändrad detaljplan för Fågelsången visar vart och hur dragningen planerades.

Möjlig GC och möjlig väganslutning:

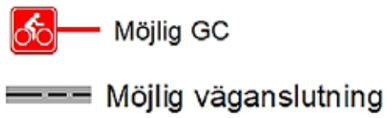

Till viss del befintlig och planlagd väg som bör kunna möjliggöra smidig access till området.

Naturmiljö:

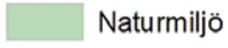

Området består av blandskog med vissa äldre lövträd som bör bevaras.

Beskrivning område 22 NVI
Mindre bitar blandskog som varierar något och som är placerade mellan ledningsgata och bostäder. I norra delen är det något äldre tallar, ca 150-åriga, på hällmark. I övriga delar förekommer det både björk, asp, gran och tall i olika ålder. Några enstaka lågor finns. Även en del block och enar växer utspritt. Intill de mindre vägarna finns stora sälgar som är gynnsamma för pollinerare.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på Påtagligt biotopvärde, på grund av att det finns äldre träd, och att skogen är lövrik. Det finns enstaka lågor och stående döda träd. Artvärdet blir Obetydligt, men det är viktiga områden ur spridningssynpunkt för många arter som fåglar och vilt.

23 – obetydligt artvärde, bitvis lövrik, något enstaka äldre träd. Inga påtagliga värden.

Hänsyn avses tas till rävsjöbäcken och äldre lövträd enligt rekommendationer i genomförd NVI. Område 22 i genomförd NVI beskrivs som viktigt ur spridningssynpunkt för många arter. Länsstyrelsen anser att även detta ska beaktas vid planering och att ett ekologiskt funktionellt stråk ska sparas genom området.

Stora Ramsjö, östra utvecklingsområdet

Området består av blockrik blandskog i nära anslutning till tätorten. Naturvärdesinventering visar att de södra delarna av området innehar naturvärden i form av äldre träd och sumpskogskaraktär. De södra delarna av området har lågt artvärde eftersom inga naturvårdsarter har påträffats vid inventering. Området kan potentiellt bli aktuell för framtida bostadsbebyggelse med inslag av bevarad natur. Området skulle kunna innebära ett tillskott om ca 200 bostäder.

Vid kommande detaljplanering här är inte hela ytan lämpad för ny bebyggelse, utan vid framtida detaljplanering ska hänsyn tas till de förutsättningar som finns gällande bland annat lågpunkter, vattendrag och strandskydd. Även naturvärdena kommer här att behöva undersökas ytterligare inför en framtida detaljplaneläggning.

Vid området finns två områden med påtagliga skyddsvärden, dessa är Granskog med inslag av lövträd och tall (1) samt Granskog (6).

Beksrivning område 1 NVI
En avskild mindre skog som till viss del är avverkad och där har det kommit upp sly. Marken är blockrik och det finns enstaka äldre tallar med pansarbark och granar med gammelgranslav samt enstaka aspar. Spritt i området står det några äldre björkar samt högstubbar och torrakor. Stort lövinslag men det beror mest på slyuppslag efter avverkning.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på Påtagligt biotopvärde, på grund av äldre träd, att det är lövrikt och blockrikt. Men det är en låg klass 3. Visst artvärde eftersom miljön är bra för fåglar.

Plankarta
Norra morgongåva

Teckenförklaring

- Planområde
- Fornlämning
- Vattendrag
- Promenadslingor och motionsspår
- Strandskydd
- Naturmiljö
- Boendetransport
- Planerat GC-nät
- Möjlig GC
- Befintligt GC-nät
- Möjlig väganslutning
- Detaljplanerat område bostäder
- Luftburna kraftledningar 5 meter
- Föreslagna planområden bostäder
- Föreslagna planområden verksamheter

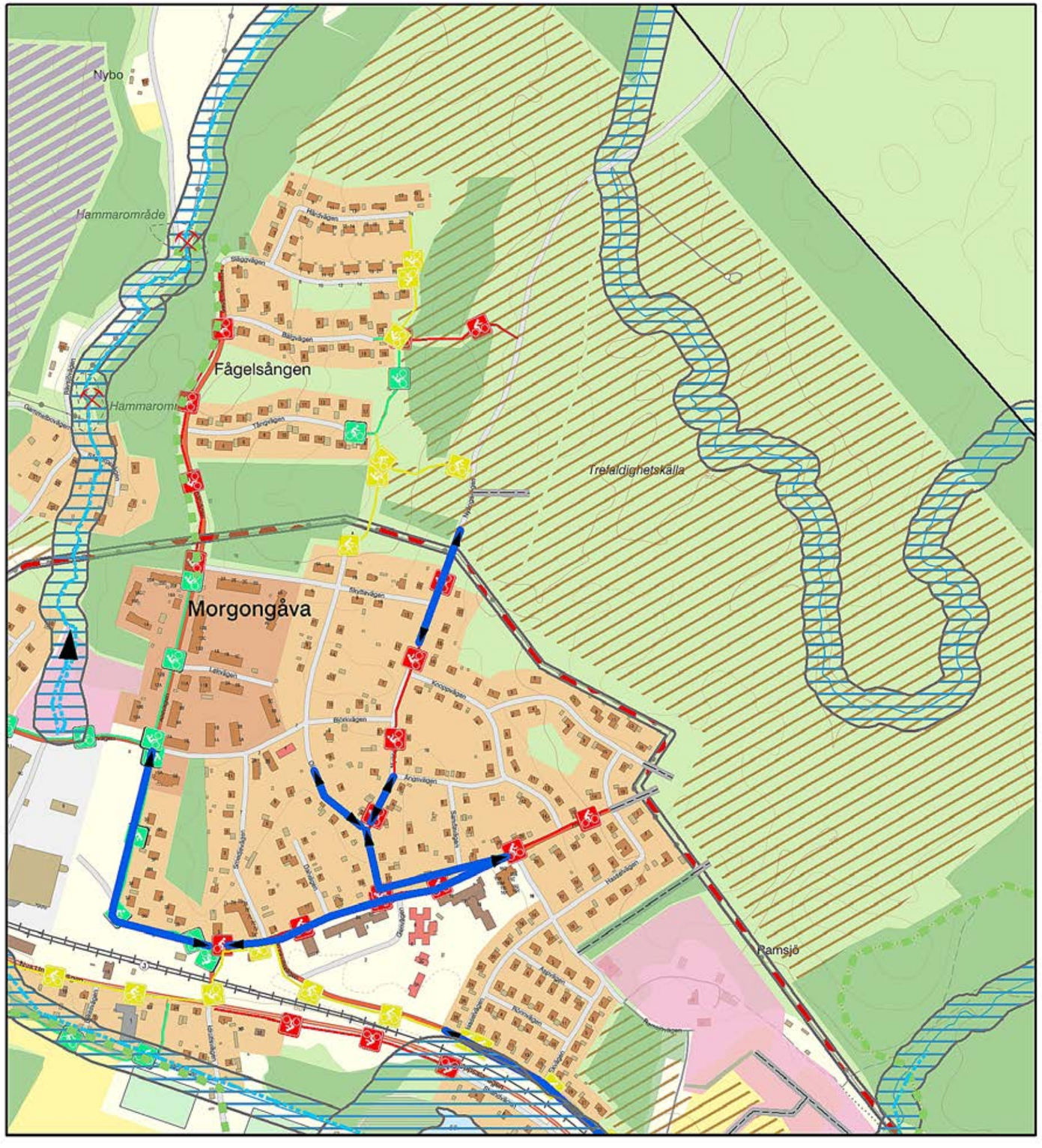

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

N

0 37,575 150 225 300 Meter

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Området hyser inga högra naturvärden men får dock gärna sparas vid exploatering, för att gynna fåglar och artspridningen i landskapet.

Beskrivning område 6 NVI
Beskrivning
En granskog på 70-80 år med enstaka äldre granar. Sparsamt med lågor men spritt med viss lågakontinuitet. Ett äldre dike eller rätat vattendrag går rakt igenom skogen. Inga naturvårdsarter observerades men lågorna har potential.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på Påtagligt biotopvärde, på grund av låg kontinuitet, enstaka äldre träd och diket. Men det är en låg klass 3. Obetydligt artvärde eftersom det fanns lågor som var typiska för ullticka. Någon art kan vara förbisedd.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Lugnt vatten är bra miljö för groddjur och vissa insekter, om det här området bebyggs så kan man gräva en damm på något annat ställe för att gynna insekter och groddjur.

Promenadslingor och motionsspår:

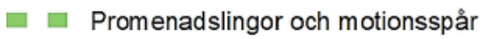

Möjligheter att koppla ihop samhället med elljusspåret norrifrån bör tillvaratas om området exploateras. Vid detaljplaneläggning ska naturliga lekmiljöer bevaras. Behov av lek- och rekreationsmöjligheter eller aktivitetsfält ska utredas i samband med eventuell senare planering för bostäder.

Vattendrag och strandskydd:

Rävsjöbäcken som rinner från norr till söder uppvisar påtagliga naturvärden och en skyddszon ges av strandskyddets kvarvarande. Detta är också nödvändigt för översvämningsrisker och skyfallshantering.

Fornlämningar:

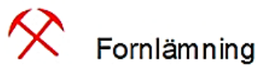

Luftburen kraftledning:

Se beskrivning under transportinfrastruktur.

Ramsjöhöjden

Beskrivning, motivering och ställningstagande
Området föreslås för sammanhållen bostadsbebyggelse. Områdets strategiska läge möjliggör en hållbar utveckling genom att öka gång- och cykelanvändningen till skola och kollektivtrafik och därmed minska bilberoendet. Områdets omedelbara närhet till natur, Ramsjön och landsbygden åstadkommer en god livsmiljö. Det är även eftersträvansvärt att det tillkommer bostadsbebyggelse söder om järnvägen för att minska belastningen på den redan hårt ansatta plankorsningen i centrala Morgongåva med skolan som målpunkt. Föreslaget planområde kan möjliggöra för ca 20-40 bostäder.

Eventuell planläggning av området kan innebära att strandskyddet upphävs på platsen. För att säkerställa allmänhetens tillgång till strandområdet ska en promenadslinga anordnas i anslutning till strandkanten. Anläggning av promenadslingor samt detaljplaneläggning för bostadsändamål kräver hänsyn till mjölkgården, reningsverk. På plankartan redovisas en buffertzon på 300 meter runt reningsverket. Det exakta avståndet mellan ny bostadsbebyggelse och reningsverket behöver utredas närmare vid efterföljande bindande planering. Om det vid kommande detaljplanering prövas lämpligt att placera ny bostadsbebyggelse närmare reningsverket än 300 meter så ska det inte ses som ett avsteg från FÖP:en.

Området består av storblockig terräng och sandig morän.

Föreslagna planområden bostäder:

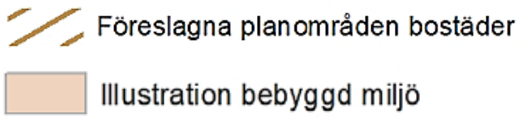

Denna plats bör ses som utvecklingsbar på längre sikt och förutsatt att skyddsavstånden till reningsverk samt mjölkgård kan hanteras.

Teknisk anläggning:

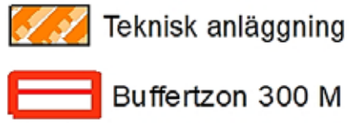

Buffetzon 300 Meter

Jordbruk och betesmark:

Axsjö gård medför ett stort värde till Morgongåvas identitet och karaktär, med aktivt lantbruk i direkt anslutning till orten.

Naturmiljö:

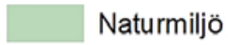

Området består av blockrik tallskog i nära anslutning till tätorten, intill Ramsjön.

Beskrivning område 31 NVI
Liten, grovt blockig höjd vid gården, vid foten av en åsformation. Grova tallar, senvuxen gran, björk, rönn, sälg, en. Hasselört, piprör, blåbär, husmossa, träjon, stensöta, väggmossa, cypressmossa, kvastmossa, skogsbjörnmossa, lingon, smultron, kruståtel. Blomkålssvamp, vårärt. Gott om död ved.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 2. Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde med avseende på blockighet, gamla barrträd, vidkroniga pansarbarkstallar, olikåldrig struktur, lövinslag. Artvärdet klassas som Påtagligt med avseende på artrikedom och livskraftig förekomst av blomkålssvamp och vårärt.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Denna höjd bör sparas med en skyddszon runt. Blomkålssvampen växte inte på själva höjden, utan öster om den lilla fornåkern på åsslänten bakom höjden på dolda tallrötter. Samma sak med vårärten, de växte nedanför höjden, mot gränsen till trivial ungskog.

Sjövatten och strandskydd:

Enligt miljöbalken får strandskyddet upphävas endast om det finns särskilda skäl att tillgodose ett angeläget allmänt intresse och intresset av att ta området i anspråk väger tyngre än strandskyddsintresset. Strandskyddets syften ska fortfarande tillgodoses genom att allmänheten har god tillgång till strandområdet samt att djur och växtliv har goda livsvillkor.

Promenadslingor och motionsspår:

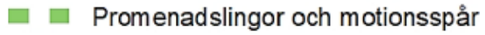

I dagsläget finns det en enklare upptrampad stig parallellt med strandkanten som visar på att området används för rekreation. Morgongåvas närhet till de två sjöarna är en tillgång och bostadsexploatering skulle även kunna bidra med ett promenadstråk runt sjön för att på så sätt öka rekreationsvärden.

Fornlämning:

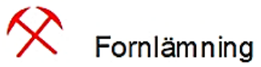

Området avgränsas naturligt söderut av en fornlämning i form av en fornborg.

Detaljplanerat område verksamheter (se även centrum)

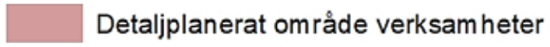

Planreserven, icke-exploaterade byggrätter för verksamheter, är i Morgongåva begränsad och under hårt tryck. Följande tre områden är pågående exploateringsarbeten och arrendering.

Molnebokorsningen, Västra företagsbyn

Denna markyta är detaljplanerad för småindustri och verksamhetsändamål. Den är till stor del redan ianspråktagen men det finns viss yta med utvecklingspotential. Delar är utarrenderat för en mindre solcellsanläggning. Med tanke på det goda och centrala kommunikationsläget så kan det bli aktuellt framöver för mer aktiv verksamhet.

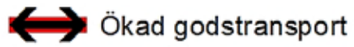

Trafikalstring

Verksamheterna i Morgongåva, som är bland regionens största privata arbetsgivare, behöver ligga inom gång- och cykelavstånd från pendeltågsstation och busstation för att kunna tillgodose personalförsörjning. I synnerhet personalförsörjning som kan ta sig till och från arbete med hållbara och klimatsmarta transportsätt. Verksamheterna bidrar med tillväxt, arbetstillfällen, rörelse och utveckling.

Samtidigt kan transportintensiv verskamhet ha störande effekter på omgivningen genom buller, utsläpp och trafikalstring. Transporttunga industri- och logistikverksamheter förläggs därför samlat vid ortens västra områden, norr om järnväg och riksväg. På detta sätt kan klustereffekter uppnås för verskamhetsutvecklingen, personalförsöjrning och pendling kan säkras och negativ påverkan på orten kan minskas genom att separera boendemiljöerna med industrimiljöerna.

Denna inriktning bör fortsätta även framöver då de positiva effekterna av samförläggning är klart starkare än utspridning av verksamheter i landskapet. Det möjliggör även att transportvägar kan brukas effektivt.

På plankartan pekas stråk ut som kan antas få en ökad belastning från godstransporter om föreslagna verksamhetsområden detaljplaneras och exploateras. Volymen av tillkommande transporter och i synnerhet flödet av tunga fordon (lastbilar) är svåra att beräkna, mycket beroende på karaktären av de verksamheter som etableras och hur transportalstrande de är. Som ett referensobjekt kan Apoteas befintliga logistikanläggning på fastigheten Snesholm 1:16 användas. Denna anläggning genererar idag ca 20-30 inkommande leveranser och ca 25 utgående leveranser per dag. Dessa leveranser sker huvudsakligen med tunga fordon och har till stor del Storstockholm som start och målpunkt. I vilken utsträckning framtida flöden, både från befintliga och tillkommande verksamheter, kommer beröra väg 72 österut mot Uppsala och Stockholm eller väg 72 västerut mot västra Mälardalen, Dalarna eller Gävle och norrut är också mycket beroende av vilka verksamheter som etableras.

En målsättning med arbetet kring hållbara transporter som pågår i Morgongåva är att öka andelen anställda som pendlar med kollektivtrafik, samt att även vid en framtida expansion av befintliga samt tillkommande verksamheter öka denna andel ytterligare samt att effektivisera flödet av transporter. Här spelar även möjlighet till järnvägsanslutning av befintliga och tillkommande verksamhetsetableringar in som ett sätt att möjliggöra en sådan utveckling.

Befintligt GC-nät:

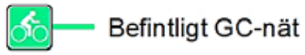

Gång- och cykelvägar har anlagts till och från företagsparken, e-handelsklustret, mellan Heby – Morgongåva för att möjliggöra hållbara transporter och arbetspendling. Detta både till regionbussförsörjning vid Molnebokorsningen samt pendel- och regiontåg vid Morgongåva station.

Planerat GC-nät:

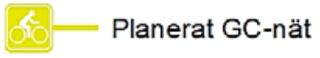

En förlängning av befintligt gång- och cykelnät planeras längs väg 72 förbi centrumstråket och som ansluter till södra sidan av stationen.

Solcellsanläggningar:

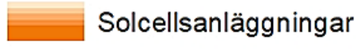

Plankartan visar elproduktion från solcellsanläggningar. Den mindre ytan arrenderas för solcellsanläggning. Den större ytan är Sveriges största solcellsanläggning på tak, på Apoteabyggnaden. Det kommer

Plankarta Verksamhetsutveckling

Teckenförklaring

- Planområde
- Naturvärdesinventering, fynd
- Befintligt GC-nät
- Solcellsanläggningar
- Luftburna kraftledningar 5 meter
- Vattendrag
- Strandskydd
- Sumpskog, kärr och våtmark
- Naturmiljö
- Jordbruk
- Betesmark
- Ökad godstransport
- Planerat GC-nät
- Riksintresse kommunikationer
- Dalabanan 30 Meter
- Föreslagna planområden verksamheter
- Tätortsnära bostäder och landsbygd
- Detaljplanerat område verksamheter
- Befintlig byggd miljö

Mark- och planeringsenheten
Heby kommun
2022-12-12

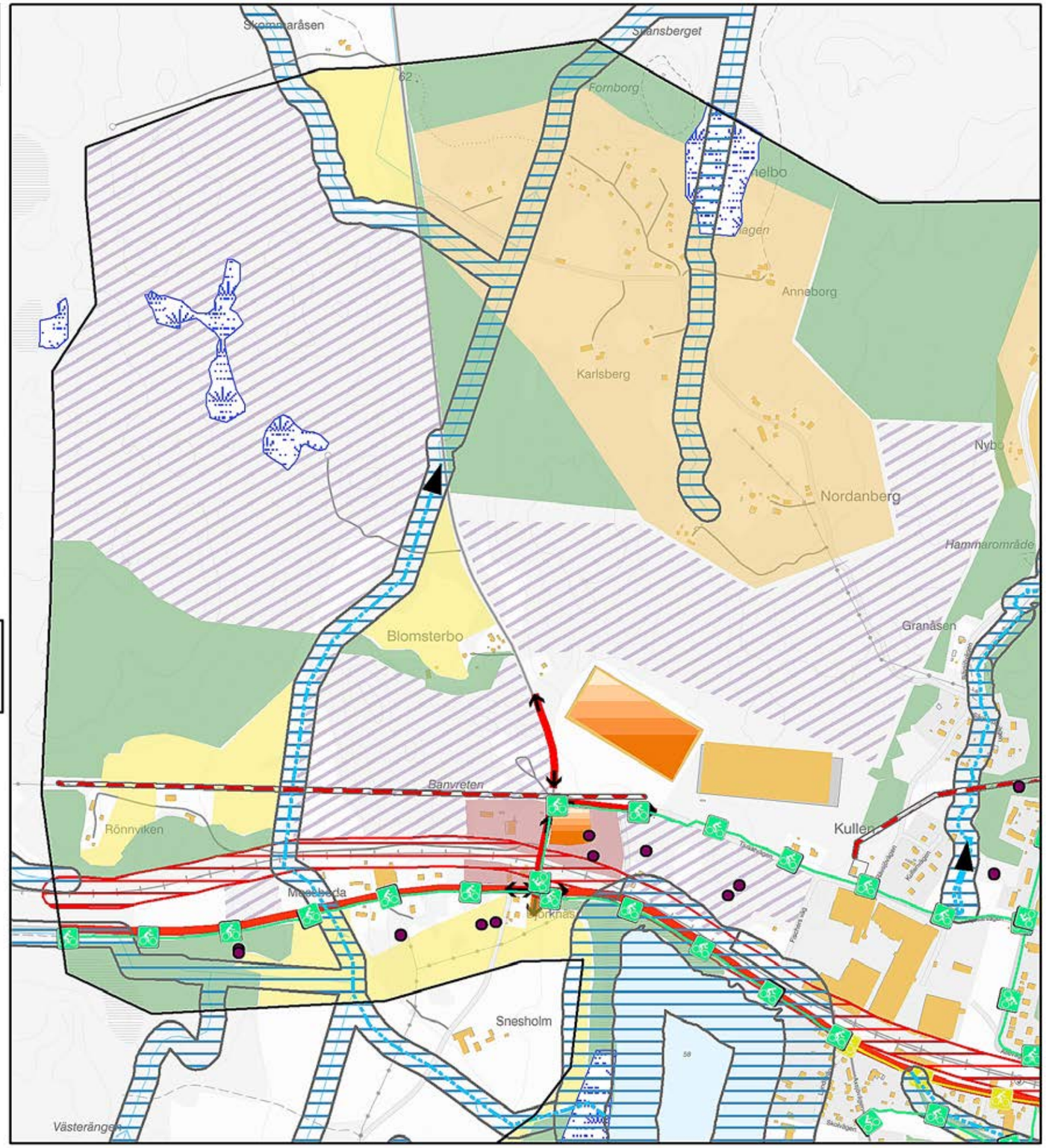

även att installeras en liknande anläggning vid pågående exploatering och detaljplanering direkt angränsande österut.

Buffertzon luftburen kraftledning:

Kapacitetshöjande åtgärder krävs från ansvarig ledningsägare för att möta framtida behov och anslutningsplikt. Regionnätet i Heby-Starfors förstärks från 70 Kv till 120 Kv. Det geografiska intrånget blir minst genom att befintlig ledningsgata används. Plankartan visar en buffertzon om 5 meter åt respektive håll. Även om ledningen på sikt skulle markförläggas så krävs ett skyddsavstånd och marken får inte hårdgöras då den ska vara tillgänglig för underhåll. Alltså blir marken inte tillgänglig för bostadsutveckling eller exploatering.

För följande kategorier se tidigare beskrivningar och under respektive delområde:

Föreslagna planområden verksamheter:

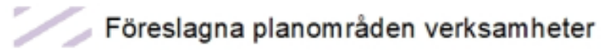

Här beskrivs utpekade utvecklingsområden för verksamheter. Precis som vid föreslagna planområden och utredningsområden för bostäder så är plangränserna dels endast föreslagna. Exakt utformning och placering av ny bebyggelse prövas i senare bindande planering tillsammans med andra identifierade allmänna intressen.

Södra Tjusarvägen

Heby kommun vill tillvarata det goda läget för verksamhetsutbyggnad, och i synnerhet då området i stort präglas av logistikkluster och verksamhetsetablering bör förläggas samlat.

Nya småskaligare verksamhetsetableringar föreslås på detta område. Om möjligt sett till vägnät och anslutningspunkter så bör detta lokaliseras närmare järnvägen eftersom det finns flera inventerade naturvärden på den norra delen av området. På det sättet kan även en skyddande bård av skogsmiljö bevaras för växt- och djurliv samt hälsa för anställda och en god bebyggd miljö.

En mindre del av den sammanhängande ytan är planlagd och ianspråktagen för bostadsändamål.

Strandskyddszonen för Axsjön berör delar av ytan, se plankarta. Dock är denna del av strandskyddszonen idag effektivt avskild från stranden genom väg 72 och Dalabanan.

Dessa två intressen kräver även hänsyn ur riskperspektiv samt buller. Se plankarta. Marken är till största del tidigare oplanerad. En mindre del av den sammanhängande ytan är planlagd och ianspråktagen för bostadsändamål. Här bör andra typer av verksamheter än de större industribyggnaderna vara lämpliga och kunna komplettera samt berika verksamhetsmiljön. Det rör sig väldigt mycket människor på platsen, till och från arbete och handel, kontor och mötesplatser bör vara intressant både för boende och arbetande i orten.

På sikt kan det vara intressant med stickspår från järnväg för logistikhantering.

Naturmiljö och vattenmiljö
Området består av blandskog och gräsmark. Träd som ska bevaras bör inventeras i samband med planläggning. Dessa skulle kunna fungera bullerdämpande, för dagvattenhantering, biologisk mångfald, för arbetsmiljön och attraktivitet, samt för landskapsbilden. Det är mestadels sandig morän i centrala delarna, glacial lera västra delarna. Det finns lågpunkter för dagvattenhantering samt våtmark inom området som behöver inarbetas i planläggning.

Beskrivning område 17 NVI
Gles skog med ca 150-åriga tallöverståndare och grova gamla björkar. Ett medelålders skikt med asp, sälg och björk finns också, samt spridda yngre ekar, hägg, ask och ett stort slyuppslag med bl a asp, rönn, och lönn, som har uppkommit efter avverkning av träd. I området finns ett gammalt skyddsrum och en husgrund. Frisk mark bitvis med kransmossa och lågörter, bitvis blockigt. Kransmossan indikerar viss kalkpåverkan. Relativt gott om lövlågor. Äldre grova sälgar i kanterna mot gräsmarken.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3 (2). Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde på grund av gamla tallar och björkar, variation av lövträdslag. Visst artvärde, men svinrot ska växa någonstans längs vägen, enligt kommunekologen. Antingen i detta område eller det precis västerut. Om det finns ett större bestånd av svinrot skulle det kunna höja artvärdet och därmed naturvärdesklassen till klass 2.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
En bra skyddsåtgärd är att spara så många lövträd som möjligt, särskilt äldre sälg, ek och asp, vid exploatering. En möjlig kompensationsåtgärd kan vara att frihugga äldre tallar som står igenvuxet i ett annat naturområde.

Beskrivning område 19 NVI
Lövrik blandskog med stort inslag av asp, varav flera grova. Några enstaka grova lågor av asp och gran finns i den västra delen. Här finns även äldre tall och enstaka äldre gran. Träden är olikåldriga. Fältskiktet består främst av höga gräs och kransmossa. Bitvis förekommer även en del block. Den östra delen består även den av mycket asp och annat löv. Mot vägen i norr är det ett mindre område med blötare mark och med videbuskar. Området är lite plockhugget på vissa ställen. Blåsippor fanns i den östra delen.

Naturvärdesklass 3(2). Bedömningen baseras på ett Påtagligt biotopvärde på grund av att det är lövrikt med förekomst av grova aspar, äldre tallar och att det finns enstaka grova lågor. Visst artvärde med avseende på blåsippor och att det troligen finns fler arter av kärlväxter och fåglar under andra tider på året. Visst artvärde, men svinrot ska växa någonstans längs vägen, enligt kommunekologen. Antingen i detta område eller det precis österut. Om det finns ett större bestånd av svinrot skulle det kunna höja artvärdet och därmed naturvärdesklassen till klass 2.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Får gärna sparas vid exploatering, pga av att det är lövrikt men hyser inte höga naturvärden. En bra skyddsåtgärd är att spara så många lövträd som möjligt, särskilt äldre sälg, ek och asp, vid exploatering. En möjlig kompensationsåtgärd kan vara att frihugga äldre tallar som står igenvuxet i ett annat naturområde.

Nordöstligt verksamhetsområde

Området kan bli intressant för större verksamhetsetableringar på sikt och pekas ut som lämplig riktning för verksamhetsutvecklingen. De senaste åren har Morgongåva företagsområde kraftigt expanderat och antal arbetstillfällen har ökat med flera hundra, i en ort där det bor cirka 1 500 invånare. För Heby kommun är det viktigt att skapa beredskap för att främja företagsamheten och näringslivets framtida behov som skulle kunna uppstå. Området kan även bli intressant för småskaliga verksamheter. Avgränsning och exploateringsgrad

behöver utredas samt hänsyn tas till naturvärden inom områden och närliggande bostadsbebyggelse.

Nordvästra hörnet av planområdet ligger inom svämplanet för västra diket och bör inte bebyggas. Det finns också en flödesväg i mitten av området, norr om nuvarande Apotea-byggnaden, som bör behållas.

Området ska enligt SGU:s jordartskateringar mestadels bestå av sandig morän, viss glacial lera samt även kärrtorv. I markområde som utgörs av kärrtorv bör undantas från exploatering och istället tillsäkra naturvärden. Detta kärrtorvsområde sammanfaller med sumpskogsmark med sina särskilda skyddsvärden, men också område där dagvattenhanteringen är särskilt viktig sett ur skyfallsperspektiv. Se skyfallskarta som visar rinnvägen som avvattnar norrifrån och hur vattnet ansamlas och omhändertas naturligt på platsen genom centrala delarna av planområdet.

Området består annars mestadels av blandskog men med ovanstående inslag av sumpskog.

Naturvärdesinventeringens fynd ska anpassas efter vid senare planering. Det kan då även vara aktuell med ytterligare riktat inventering under växtsäsong samt för de delar av ytan som inte inventerats inom FÖP:ens naturvärdesinventering. Länsstyrelsen lämnade även synpunkten att en groddjursinventering bör göras.

Naturvärdesinventering, fynd
Beskrivning område 24 NVI
Öppen lövsumpskog med äldre klibbal och björk på höga socklar, även gott om yngre björk. Blöt mark med öppna vattenspeglar, låg inväxt av gran, men mer i kanterna. Några alar är grova. Spridda lågor i olika åldrar, samt sparsamt (i öster gott om) stående död ved.

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på Påtagligt biotopvärde, på grund av äldre klibbal och björk på höga socklar, blöt mark, viss tillgång till död ved. Artvärdet sätts till Obetydligt. Inga naturvårdsarter hittades men groddjur skulle kunna finnas, vilket i så fall skulle kunna höja artvärdet.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Sumpskogar som har gamla lövträd och öppna vattenspeglar har blivit mer sällsynt i skogsmark på grund av många decennier av dikning. Om detta område påverkas (antingen genom direkt exploatering eller indirekt genom bebyggelse intill) är en lämplig kompensationsåtgärd att dämma någon annanstans för att restaurera någon annan klibbalsumpskog som har börjat växa igen på grund av uttorkning av marken.

Beskrivning område 26 NVI
Utdikad f.d. sumpig skog, med en äldre generation av gran och tall, kring 100 år, och även ett sparsamt inslag av björk. Visst träd är grova. Bitvis tätt med uppväxande yngre gran. Relativt gott om lågor av olika ålder och kvalitet, men mest yngre. Spår av hackspetthack på döda barrträd. Brett dike runt skogen med vatten troligen nästan året runt. I sydost ingår en liten del med block och en grupp drygt 150-åriga tallar.

Naturvärdesbedömning
Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på Påtagligt biotopvärde, med avseende på äldre gran och tall, lågor av olika åldrar och kvalitet, dike med vattenspegel. Obetydligt artvärde eftersom inga naturvårdsarter påträffades, men det skulle kunna finnas groddjur, vilket skulle kunna höja artvärdet.

Förslag på skydds- och kompensationsåtgärder
Några lämpliga skyddsåtgärder, om detta område exploateras, är att spara de gamla tallarna i sydost, samt att spara befintlig död ved och flytta till en skog i närheten. Diket kan vara lämpligt för groddjur, och en kompensationsåtgärd för dem är att skapa en våtmark någon annanstans i närheten.

Nordvästligt verksamhetsområde

Under framtagandeprocessen av denna FÖP har det framgått att det är olämpligt att peka ut ytor kring Snesholm för ny verksamhetsetablering. Snesholm ersätts har därför efter samrådet ersatts av ett nytt föreslaget planområde för verksamheter som kan bli aktuellt på sikt.

Detta område pekas ut för att på längre sikt skapa en beredskap och förutsägbarhet i kommunens syn på mark- och vattenanvändningen.

Exempel på tider för gående till nordvästligt verksamhetsområde

- 5-10 min att gå från regionbusshållsplats
- 10-15 min gång från Morgongåva station

Denna fördjupning innehåller både kortsiktiga viljeriktningar och långsiktiga ambitioner. Tillskapandet av en av regionens största arbetsgivare var möjlig för att Heby kommun kunde agera effektivt med markexploatering och detaljplanering. Detta behöver säkerställas även framöver. Detta utredningsområde ska ses som en reserv i ett sådant hänseende. Blir området aktuellt så är det ett planområde som kan innehålla bebyggd miljö, hela området ska och bör inte exploateras vilket framgår av plankartan och denna beskrivning.

Detaljerade utredningar krävs men de geotekniska förhållandena på platsen bör vara hanterbara. Längs med vattendrag och innanför strandskyddzon är det postglacial lera, här behöver även båtnadsområden hanteras i detaljplaneringen. Annars är det mestadels blockrik terräng med vissa inslag av sandig morän, glacial lera, urberg och isälvssediment.

Området inhyser sumpskog, kärr och våtmark som klassas som vattenverksamhet samt med särskilt skydd. Planeringsunderlaget kommer från länsstyrelsen, och inventerades 1994.

Molnebotippen, Västra Molnebo

På västra sidan om Molnebovägen har det tidigare funnits en tipp. Tippen är täckt med fyllnadsmassor för att förhindra vidare lakning och bildar en kulle på fastigheten. Under 2015 har provtagningar tagits på fyllnadsmassorna, proverna har inte visat på några föroreningar.

Marken behöver utredas och eventuellt saneras för att utröna dess lämplighet som verksamhetsmark. Hur transporter kan angöras till området samt dess påverkan på plankorsningen behöver säkerställas. Förutsatt att markundersökningar inte visar på föroreningar som hindrar verksamhetsutveckling så är området lämpligt att utveckla för verksamhetsändamål. Är det så pass höga halter av farligt material att det antingen är väldigt svårsanerat eller direkt olämpligt även efter sanering så är alternativa användningar där människor inte stadigvarande vistas och där föroreningar inte riskeras spridas.

På Molnebotippen deponerades hushålls- och industriavfall under åren 1955-1965. Exakt vad som deponerats är osäkert. Bland annat kan mindre mängder blyhaltiga färgrester finnas i deponin. Sedan 1965 har deponin endast använts för schaktmassor. Deponin håller nu på att avslutas helt. Det finns inga uppgifter om läckage från deponin. Hänsyn till risken för föroreningar måste tas vid byggnation eller schaktning i närheten av deponin. Deponin är riskklassad enligt MIFO1 till en 3:a på en fyrgradig skala där 1 är mest förorenad.

Det är möjligt att delar av föreslaget planområde skulle vara mer lämpligt än andra sett till tidigare användning av marken, exempelvis området söder om den luftburna kraftledningen.

En riktad naturvärdesinventering kan vara aktuellt att göra vid eventuell detaljplanering. Dock talar fyllnadsmassor och tidigare deponering av avfall mot särskild hänsyn till bevarande av befintlig miljö.